

PO LJUBLJANSKEM OBISKU

V prejšnji številki smo se zaustavili ob skorajšnjem obisku italijanskega državnega podtajnika za zunanje zadeve Antonioneja v Ljubljani. Tedaj smo omenili predvsem vprašanje imovine istrskih beguncu, ki naj bi se po nekaterih vesteh ob nji zaustavili na srečanju v Ljubljani. Pri tem pa, vsaj zaenkrat, ni bilo tako. Antonione je prvi vidni predstavnik Berlusconijske vlade, ki se je podal v Slovenijo. Prihodnji mesec pa naj bi v Ljubljano prišel italijanski zunanji minister Ruggiero. To je torej bil predvsem nekak pripravljalni obisk.

Obe strani sta se seveda tudi pogovarjali o manjšinah. Slovenski sobesedniki, posebno državni tajnik v zunanjem ministertvu Simoniti, so iznesli vprašanja izvajanja zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, pa tudi finančnega preživetja slovenskih ustanov v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Prav pred kratkim se je tudi izvedelo, da je rimska vlada že obravnavala zadevo izvajanja zaščitnega zakona, in to z razpravo o poenotenju vseh že sprejetih zakonskih norm za slovensko manjšino, kar izhaja iz člena 6 zakona št. 38/2001.

Med obiskom v Ljubljani je podminister senator Antonione izjavil, da bo Italija v vsem zaščitila slovensko manjšino. Izjava seveda obvezuje rimsko vlado, katere vidni predstavnik, nekdanji deželni predsednik Furlanije-Juljske krajine je. Seveda, eno so načelne izjave, drugo sedanja politična in upravna praksa. In če pogledamo današnjo politično stvarnost pri nas, je ta vse prej kot vzpodbudna. Odločna zaprtost občine Gorica, in to na vseh ravneh do bistvenih vprašanj, kot so zlasti izvajanje manjšinskih zakonov, pa še recimo problem Jeremitišča, v Trstu pa spet nemogoče situacije na ravni občine, kot kaže primer slike pronacističnega župana, prevzem odborništv za kulturo s strani skrajno nacionalističnega poslanca Menie (v tem svojstvu je - ironija usode - postal celo predsednik odbora za Rižarno...) Vse to je le nekaj najbolj kričečih dejstev.

Zadnje dni je rimska vlada znatno okrepila policijsko nadzorstvo nad državno mejo s Slovenijo in poslala v Gorico kakih 200 policistov, da bi ob meji prestregli prihajanje ilegalnih priseljencev. To je posledica obiska ministrov Scajole in Bossija v Gorici, ko sta si ogledala državno mejo. Seveda je treba mejo zavarovati, pri tem pa gre za razne oblike tega varstva. Sama republika Slovenija tudi ni zelo navdušeno pozdravila tako močno zastražene meje, saj to spominja na drugačne, že oddaljene čase. Rožljanje z orožjem pa je lahko nevarno...

Vse to in še kaj drugega sestavlja današnji poletni politični mozaik. Veliko je sicer še drugih vprašanj, ki bi jih lahko tu načelnjali. Se bodo stvari končno pomaknile naprej, zlasti v manjšinskem vprašanju? Kaj pa paritetni odbor? Nekateri člani so bili sicer že imenovani oz. izvoljeni od strani raznih zato določenih organov, drugi še ne. Upajmo usekakor, da bo vsaj zakonskim določilom v resnici kmalu zadoščeno.

Nekdanji predsednik poslanske zbornice Luciano Violante je pred kratkim dejal, da zgleda, kot da bi se Trst vračal v obdobje fašizma. Je to res?

ANDREJ BRATUŽ

Vse vere približno poznam. Vse dosegljive filozofske sisteme. S strahospoštovanjem se nagibam k Jezusu Kristusu, čeprav ga ne razumem. Verjamem, ker jokam, da sem imel nesrečno ljubezensko razmerje ali da sem čutil starost. Verjamem, da sem izgubil vero, ker je prišel predme slab duhovnik. Vendar, naj še toliko stvari vem in poznam, naj sem še toliko doživel ali se zapletel: samo sonce vzide, ko stojim zjutraj na balkonu, majhna, rdeča krogla v megli Ljubljanskega polja, že sem pogan, in znova najdem samega sebe v življenju.

LOJZE KOVAČIČ, IZ ZBORNKA "INTERPRETACIJE",
1998, NOVA REVIIJA

NOVA VLADA PREDSEDNIKA BERLUSCONIJA

SODILI JO BOMO PO DEJANJH

DRAGO LEGIŠA

Prav res ne razumemo, zakaj se tudi nekateri dobri poznavalci italijanskih notranjih razmer še vedno čudijo, da se nova vlada ministrskega predsednika Berlusconijske vlade v bistvu ravna po starih, dobro preizkušenih metodah. Res je, da od državnozbornih volitev z dne 13. maja še niso potekali trije meseci, vendar nam opazovanje in proučevanje vsakdanjih dogodkov potrjuje, da na tem področju dejansko ni bistvenih sprememb. Med volilno kampanjo in še mnogo let prej je Berlusconi s svojimi sodelavci stalno ponavljal, da bo njegova vlada pomenila naravnost zgodovinski mejnik. Takega mejnika pa do zdaj ni videti in še manj predvidevati.

Bivši tržaški krščanskodemokratski poslanec in nekaj časa tudi podtajnik v ministertvu za zunanjo trgovino Corrado Belci je v tržaškem italijanskem dnevniku pisal, da osnovna hiba sedanjega ministrskega predsednika obstoji v tem, da si državo zamišlja kot podjetje, za katerega je odločilna logika profita. Taka miselnost pa je zelo daleč od temeljnih republiških ustavnih načel, po katerih je osrednja in zdaleč najpomembnejša vloga priznana "človeku in družini", poudarja Belci. Ob tem lahko pripomnimo, da Berlusconi svojega gledanja ni nikdar prikrival, o čemer zgovorno pričajo njegovi odnosi z Indrom Montanellijem. Ta se je z njim razšel in zapustil mesto glavnega in odgovornega urednika dnevnika Il Giornale, katerega izdajatelj je bil Silvio Berlusconi, kakor hitro je ugotovil, da je njegov izdajatelj sklenil stopiti v politično areno. Montanelli je do smrti ostal zvest svojemu prepričanju, saj je tudi tik pred zadnjimi državnozbornimi volitvami javno povedal, da ne bo volil "Doma svoboščin", ampak "Oljko", čeprav ni nikdar skrival svojega konservativnega prepričanja.

"Doma svoboščin" je pred volitvami na široko obljubljal, da bo njegova vlada poskrbela za takojšnje znižanje davčnih dajatev, za zvišanje najnižjih

pokojnin in za t.i. "devolucijo", se pravi za prenos pomembnih pristojnosti od osrednje vlade na dežele. Od zares prodorne zmage na državnozbornih volitvah je poteklo le nekaj dni, ko se je na vseh televizijskih zaslonih nenapovedano pojavil gospodarski minister Tremonti in s pomočjo spretno sestavljene transparenta milijonom gledalcev sporočil, da je nova vlada odkrila globoko brezno dolgov, ki gredo od 35 do morda 65 tisoč milijard lir. Te dolgove naj bi levosredinska vlada prikrivala. S tem je novopečeni gospodarski minister dal jasno razumeti, da svečano obljubljenih nižjih davčnih dajatev ne bo in da prav tako ne bo zvišanja pokojnin. Za vse to pa je odgovorna levosredinska vlada. Nekaj podobnega se je zgodilo z

razmišlja, kako bi z močnimi policijskimi enotami ter z izsekavanjem dreves vzdolž državne meje preprečil prihajanje izseljencev na italijansko državno ozemlje! Naši ljudje se še spominjajo izsekavanja dreves ob meji v prvih letih hladne vojne, zlasti pred letom 1955, ko še ni bilo sporazuma o maloobmejnem prometu in ko SFRJ praviloma ni izdajala potnih listov svojim državljanom.

Silvio Berlusconi si je osebnostno veliko obetal od vrha G8 v Genovi, vsi pa vemo, da se je prav ta pomembni mednarodni dogodek končal za Italijo in seveda predvsem za njeno vlado z veliko blamažo. Izkazalo se je, da oblast ni bila sposobna pravočasno ukrotiti nekaj stotin nasilnežev, čeprav je bila nanje opozorjena od tujih obveščevalnih služb. Nekateri enote policijskih agentov in orožnikov pa so se surovo znesle nad demonstranti, ki so miroljubno in z demokratičnimi metodami dajali duška svojemu nasprotovanju metodi in praksi, po katerih ožja skupina predstavnikov bogatih držav sklepa in odloča o usodi držav in ljudi - ti pa gredo v milijarde - ki dobesedno množično umirajo od lakote in zaradi raznih boleznih. Medtem ko je predsednik vlade najprej naprtil krivdo in odgovor-

FOTO BUMBACA

devolucijo, to je s prenosom pomembnih pristojnosti na dežele. Gre predvsem za področje zdravstva, šolstva in javne varnosti. Tudi ta temeljna točka volilnega programa "Doma svoboščin" je bila prav te dni "zamrznjena", češ da bo treba prej počakati na izid referendumov o federalni ureditvi države, ki bo v prvi polovici letošnjega oktobra. Glavni pobudnik obljubljenih sprememb Bossi pa previdno molči in se raje sprehaja ob državni meji na Goriškem in

pričanju grobo nezakonito dejanje, saj je v zaščitnem zakonu črno na belem zapisano, da se raven zaščite naše manjšine v nobenem primeru ne more in ne sme zmanjšati. Zakaj torej država ali dežela manjšini ne nakažeta enake vsote denarne pomoči, kot je bila deležna skoraj eno desetletje? Tako ravnanje je po našem grobo nezakonito. Kako da nihče od naših "modrecev" še ni jasno zakričal, da je treba zakone spoštovati?

SPOROČILO BRALCEM

Cenjene sodelavce in bralce obveščamo, da bo meseca avgusta izšla še številka z dne 9. avgusta, nato bomo zaradi poletnega premora izšli spet v četrtek, 30. avgusta. - UREDNIŠTVO

- 02 Alojz Tul
POLITIČNE NORIJE V TRSTU
- 02 Janez Povše
ČIMBOLJ UBLAŽITI VSAKRŠNO ZAOSTROVANJE
- 03 Ivan Žerjal / intervju
MATJAZ BERČON IN JADRANKA CERGOLO
- 05 Miran Mihelič
EHRILICH, VARUH KRŠČANSTVA IN SLOVENSTVA
- 10 Jurij Paljk
SIEGFRIED BRUGGER NA OBISKU V GORICI

SVET OKROG NAS

NA TRŽAŠKEM VEDNO BOLJ V DESNO

POLITIČNE NORIJE
V TRSTU

ALOJZ TUL

Zmaga Doma svoboščin na junijskih upravnih volitvah na Tržaškem s prevladujočim vplivom Nacionalnega zavezništva v njem že rojeva svoje značilne sado-ve na tržaški občini. Sam župan Dipiazza se pogosto kaže na mestnih ulicah in raznih deloviščih in televizijskim kameram dopoveduje, da vse dela v soglasju z občani. Podal se je seveda tudi pred škedenjsko železarno ter izsledke občinskih tehničnih služb glede onesnaževanja slovesno izročil sodnim oblastem, da ukrepajo...

Znanega desničarskega parlamentarca iz vrst Nacionalnega zavezništva (predložil je več kot tisoč spremenjalnih popravkov k našemu zaščitnemu zakonu med svojo razpravo v poslanski zbornici), ki si je politično kariero zgradil na protislovenski politiki in zagovarjanju skrajnih zahtev istrskih in dalmatinskih beguncev, je župan, kot znano, imenoval za odbornika za kulturo (bil je narameč izvoljen tudi za občinskega svetovalca in zatrjuje, da bo opravljal obe izvoljeni funkciji). Kako si zamišlja kulturno promocijo tržaškega mesta, očitno kažejo že njegove prve izjave, izvedene in napovedane pobude. Prva pobuda je bila, da je ob popolnem soglasju župana in drugih odbornikov dal ponovno razobesiti portret tržaškega podeštata med nacistično okupacijo dr. Pagninija v občinski galeriji, od koder so ga po vojni odstranili. Vse to je bilo opravljeno zelo uradno in slovesno ob prisotnosti številnih političnih predstavnikov Doma svoboščin in preživelih Pagninijevih prijateljev in prikazano kot dejanje pravičnosti in rehabilitacije človeka, ki ga je na visoko mesto imenovalo nacistično vojaško poveljstvo.

Proti javni izpostavitvi Pagninijevega portreta so protestirale odporniške organizacije, številne stranke in tržaška judovska skupnost, ki ne more

pozabiti, da je bilo na njegovo pobudo več odvetnikov židovskega porekla iz Trsta črtanih iz poklicnega seznama. Vodstvo židovske skupnosti je napovedalo še druge pobude v znak protesta proti omenjenemu sklepu tržaške občine.

Ko se še ni polegel glavni hrup v zvezi s Pagninijevim portretom, je odbornik Menia poskrbel še za drugo značilno izzivalno pobudo. Sporočil je, da bo predlagal, naj se na sedanji Oberdankov trg pred palačo deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine namesti kip samega Oberdana (originalno se je pisal Oberdank), ki je sedaj nameščen v sklopu muzeja Risorgimenta v neposredni bližini. Za izvedbo nakazane pobude bi morala tržaška občina odstraniti z omenjenega trga bronasto skulpturo slavnega tržaškega umetnika Mascherinija.

Razumljivo je, da je tudi ta pobuda sprožila ostre polemike in ugovarjanje, kajti njena uresničitev bi pomenila poniževanje samega mesta in njegovih umetnikov, ne pa kulturno obogatitev. Iz prikazanega je očitno, da je trenutno v mestu na pohodu desničarski politični ekstremizem, ki pijan od volilne zmage misli, da lahko počenja vse, kar se mu zljubi. Kaže, kakor da v Domu svoboščin ni več treznih ljudi, ki bi povedali svoje mnenje o tej in drugih podobnih pobudah skrajne desnice. Tudi Slovenci bi gotovo imeli kaj povedati tako glede Pagninija kot Oberdan(k)a.

Tretja pobuda, mimo katere ni mogoče, je predlog skupine svetovalcev Nacionalnega zavezništva, naj tržaška občina odpove vsakršno sodelovanje s tistimi združenji, ki so podprli proteste proti genovskemu vrhu G8. Predlog je sam po sebi protiušten, ker hoče uveljaviti politično diskriminacijo, kar se ni dogajalo niti v času hladne vojne.

O gornjih pojavih in pobudah bi lahko na dolgo razmislili. Zaenkrat jih želimo obsoditi ter spomniti bralce, do kakšnih političnih norij prihaja v Trstu, in to ne slučajno prav v tem mestu. Zato ne moremo niti malo kriviti vročine pasjih dni, saj gre za neozdravljivo nacionalistično preganjavico.

OBSODBA HAAŠKEGA SODIŠČA

46 LET ZAPORA
GEN. KRSTIČU

Prič po sojenju nacističnim zločincem na Nürnbergskem procesu je na mednarodnem haaškem sodišču za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije padla obsodba za genocid. Bosanski Srb general Radislav Krstić bo moral presedeti 46 let zapora zaradi preganjanja tisočev Muslimanov v Srebrenici med vojno v Bosni in Hercegovini l. 1995. Gre za najvišjo kazen, kar jih je haaško sodišče doslej dosodilo.

Mesto, kjer je našlo zatočišče 30.000 Muslimanov, so med vojno branili maloštevilni nizozemski pripadniki mirovnih sil, ki so imeli izrecne ukaze, naj se izogibajo spopadam. Zato so se morali srbski vojski, ki je 9. julija '95 sprožila ofenzivo, predati. Muslimanom niso vrnilo orožja, ki so ga ti morali izročiti v zameno za vstop v varovano območje, Srbom pa se niso uprli, če ne tako, da so zaprosili za letalske napade na srbske položaje. Prošnjo pa so na vrhovnem poveljstvu zveze NATO odbili, ker je bila menda napisana na napačnem obrazcu, poleg tega pa so Srbi zajeli nekaj nizozemskih vojakov in jih imeli za talce. Ko so mednarodne vojaške sile iztržile svobodo za nizozemske vojake, so ti zapustili nekdanjo muslimansko enklavo in njene prebivalce prepustili na milost in nemilost razdivjani srbski vojski. Ta je v naslednjih dneh izpeljala natančno načrtovan pokol vseh moških starih od 12. do 77. leta, ki so bili sposobni za boj. Še danes v gozdovih okoli Srebrenice odkrivajo množična grobišča okrog o-

sem tisoč žrtev. Krstić je bil drugi najvišji poveljnik vojske bosanskih Srbov, takoj za generalom Ratkom Mladičem, ki je skupaj z nekdanjim političnim voditeljem bosanskih Srbov Radovanom Karadžićem po obtožbah haaškega sodišča soodgovoren za pokol v Srebrenici. Oba, Mladič in Karadžić, sta še vedno na svobodi, vendar se po izročitvi Miloševića haaškemu sodišču tudi okrog njiju oži krog.

Z obsodbo si je tudi vsa mednarodna skupnost oddahnila, saj se praviloma ni mogla otresti občutka, da je tudi sama dopustila grozodejstva v Srebrenici. Njena odgovornost je (bila) očitna - piše Tony Karon v tedniku Time. "Razmišljanje o krivdi Zahoda ob dogodkih v Srebrenici ni samo vaja iz poznavanja zgodovine. Mirovne sile so še danes raztresene širom po Balkanu. (...) Dogodki v Makedoniji pa kažejo na to, da (...) prinaša Srebreniška tragedija pomembne nauke za današnje odločitve."

BS

ŠE VEDNO NAPETOST NA BLIŽNJEM VZHODU

KRVAVO NASILJE

BREDA SUSIČ

Minuli konec tedna je nasilje na Bliznjem vzhodu močno naraslo. V atentatu v Tel Avivu je bilo v nedeljo ranjenih enajst Izraelcev. Palestinski napadalec je najverjetneje želel odgovoriti na sobotno izraelsko streljanje na konvoj vozil v Ramali, v katerem je bil tudi vodja palestinskega gibanja Fatah na Zahodnem bregu Marvan Barguti. Takoj po atentatu v Tel Avivu pa je izraelska vojska ubila predstavnika organizacije Hamas. Predstavniki palestinskih varnostnih sil so zaradi teh dogodkov prekinili pogajanja s svojimi izraelskimi kolegi. Izraelski premier Ariel Sharon pa je zanikal pisanje angleškega dnevnika The Guardian, češ da bi se izraelska vlada nagibala k temu, da dovoli prihod mednarodnih opazovalcev.

Izraelska vojska je tudi z denjani potrdila nadaljevanje tako imenovane politike aktivne samoobrambe. V soboto, 4. avgusta, je izraelski helikopter streljal na konvoj vozil pred uradom gibanja Fatah v Ramali na Zahodnem bregu. V enem izmed vozil je bil vodja Fataha na Zahodnem bregu Marvan Barguti, eden najvplivnejših voditeljev palestinskega upora. V napadu Barguti ni bil ranjen. Izraelci so zanikali vest, da bi bil napad uperjen proti njemu, Barguti pa je takoj po napadu izjavil, da se bo palestinski osvobodilni boj proti Izraelu še okrepil.

Tridesetletni Palestinec, oče treh otrok, je v nedeljo z avtomobilom pripeljal pred sedež izraelskega obrambnega ministrstva, ravno ko je veliko uslužbenih - vojakov in civilistov - odhajalo iz stavbe na kosilo, in streljal na množico. Pri tem je ranil 11 ljudi. Med begom so ga zasledovalci ranili in kmalu potem je za posledicami umrl.

Samo nekaj ur kasneje je izraelska vojska v napadu na

domnevne palestinske skrajneže v Tulkaremu na Zahodnem bregu ubila 23-letnega Amera Mansoura, ki je bil visok predstavnik organizacije Hamas, po navedbah izraelske vojske pa naj bi bil odgovoren za več napadov v Izraelu.

Napetost se torej stopnjuje, tako da mnogi poročevalci že govorijo o pravi vojni. Arafat se na turnejah po evropskih (minuli teden je obiskal tudi Rim) in arabskih državah trudi, da bi mednarodno skupnost prepričal, naj izvaja večji pritisk na Izrael. Ta pa je zanikal vesti o delnem odpiranju palestinskim zahtevam po prisotnosti mednarodnih opazovalcev na kriznih območjih. Sharon je izjavil, da se njegova vlada strinja le z okrepitevjo prisotnosti opazovalcev ameriške centralne obveščevalne agencije (CIA), ki so v Izraelu že od leta 1998. Dodal je, da je Izrael palestinskemu vodstvu poslal seznam stotih ljudi, ki naj bi jih aretirali, in obtožil Palestinec, da kršijo sprejeto premirje.

Od dogovora o prekinitvi ognja, ki sta ga izraelska in palestinska stran sklenili 13. junija, je v incidentih umrlo že 74 ljudi - 57 Palestincev in 17 Izraelcev. Od začetka nove palestinske intifade septembra lani pa je v spopadih umrlo skoraj 700 ljudi.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ČIM BOLJ UBLAŽITI VSAKRŠNO
ZAOSTROVANJE

Kdor je hotel videti, je vedel, da bo Berlusconijska vlada slej ko prej pokazala svojo odločnost. V zadnjem času smo bili v tem smislu pričre ostrejših potez kar na marsikateri ravni. Sumljivo nejasni so ostali dogodki v zvezi z nasiljem v Genovi. Možnost, da bi bilo nasilje programirano tudi s strani sil javnega reda, je seveda zaskrbljujoča. V kolikor je resnična, se bo prej ali pozneje pojavila v novi preobleki. Dalje je nova vlada preprosto ukinila eno od temeljnih predvolilnih obljub o takojšnjem zmanjšanju davkov, potem ko je nekaj prej alarmantno sprožila v javnost podatke o javnem dolgu, ki ga ni bilo. Čez noč se je obudil pritisk na Slovenijo, poleg tega pa je pričela Italija enostransko izvajati spremenjeno politiko do pribežnikov iz istoimenske sosednje države. Nadalje izvedenci ugotavljajo, da se bistveno spreminja celotna zunanja politika z izjemno močno naslonitvijo na Združene države Amerike. S tem v zvezi je mogoče pričakovati uvajanje pravil ameriške družbe, kar pomeni v evropskih razmerah močno okrnjeno socialno pravičnost, to pa je že področje vseh tistih ustanov, organizacij in posameznikov, ki si iskreno prizadevajo za zaščito revnejših slojev.

Vse navedene stvari so se sprožile skupaj in povezano, kar dokazuje, da ne morejo biti slučajne. Lahko bi jih označili za zaostrovanje, ob čemer pa ne bi smeli ostati ravnodušni.

Sedanja vladajoča politika se je do nedavnega kazala bolj umirjena od tistega, kar so ji sicer pripisovali. V zadnjih tednih pa je videti, da umirjenost opušča in se odloča za hitro ukrepanje, pri katerem ni več časa za dogovarjanje. In vendar je dogovarjanje tisti način političnega in vsakršnega delovanja, ki je edino zares plodno: dogovarjanje z lastnim volilnim telesom in to sprotno ter nenehno, dogovarjanje s sosednjimi državami vselej in za vsako ceno, dogovarjanje kot skupno delovanje za vse in v interesu vseh. Vedno kadar do dogovarjanja ne pride, je ta ali ona stran preprosto postavljena pred izvršeno dejstvo in to je v vsakem primeru prva stopnja zaostrovanja. Zaostrovanje pa v dolgoročnem smislu ni še nikoli nikomur koristilo, niti tistemu ne, ki se ga je zaradi naglice lastnih potez začel posluževati. In prav zaradi tega dejstva velja sprožiti vse moči, da bi bilo dogovarjanje ohranjeno in se ne bi izgubilo v morju dnevne politike oziroma vsakodnevnega življenja, in to toliko bolj, ker so ostre poteze kratkoročno učinkovitejšje ter privlačnejše. Njihova privlačnost bi slednjič lahko pripeljala do splošnega družbenega prepričanja, kako so nujne, dobre ter edino močne. Tudi so ostre poteze lažje izvedljive, ker niso obremenjene s prizadevanjem za umirjeno sožitje in sozvočje, ki rasteta le iz dragocenih vrednot nenadomestljivega dogovarjanja.

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / MATJAŽ BERČON IN JADRANKA CERGOLO

INOVATIVNA DRAGA MLADIH

IVAN ŽERJAL

Matjaž Berčon predstavlja "matični" del organizatorjev, točneje pa je zastopnik Enotnega mladinskega prostora (nekakšne zveze slovenskih katoliško usmerjenih mladinskih organizacij nacionalnega pomena). V preteklosti je bil tudi predsednik Študentske vlade v Sloveniji, sedaj pa predseduje Slovenski katoliški mladini.

Tema letošnje Drage mladih je Govorica mladih prihodnosti. Kaj boste v treh dneh skušali spoznati in poglobiti?

Namen pripravljalega odbora je bil mlade izzvati pri njihovem razmišljanju o svoji vlogi in položaju v družbi. Ta družba, ki nas obdaja, pa vemo, da je prepletena z odnosi – tako normalnimi medčloveškimi kot tudi konfliktnimi. Mladi smo pač družbena kategorija, ki je h konfliktnosti še posebej nagnjena. Tako bomo iskali načine izražanja mladih v šoli, družbi in v Cerkvi...

Letošnje srečanje bo potekalo precej drugače kot prejšnja. Kje so razlogi?

Letošnje srečanje, oz. bolje rečeno, srečanja bodo drugačna v toliko, ker se bo prvi večer odvijal na treh mestih hkrati, in sicer za vzhodni štajersko-prekmurski del v Beltincih, za Osrednjo Slovenijo v Podpeči pri Brezovici in za zahodni del ter zamejstvo v Komnu na Krasu. Šele naslednji dan se bomo zbrali na tradicionalnem prizorišču na Opčinah. Razlog za tako potezo je predvsem v večjem angazmaju lokalnih organizacij in s tem bolj pristna motivacija mladih.

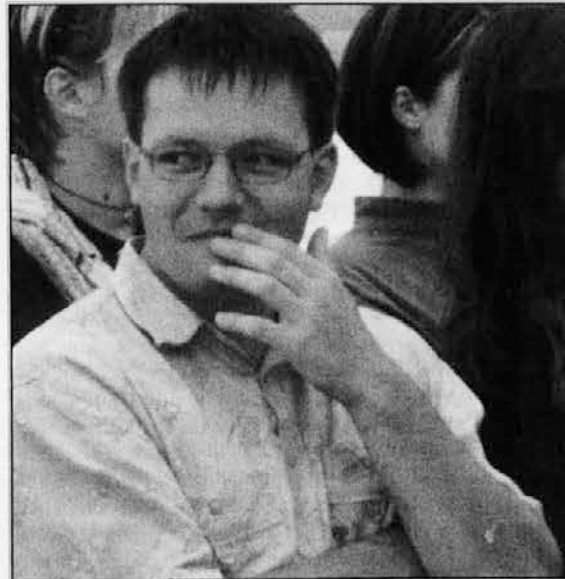
Bi nam lahko bolj poglobljeno predstavili ta inovativni potek letošnje Drage mladih?

Morda je zanimivo tudi to, da bomo skušali vse tri kraje povezati preko video konference, ki jo danes omogoča internetna povezava. Tako bomo najprej spremljali vse tri referate, ki jih bodo podali predavatelji, nato pa bo možnost tudi zastavljati vprašanja. Stvar je zamišljena kot eksperiment in upam, da se nam bo tudi posrečilo na tak sodoben način povezati mlade na treh koncih Slovenije.

Kdaj ste začeli s snovanjem in prvimi pripravami?

Žal moram nekoliko samokritično reči, da so priprave stekle precej pozno. Dejanja smo se še do tega trenutka ubadali s predavatelji, ki so odpo-

V prejšnjih številkih smo že poročali o poteku letošnje Drage in Drage mladih. Ravno slednja, ki doživlja svojo že enajsto izvedbo (na programu bo od 30. avgusta do 1. septembra), pa si verjetno zasluži nekoliko več pozornosti, saj bo potekala po popolnoma novem ključu. Mladi iz zamejstva in Slovenije se bodo namreč ob uvodnem predavanju zbrali na treh različnih lokacijah in bodo tako spremljali videokonferenco. Šele potem se bodo vsi skupaj podali na Opčine, kjer bo v parku Finžgarjevega doma stekel ostali del sporeda Drage mladih z delavnicami in okroglo mizo. Tema letošnje Drage mladih je *Govorica mladih prihodnosti*: skušalo se bo ugotoviti, kaj bo družilo mlade v prihodnosti. O vsebini in poteku 11. Drage mladih smo se pogovorili s predstavnikoma prirediteljev: za mlade v Sloveniji je na naša vprašanja odgovorjal Matjaž Berčon, za mlade zamejce pa Jadranka Cergol.

vedali udeležbo, iskali nove. Kot vemo, se priprave zadnji mesec vedno zgostijo do najvišje možne stopnje.

Ta vprašanja vam postavljam slab mesec pred začetkom Drage mladih. Kako potekajo priprave v tem počitniškem času in kakšen je odziv mladih iz Slovenije?

Počitniški čas je res težaven sploh pri populaciji, ki jo želimo zajeti. Zato bomo po dosedanjih izkušnjah za dejanski odziv vedeli le nekaj dni pred začetkom. Vendar kot rečeno, zaradi novega koncepta in razpršenosti na prvi dan računamo na dober odziv.

***

Kako pa se na Drago mladih pripravlja "zamejski" del organizatorjev? Na to in na druga vprašanja je odgovorjela Jadranka Cergol, predstavnica Mladih v odkrivanju skupnih poti (MOSP-a), sicer pa tudi članica Slovenske zamejske skavtske organizacije in študentka klasičnih jezikov.

Kako pa se v Trstu pripravljate na Drago mladih?

Tudi v Trstu se mrzlično pripravljamo na Drago mladih. Priprave na to srečanje so letos sicer stekle nekoliko kasneje kot prejšnja leta, pa tudi sestanki in seje z ostalimi društvi niso prav redno potekale, tako da se sedaj o vsem menimo in odločamo prek najnovejše govornice mladih: e-maila in SMS-ov. V zamejstvu smo se sicer s predavatelji dogovorili že pred časom: tako bo npr. na četrtkovem srečanju v Komnu namesto predavanja vrsta krajših referatov, ki bodo odprli debato v videokonferenci. Na uvodnem srečanju bodo tako govorili sami mladi iz zamejstva. Tako bo pater jezuit Mirko Pelicon, ki deluje med mladino v Ljubljani, od septembra pa bo prevzel eno glavnih župnij v Gorici (sam je namreč doma iz Gorice) in bo odgovoren za mladinsko pastoralo med Slovenci na Goriškem, v Trstu pa vodi zakonsko skupino, govoril o iskanju duhovnega med mladimi in bo nekako zaokrožil druga dva referata: eden bo obravnaval razširjenost alkohola in mamil med mladimi v za-

mejstvu, drugi pa o novih medijih (internet, mobilni). Prvi referat bo imela mlada psihologinja Roberta Sulini, Mateja Metlika bo predavala o načinu komunikacije v novih medijih, Breda Susič pa bo prikazala, koliko so ti mediji razširjeni in za katere stvari jih uporabljajo naši mladi (npr. kaj brskajo po internetu).

Prav tako smo se že dogovorili z osebam, ki bodo v petek vodile delavnice. Tako bo voditeljica gledališke skupine igralka Nikla Panizon, voditelj eko-pustolovske delavnice pa bodo slovenski goriški in tržaški skavti in skavtinje.

Za sobotno okroglo mizo pa smo se odločili, da iz zamejstva povabimo profesorja slovenščine na univerzah v Rimu in Trstu Mirana Košuto, ki je vabilo z veseljem sprejel.

Kolikšen je trenutno odziv mladih iz zamejstva (točneje: mladih Slovencev v Italiji)? Kolikšnega pa pričakujete na srečanju samem?

Prav tako kot v Sloveniji je težko

sedaj povedati, kolikšen bo odziv mladih iz zamejstva v tem poletnem času, ko so mladi povečini še okoli po svetu. Z zamisljivo več krajših referatov na četrtkovem srečanju pa želimo pritegniti več ljudi kot prejšnja leta, saj so pravzaprav ti mladi poznani v zamejskih mladinskih krogih. Z Mirkom Peliconom segamo tudi na področje goriške mladine, ki se je sicer že v prejšnjih letih odzvala našemu vabilu, upamo pa, da se bo letos v še večjem številu. Pa tudi novost videokonference bo verjetno pritegnila več ljudi.

Znano je, da so določeni pomisleki glede koncepta Drage mladih prišli predvsem s strani nekaterih zamejskih organizatorjev. Se je torej pobuda o inovativnem poteku srečanja rodila v zamejstvu?

Ker smo z ostalimi organizatorji opazili, da odziv ni povsem množičen, in to bodisi v zamejstvu kot v Sloveniji, smo se na sejah domenili za nekatere inovacije. Na videokonferenco sicer nismo nikoli pomislili, v kolikor nimamo v zamejstvu primerne prostora in sredstev za tovrstne poudig. Zato bo tudi prvo srečanje potekalo v Komnu, ne pa na Opčinah. Kot novost pa, da bi četrtkovo predavanje razdelili na tri dele, smo se odločili zato, da bi bolj angažirali organizacije na lokalni ravni, ki najbolje poznajo krajevne razmere.

Se vam zdi, da je govornica mladih, o kateri bo govor na letošnjem srečanju, enaka ali vsaj podobna pri zamejskih in domačih ali pa so razlike?

V bistvu mislim, da je enaka, saj pravzaprav najnovejša govornica mladih je v zahodnem svetu nasploh ista: s tem mislim na Internet, mobilni, na vrsto glasbe, ki jo mladi poslušajo, in nasploh govornica mladih se prav tako kot cel svet globalizira. S tem nočem seveda zmanjšati pomena specifik posameznih krajev, globalno gledano pa bi lahko ta tema povezovala prav vse mlade zahodnega sveta.

Kaj si konec koncev pričakujete od letošnje Drage mladih?

V bistvu si od letošnje Drage mladih želimo prav tako kot v ostalih letih soočanja z mladino na drugi strani meje, srečanja z njimi, na katerem ne bo manjkalo tudi zdrave zabave in prijetnih trenutkov.

3

ČETREK,
9. AVGUSTA
2001

PREDSTAVNIKI SSO IN SKGZ NA DEŽELI

FINANČNA SREDSTVA ZA NAŠE USTANOVE

Deželni svet Furlanije-Juljske krajine je ob spremembah deželnega proračuna odobril postavko dveh milijard lir iz državnih sredstev, namenjenih slovenskim kulturnim, vzgojnimi in športnim organizacijam v zaščitnem zakonu za leto 2002.

Za letošnje leto bo torej deželna uprava razpolagala s sedmimi milijardami lir; od teh bo šlo pet milijard lir iz zaščitnega zakona za letošnje leto, dve milijardi pa na račun postavke za leto 2002. V finančnem zakonu so imenovane vse ustanove, ki so bile že v zakonu 46 iz leta 1991, razen dvojezičnega šolskega centra v Špetru, za katerega je predvideno, da postane državna šola. Omenjeni proračunski dokument ukinja zakon št. 46, ohranja pa komisijo, ki ima nalogo, da predlaga deželni upravi porazde-

litev finančnih sredstev.

V torek, 7. avgusta, se je na odborništvu za kulturo v Trstu sestala zgoraj omenjena komisija, v kateri sta po dva predstavnika krovnih organizacij, Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze, dva izvedenca slovenske narodnosti in odgovorna za urad manjšinskih jezikov pri deželnem odborništvu. Komisiji predseduje podpredsednica deželnega odbora in odbornica za kulturo Alessandra Guerra, ki je ugodoma seznanila člane komisije o deželnem finančnem zakonu in o finančnih sredstvih, ki bodo na razpolago za letošnje leto za slovenske kulturne in druge ustanove. Komisija je izrazila mnenje, da bi ohranili višino finančnih podpor iz prejšnjih let za ustanove, ki so poimensko navedene

v zakonu in za tisk. Za glasbeno šolstvo pa je predvideno minimalno znižanje prispevka.

Komisija je tudi soglasno sprejela resolucijo, v kateri poziva deželno upravo, naj čimprej poseže pri pristojnih državnih organih, da bi rešili vprašanje špeterske šole, slovenske sekcije pri tržaškem kosovatoriju in slovenskega tržaškega gledališča. V istem dokumentu pozivajo državne oblasti, naj bi sredstva, ki so namenjena za poddržavljanje šolskih ustanov v primeru, da bi slednje ne začele kot državne šole z rednim delovanjem v letošnjem letu, namenili za iste ustanove. Razpoložljiva so tudi sredstva za druga kulturna in športna društva ter za pošolsko dejavnost slovenskih ustanov.

Za letošnje leto veljajo prošnje, ki so bile predstavljene na podlagi deželnega zakona št. 46 iz leta 1991, novi prositelji pa lahko naslovijo prošnje na deželno odborništvu za kulturo v roku tridesetih dni po veljavnosti deželnega finančnega zakona.

XXXVI. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2001

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA - OPČINE
DUNAJSKA 35

PETEK, 31. AVGUSTA 2001

OB 17. URI: ZAMEJSTVO BREZ MEJA
Okrogla miza (sodelujejo Evelina Umek, Damjan Hlede in Boris Siega)

SOBOTA, 1. SEPTEMBRA 2001

OB 16.30: dr. Janez Dular
SLOVENSKA KNJIGA NA POTI V TRETJE TISOČLETJE

NEDELJA, 2. SEPTEMBRA 2001

OB 10. URI: dr. Zvone Štrubelj
ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI V TRETJEM TISOČLETJU
TISOČLETJE LAIKOV
Okrogla miza (sodelujejo Alenka Šverc, Nadja Maganja in Janko Merkač)

OB 16. URI: dr. Ivo Urbančič
JEZIK IN KULTURA SLOVENCEV V ČASU VSTOPANJA V EVROPO

V nedeljo, 2. septembra, ob 9. uri bo na prireditvenem prostoru za vse udeležence daroval sv. mašo tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

19. NAVADNA NEDELJA

"Za tisto noč osvoboditve so naši očaki zvedeli vnaprej."
(Mdr 18, 6)

"Blagor narodu, ki ima Boga za Gospoda." (Ps 33, 12)
"Mislil si je, da more Bog tudi od mrtvih obujati." (Heb 11, 19)

"Pride ob drugi ali tretji nočni straži." (Lk 12, 38)

Rimljani so delili noč na štiri straže ali vigilije. Tudi Judje so to poznali. Jezus v današnjem evangeliju omenja drugo in tretjo stražo, t.j. našo 21. in štiriindvajseto uro (Lk 12, 38).

"Gospod, če me boš poklical k sebi jutri zjutraj, ti bom zelo hvaležen; če opolnoči, ti bom še bolj hvaležen; če me pa takoj pokličeš, ti bom nad vse hvaležen!", je govoril duhovni voditelj, opiraje se na svetopisemsko čuječnost. Kar je govoril, je tudi hrepenče podoživljal. Ker je noč simbol hudega, je treba čuti, stražiti, bedeti, tudi pred tatovi, ki povečini kradejo v temi, ponoči. Za Joba so cele noči eno samo premetavanje na pepelu ali ležišču-pravzaprav smetišču, če ne celo gnojšču, kamor ga je bila žena spravila (Job 2, 8; 7, 3-4), saj je nespečnost zelo huda nadloga, poleg vsega neznošnega trpljenja. Hudo je tudi, če koga okradejo ali celo ubijejo. Najhujše pa je, če si človek zapravi večnost.

Zaradi tega nam Cerkev kot dobra mati nudi tudi poletje, ko smo morda manj razpoloženi za premišljevanje, Božjo besedo o poslednjih stvareh, t.j. o smrti, sodbi in rešenju ali večnem pogubljenju. Čeprav je tak govor trd, je vendar stvaren in odrešujoč. Zahteva namreč naše soočanje z najglobljimi vprašanji: Kam smo usmerjeni? Kaj bo z nami po telesni smrti?

Pismo Hebrejcem nam v 11. poglavju prinaša zgled mož in žena, ki so z jasnim prepričanjem v srcu in v skupnosti romali proti večnosti z eno samo željo, da bi namreč našli pravo domovino. Romali so v upanju in v močni veri. Saj so verovali v Boga, ki more tudi od mrtvih obujati (Heb 11, 19). Jezus nas vedno opominja, naj bomo čuječi, trezni, zavestno usmerjeni v večno življenje onkraj groba. Kar je le zaključek velike preskušnje ter zato nov način bivanja, ki ima svoj začetek v Božjem srcu od vekomaj: "Preden sem te upodobil v materinem telesu, sem te poznal; preden si prišel iz materinega naročja, sem te posvetil" (Jer 1, 5).

Čuječnost, treznost in moč v pričakovanju razodetja Božjega kraljestva odkrivajo absolutno prihodnost enosti ljubezni do Boga in do bližnjega. Ker ni golo pričakovanje, marveč solidarnost ali enost ljubezni do trpečega človeka. Je vera, ki deluje po ljubezni (Jak 2, 14-26). Vera ni namreč skrb samo za svoje rešenje (včasih so poudarjali le "Reši svojo dušo!"), marveč je tveganje in trpljenje s Kristusom za nov način bivanja vseh. Čeprav je taka vera vedno nekaj pohujšljivega za svet, ker zahteva, da gremo iz sebe, iz ujetosti v svet, ki mineva (1 Kor 7, 29, 31).

Pojemanje vere se kaže tudi v zmanjšanem številu vernikov, saj jih je veliko obrnilo hrbet Cerkvi, ki mora oznanjati križanega Kristusa (1 Kor 2, 2). Kajti je težko, priznati zdihovanje stvari ali trpljenje porodnice (Rim 8, 22). Toda brez tega ni rojstva novega življenja ne svobode Božjih otrok. Zato se ob velikem šmarnu pridružimo hvalnemu spevu sv. škofa Cirila AL, ki je na Efeškem koncilu (431) takole opeval sv. Trojico in Marijo Bogorodico, vso prežeto od skrivnostnega Boga. Njej se kot narod zopet izročamo v varstvo: "Pozdravljamo te, sveta, sveta in skrivnostna Trojica... Pozdravljamo te, božja Mati Marija, sijajni zaklad vsega sveta, neugasljiva svetilka, venec devištva, žezlo pravovernosti, nerazpadljivi tempelj, bivališče nezaobjemljivega Boga, mati in devica, po kateri se v evangeliju imenuje blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem.

Pozdravljamo te, ki si v svoje deviško naročje sprejela tistega, ki je neizmeren in neskončen. Po tebi se časti in moli sveta Trojica, po tebi se proslavlja in časti dragoceni križ po vsej zemlji. Po tebi se veselijo nebesa in radujejo angeli ter nadangeli. Po tebi se odženejo hudi duhovi, po tebi je skušnjavec hudič padel iz nebes. Po tebi je padli človek bil spet vzeti v nebesa in je v malikovanje zasluženo človeštvo dospelo do spoznanja resnice. Po tebi je bil dan vernikom sv. krst in olje veselja... Po tebi je edinorojeni Božji Sin zasijal kot luč vsem, ki sedijo v temi in smrtni sencih. Po tebi so preroki prerokovali in apostoli oznanjali odrešenje poganom. Po tebi se mrtvi obujajo... Kdo izmed ljudi bi mogel primerno slaviti častivredno Marijo? O čudo, ona je mati in devica. Strmim nad tem čudežem. Kdo je kdaj slišal, da stavbenik, ki je zgradil svoje svetišče, ne bi mogel v njem bivati? Kdo bi upal karati tistega, ki je svojo dekle imenoval mater?" (Ciril AL. 4. hom. - Bbr4, 318-319).

Lahko vzamemo v roke zlasti vzhodne cerkvene očete in bremo o obujenju Marije od mrtvih. Bedenje z Božjo materjo, četudi kratko, z branjem Božje besede, pa tudi z rožnim venčkom v roki, z žebrenjem lavretanskih litanij, naj nas poživijo v veri tudi v naše vstajenje.

PAPEŽ SE JE SREČAL S STREŽNIKI

"BODITE PRIČEVALCI JEZUSA KRISTUSA!"

JURIJ PALJK

Sveti oče Janez Pavel II. nas je že naučil, da tolče take in drugačne rekorde, da je vsaka primerjava z njim in njegovim delom zahtevna stvar; tako je bilo tudi minuli teden, ko je v sredo, 1. avgusta, na Trgu sv. Petra v Rimu, kamor je bil nalašč prišel iz letne rezidence Castelgandolfa, imel že tisočo avdienco.

Neverjetna je številka 1000; toliko avdienc je namreč sveti oče Janez Pavel II. imel vsako sredo od leta 1978, ko je bil imenovan za Petrovega naslednika na čelu Cerkve. Izvedenci so izračunali, da se je sveti oče samo na avdiencah srečal z več kot 16 milijoni vernikov. Med temi so tudi tisti verniki, ki so 13. maja leta 1981 prisostvovali prav med avdienco atentatu na svetega očeta. Spominimo se, da je takrat turški terorist Ali Agca streljal na papeža in ga nevarno ranil, ozadje atentata pa še danes ni znano.

V sredo, 1. t.m., pa se je sveti oče srečal na avdienci z 22 tisoč strežniki, ministri, ki so prišli v vroči in soparni Rim od vsepovsed, še največ jih je bilo iz Nemčije, od koder jih je pripotovalo z avtobusi kar 16.500. Strežniki so v spremstvu svojih duhovnikov prišli od vsepovsod iz Evrope, med njimi je bilo več kot dva tisoč madžarskih in tudi tisoč italijanskih ministrantov.

Papeža so strežniki sprejeli z glasnim vriskanjem, prepevanjem jubilejne himne in z rock glasbo; pripravili so mu tudi velikansko kadilnico, ki je simbol mašnih strežnikov, v katero je kasneje sveti oče vrgel polno pest kadila in jo zazibal kar s palico, na katero se sicer opira pri hoji. Papež Janez Pavel II. je bil vidno vesel srečanja

s strežniki z vsega sveta in jih je seveda tudi nagovoril, a ne samo nje, saj se je na Trgu sv. Petra zbralo poleg strežnikov vsaj še deset tisoč drugih vernikov, ki so hoteli svetega očeta videti in slišati od blizu.

"To je že tisoča avdienca, ki jo imam na tem trgu, odkar me je božja Previdnost poklicala, da sem postal naslednik apostola Petra, in danes se je trg odprl tisočem mladih deklet in fantov, ki so prišli iz vse Evrope na romanje na grob prvega apostola," je vzkliknil sveti oče, ki se je bil iz Castel Gandolfa pripeljal v helikopterju, a ga je na Trg sv. Petra pripeljal "papamobil". Mlada dekleta in mladi fantje, ki v župnijah po Evropi opravljajo delo mašnega strežnika, so svetega očeta burno pozdravljali in mu zavzeto prisluhali, ko se jim je najprej zahvalil za delo, ki ga opravljajo v domačih cerkvah, a jih je tudi

opomnil, da je geslo strežnikov: "Proti novemu svetu!" Takoj je sveti oče tudi dodal: "To pomeni, da se v polnosti zavedate svojega poslanstva in je to obnem tudi znak vaše volje, da resno jemljete klic h krščanstvu".

Papež je še posebej nagovoril nemškega pomožnega škofa Martina Gachterja, ki je srečanje strežnikov s svetim očetom pripravil. Večkrat je spregovoril v nemškem jeziku, ker je bilo največ strežnic in strežnikov iz Nemčije in Avstrije. Sveti oče je vse navzoče ministrante tudi opozoril, da "biti strežnik ni samo dolžnost, ampak je pristno sveto opravilo". Zaustavil se je pri strežniški obleki, ki je po njegovem "posebna, ker spominja na obleko tistih, ki jo nosijo takrat, ko so v imenu Jezusa Kristusa sprejeti v krščansko občestvo." Tu se je sveti oče neposredno

navezal na obleko otroka, ko ga krstijo. In čeprav danes strežniki nosijo drugačno obleko, kot so jo nosili pri krstu, je po papeževih besedah "zakrament svetega krsta še vedno tista začetna točka vašega pristnega liturgičnega opravila, ki vas postavlja ob bok škofom, duhovnikom in diakonom."

Zato je sveti oče nadaljeval: "Strežnik ima posebno mesto pri liturgičnih slovesnostih. Kdor pomaga pri maši, se predstavlja občestvu in so zato strežniki pri liturgiji mnogo več kot pa samo pomočniki mašnika." Tudi zato je papež strežnike pozval: "Zavzeto poglobite in gojite to svoje poslanstvo z Jezusom Kristusom!" Tudi zato, ker strežnik večkrat drži v rokah svečo, se je sveti oče Janez Pavel II. spomnil: "Kako ne bi pomislili na besede, ki jih je izrekel Jezus v govoru na gori, ko je dejal: Vi ste luč sveta! In zato vam pravim, da se vaše delo ne konča v notranjosti neke cerkve, ampak se mora odražati v vsakdanjem življenju: v šoli, v družini in v različnih okoljih družbe, v kateri živimo. Povsod bodite pričevalci Jezusa Kristusa, tako da boste nosili baklo evangelija vsem tistim, ki preživljajo težke trenutke v svojem vsakdanjem življenju!"

Papež je dejal, da lahko v službi strežnika pride tudi do važnih odločitev in ena od teh je tudi odločitev za duhovniški stan: "Jezus Kristus nujno potrebuje mlade, ki se mu predajo v službo z radodarnostjo in brez zadržkov!" Vsem tistim pa, ki se bodo poročili, a bodo ostali še vedno v službi Cerkve, je papež Janez Pavel II. dejal: "Služba ministranta nas uči, da je pristna vez vedno tista, ki vsebuje pripravljenost za medsebojno in brezplačno pomoč."

ŽE DESETIČ SE JE SREČAL Z ARAFATOM

SVETI OČE ZA MIR V SVETI DEŽELI

Sveti oče Janez Pavel II. je minuli teden, v četrtek, 2. t.m., v letni papeški rezidenci Castelgandolfa sprejel na zasebni avdienci vodjo palestincev Yaserja Arafata, ki ga je bil zaprosil za sprejem, da bi mu podrobno poročal o nevarnem stanju in krvavih spopadih v Sveti deželi.

To je bilo že deseto srečanje svetega očeta z Arafatom, letos pa sta se že srečala 22. marca, ko je papež obiskal Sveto deželo in se takrat med drugim tudi sestal z Yaserjem Arafatom v Betlehemu. Opažovalci menijo, da imata Arafat in sveti oče tudi dober osebni odnos in tudi v tem dejstvu iščejo razloge, zakaj je bil Arafat zaprosil papeža za zasebno avdienco sredi poletja.

Yaserja Arafata so na obisku pri svetem očetu spremljali palestinski minister za mednarodno sodelovanje Nabil Shaath, minister in odgovoren za po-

gaganja z Izraelom Sarb Orikat, predsednikov svetovalec Youssef Abdallah, veleposlanik Palestincev pri Svetem sedežu Nemer Hammad in svetovalec palestinske delegacije Hussein Al Aslak.

Srečanje med papežem in vodjo Palestincev je trajalo pol ure in papež je med srečanjem "odločno ponovil takojšnjo potrebo, da se takoj preneha z vsakršnim nasiljem, in tudi veliko nujno po takojšnjih pogajanjih".

Kot je povedal papežev tiskovni predstavnik, je sveti oče tudi poudaril, da so "pogajanja edino sredstvo, ki bi ob pomoči mednarodne skupnosti v Sveto deželo lahko prinesla upanje za trajen mir". Pater Ciro Benedettini, ki se je po srečanju Arafata s svetim očetom zadržal s časniki, je še povedal, da je sveti oče izrazil obžalovanje in občutno sožalje vsem sorodnikom in prijateljem žrtev na-

silja v zadnjih številnih nasilnih spopadih v Sveti deželi.

Sveti oče je tudi "blagoslovil možnost prihoda mednarodnih opazovalcev, ki bi postali tisto orodje, s katerim bi se zaustavila spirala nasilja, ki grozi, da bo prišlo do odprtega spopada med Izraelci in Palestinci." Papež je v izjavi za javnost po srečanju z vodjem Palestincev obsodil vsako nasilje, "pa naj bo to sad terorističnih napadov ali povračilnih ukrepov".

Papežev tiskovni predstavnik je po srečanju Arafata s svetim očetom tudi povedal, da sta se sogovornika pogovarjala predvsem o tem, kako bi se v Sveti deželi zaustavilo nasilje in "vzpostavilo proces miru, ki bi edini lahko preprečil dogodke nezaslišanega nasilja, ki povzročajo veliko žrtev predvsem med civilnim in nedolžnim prebivalstvom, nasilja, ki se ne zaustavi niti pred svetimi kraji".

SREČANJE TREH SLOVENIJ / LAMBERT EHRlich-SVETNIŠKI GIGANT IZPOD SV. VIŠARIJ

VARUH KRŠČANSTVA IN SLOVENSTVA

MIRAN MIHELIC

Na letošnjem tradicionalnem Srečanju treh Slovenij na Sv. Višarijah v nedeljo, 5. t.m., se je predavatelj dr. Andrej Vovko, ki dela na Znanstvenem inštitutu za Biografijo in geografijo in kot vodja leksikona pri SAZU, namenil predstaviti nekaj zbranih kamenčkov iz gigantske podobe zgledega duhovnika, gorečega vernika, Slovenca, znanstvenika ter nazadnje zavestnega narodnega mučenca za slovenske svetinje. Na priljubljeno goro je pomalo več sto vernikov, slovesno mašo je daroval mariborski škof Franc Kramberger.

ditelj je živel v romarsko-misijski tradiciji ter askezi predanem življenju in to do konca, do mučeniškega žrtvovanja. Kar je verjel, je tudi mlade učil. In temu zgledu je potem sledilo in zanj umrlo, bilo v zemljo zakopanih veliko semen slovenstva in krščanstva. Od novih rodov pa bo odvisno, kako bodo tudi ta semena obrodila ali pa bodo morala čakati na mučeniških smrtih vrednejše generacije.

Njegovo zavzetost in delovanje bi lahko primerjali s Slomškovim, saj so tudi njegove koroške izkušnje kazale, da postane narodnostni odpadnik tudi versko mladenec in od njega odpade, če pa že ne on, pa zagotovo njegovi potomci. Zato je svoje sile kot duhovnik posvetil tudi narodno obrambnemu delu. Kot profesor celovškega bogoslovja je predaval filozofijo in apologetiko. Od takrat je objavljala znanstvene razprave, izdajal knjige. Med drugim je kritiziral Kantovo kritiko naših dokazov za bivanje božje. Po Koroškem je ustanavljal misijonistična, slovenski dijaški dom v Celovcu, na lastne

stroške zbiral slovenske študente na počitnicah, jim odpiral oči pred temeljnimi vprašanji lastnega in tujih narodov, organiziral posvete, tečaje, ustanovil in organiziral je tudi Slovensko krščansko socialno zvezo za Koroško, bil je pobudnik ustanovitve dekliških domov v industrijskih krajih, delavskega društva v Podlublju..., sodeloval je kot izvedenec za Koroško pri določanju meje po prvi svetovni vojni... Izvedbo plebiscita je označil kot "skrivnost hudobije".

Zaradi stiske s prostorom samo še misel o njegovem "višarstvu". Po prvi svetovni vojni je Lambert Ehrlich postal profesor na ljubljanski univerzi. Takrat je bil čas velikosrbskega uničevanja slovenstva, zato tudi v Jugoslaviji ni videl možnosti za naš narod in vero. Na ljube Svete Višarije je redno romal s skupinami študentov in leta 1933 je imel pred Marijino cerkvico govor, v katerem je med drugim povedal preroške misli.

STRAN 7

SVETNIK TEDNA

10. AVGUSTA

SILVESTER ČUK

LOVRENC, DIAKON IN MUČENEC

V Apostolskih delih beremo, da so apostoli, ko je število kristjanov naraščalo, izvolili sedem diakonov, da bi vernikom stregli v njihovih vsakdanjih potrebah, sami pa so se hoteli posvetiti molitvi in oznanjevanju božje besede. Med temi sedmerimi prvimi diakoni je daleč najbolj slaven sveti Štefan, prvi mučenec mlade Kristusove Cerkve. "Kakor je nekdanji sveti Štefan proslavil Jeruzalem, tako je zdaj od sončnega vzhoda do zahoda proslavil Rim sveti Lovrenc," je nekoč ob njegovem prazniku pridigal papež Leon Veliki. V Rimu je bil spominski dan mučeništva svetega Lovrenca največji za praznikom apostolov Petra in Pavla (29. junija).

Lovrenca je papež Sikst II. zaradi njegovega svetega življenja, vedrega značaja in izrednega poguma sprejel med sedmerico diakonov rimske Cerkve. Kot prvi med njimi je papežu stregel pri sveti daritvi, vestno je upravljal cerkveno premoženje in skrbel za uboge. Papež je bil že sivolas, Lovrenc pa še mlad, vendar ju je povezovalo iskreno prijateljstvo. Med preganjanjem kristjanov za časa cesarja Valerijana, ki je sedel na prestolu v letih od 253 do 260, je Lovrenc zvedel, da je cesar ukazal prijati papeža. Nemudoma je pohitel v ječo, da bi šel s papežem v smrt. Zalošten mu je zaklical: "Kam hitiš, oče, brez sina? Kam hitiš, sveti duhovnik, brez diakona?" Papež Sikst mu je tolažeče odgovoril: "Ne zapuščaj me, moj sin. A čakajo te še hujski boji za Kristusovo vero... Po treh dneh prideš za menoj, služabnik za duhovnikom. Če imaš kaj denarja v zakladnici, ga razdeli ubožcem." Tako se je papež poslovil od ljubljenega diakona, Lovrenc pa je šel in razdelil denar med ubožce, saj je vedel, da ni več daleč čas, ko bodo tudi njega prijeli.

Rimski načelnik Hipolit je slišal, da ima Cerkev velike zaklade in da jih upravlja Lovrenc. Poklical ga je predse in zahteval, da mu te zaklade takoj izroči. Lovrenc mu je odgovoril: "Res, Cerkev je bogata, niti cesar nima toliko dragocenih zakladov. Daj mi nekaj dni odloga, pa ti jih prinesem." Hipolit ga je za tri dni pustil na svobodo. Tretji dan je Lovrenc zbral ubožce, vdove in sirote, jih peljal pred sodnika in rekel: "Glej, to so zakladi naše Cerkve!" Hipolita je to tako razjezilo, da je dal diakona Lovrenca najstrašnejše mučiti. Nazadnje so ga, vsega ranjenega, položili na razbeljeni raženj in ga živega pekli. V strašnih mukah je molil: "Gospod, sprejmi mojega duha in reši me te umrljivosti!" Mučiteljem pa je v šali rekel: "Ena stran je že pečena, obrnite me!" Potem je med molitvijo izdihnil. To je bilo 10. avgusta leta 258. Nad njegovim grobom je dal cesar Konstantin sezidati baziliko.

Svetega Lovrenca ali Lavrencija - njegovo ime pomeni "z lovorjem ovenčan" - upodabljajo kot diakona s pravokotnim raženjem, z evangeljsko knjigo in križem, delečega miloščino ali z mučeniško palmo. Časte ga kot zavetnika ubogih in vseh, ki imajo pri svojem delu opravka z ognjem: gasilcev, steklopihalcev, kuharjev, likalk. Po ljudski veri sv. Lovrenc varuje pred opeklinami, bolečinami v hrbtu, vročico, priporočajo mu verne duše v vicah in ga prosijo za dobro letino, ker je njegov god mejnik med visokim poletjem in bližajočo se jesenjo. "Sveti Lovrenc je prvi jesenc," pravijo na Raki pri Krškem.

Sveti Lovrenc je bil na Slovenskem zelo česčen svetnik. Njemu je posvečenih osemnajst župnijskih cerkva in veliko podružnic. Tudi ime Lovrenc je bilo nekdanji bolj razširjeno, kot je sedanje čase. Danes godujejo tisti, ki jim je ime Lovrenc, Lovre, Lovro, Lavrencij pa tudi Lavrencija, Laura, Lavra. Iz imena Lovrenc in njegovih različic so nastali številni slovenski priimki, na primer: Lavrač, Lavrenčič, Lavrih, Lovrec, Lovrečič...

DUHOVNE VAJE MLADIH V SLOVENIJI

RAZVESELJIVA SPOZNANJA

Zlasti v počitnicah in dopustih potekajo po Sloveniji delavnice in različne duhovne vaje. V času nerazumevanja za delo duhovnikov z mladino so si morali nekateri izbrati odmaknjene kraje. Ti pomenijo v današnjem času, ko nas preganjata hrup in plitvost, za to primerne koticke. V Dolah nad Idrijo je eden od "krajev na samem", kjer tudi to poletje potekajo duhovne vaje srednješolcev. Do pred kratkim sta se jih letos, poleg drugih, udeležila še dva razreda Škofijske gimnazije Vipava. Dva tedna so bili njeni tretji letniki na Ligu. V Dolah potekata še dva tedna, in sicer za drugi letnik, petega avgusta pa gre skupina desetih njihovih dijakov v organizaciji Karitas, še na delovni tabor v Banjaluko, kamor gre tokrat iz Slovenije skupno šestnajst dijakov.

Dijaki so povedali, da je potekal teden duhovnih vaj na stari, lepo restavrirani domačiji v Dolah, podrobneje Na Kovku v Rupah, z vodjem duhovne vzgoje na Škofijski gimnaziji Vipava Ivanom Albrehtom, in to kar v njegovi rojstni hiši, ki jo je preuredil za bivanje skupin mladih, predavanja in maše v času enotedenskih duhovnih vaj. Dijakinje in dijaki jedo v hiši, spijo na ločeno na skupnih ležiščih dveh senikov, kar je bil poseben izziv. Na robu mladega gozda, ki je žal zarasel tukajšnje travnike v zadnjih desetletjih, so si na prostem, iz tam nabanenega lesa uredili mašni prostor s klopki, darilno mizo, križem. Njihov dan se

običajno začne ob 7. uri zjutraj z zajtrkom do osmih, potem se odpravijo skozi gozd na enega od večjih gričev. Vmes se ustavljajo in z vodjem, ob počitku na primerni jasi poklepetajo o aktualnih življenjskih izzivih, problemih. Zadnji dan enega od teh je bil govor o nezavednem ali bolečem zavestnem suženstvu v našem vsakdanjem življenju.

Po vsaki od teh tem imajo čas tudi čisto zase, z možnostjo počitka, branja, iger z žogo, mirnega premišljevanja. Nekaj tega časa namenjajo tudi petju hvalnic. V popoldanskem času so razdeljeni v skupine: za pripravo kresa, za pomoč v kuhinji, pripravo na mašno petje, branje berila, molitve med jedjo in po jedi. Popoldne se radi zbirajo k zanimivim klepetom o socioloških temah. Razpravljajo npr. o obnašanju Judov, ko so sicer rešeni egipčanskega suženjstva še vedno ostali versko šibki, egoistični in tako sužnji greha. Ko so po odhodu iz Egipta v puščavi videli za seboj grozečo egipčansko vojsko, so se začeli hudovati nad Mojzeso, češ, zakaj jih je peljal iz suženjstva v puščavo, saj bi v suženstvu ohranili vsaj življenje... Kako se zgodovina človeške slepote in šibkosti ponavlja!

Pred večerjo je sv. maša, potem molitev in petje hvalnic, po večerji pa se družijo še ob večernicah. Nekje ob 21. uri se zberejo ob kresu in se pogovarjajo med seboj po lastni izbiri. Okoli 22. ure pride na vrsto večerna molitev in okoli pol

enajste se odpravijo spat. Včasih pa se npr. brez luči odpravijo po gozdu. Med seboj se povežejo z vrvcem, v čemer je neka simbolika.

Med tednom pripravijo delavnico. Obišče jih npr. psihologinja. Ena od tem je imela naslov *Kdo sem - osnove spoznavanja samopodobe*. To je letos priljubljena tema celotenskih duhovnih vaj. Vodja duhovnih vaj jim je o tem razlagal z verskega, mag. psiholo-

gije pa zgolj s psihološkega vidika. Iz razdeljenih delovnih listov, kjer so odgovarjali tudi na vprašanja, je potem vsak zase sestavil knjigo, iz katere si bo lahko občasno osvežil spomin.

Večina dijakov bi ostala kar še en teden, kajti doživeli so spoznavanje sebe in drugih tako pestro, prijetno in zanimivo, duhovno poglobljeno tudi v medsebojni povezanosti, kot se jim prej še sanjalo ni. Med drugim so ugotovili, da je lahko mir večji izziv kot hrup tudi za mladega človeka.

MM

OBNOVA CERKVE IN DRUŽBE V MAGOZDU

ZGLEDI VLEČEJO

V cerkvi sv. Ane v Magozdu pri Kobaridu so ob pregledu potresnih poškodb k sreči odkrili dobrega pol tisočletja stare freske. To je bil eden od razlogov, da so njeno obnovo podprli tudi slovenska država, Ministrstvo za kulturo in UNESCO. Posebno hvaležni so domačini za strokovni in organizacijski trud Silvestru Gabrščku in župniku Janezu Gregorcu. Škof je poudaril, da je vzgoja mladine bistveno težja kot obnova objektov, zato se je zanjo priporočil zavetnikoma te obnovljene cerkve sv. Ani in Joahimu.

Pred kratkim obnovljena cerkev je zopet dobila prelepo notranost in zunanost. Ob blagoslovitvi se je koprski škof Metod Pirih zahvalil najprej Bogu za vse, kar je bilo narejenega, da bi med drugim

ohranili prihodnjim rodovom ta mali kulturni biser, in vse priporočil sv. Ani in Joahimu. Obenem se je vsem zahvalil za solidno delo in posebej posameznim župljanom, s prošnjo, da bi jim Bog povrnil z materialnimi in duhovnimi darovi, ki jih bodo potrebovali v življenju in pri delu.

Posebej je obema zavetnikoma te cerkve in naših družin priporočil vzgojo mladine. Poudaril je, da vsi čutimo, da je to odgovorno delo veliko težje kot popravljanje materialnih objektov. Zato potrebujemo zglede in spodbud, ki bodo pomagale v prihodnosti. Otroci so veliko bogastvo vsake župnije in Cerkve na Slovenskem, tega naroda. Le če bomo imeli dobro vzgojene otroke in mlade ljudi sploh, se nam obeta boljša prihodnost.

Blaženi Anton Martin Slomšek je med drugim zapisal, da so starši otrokovo ogledalo in vplivajo na celo njegovo življenje. Med njimi je dvočlaneže in lažnivce imenoval tiste starše, ki pošiljajo v cerkev ali k nauku le otroke, sami pa ne gredo. Če bi jaz to povedal, je dodal škof, bi bil takoj po časopisih... Cerkev priporoča danes duhovnikom, naj nudijo vernikom nove možnosti za poglabljanje v veri.

Po zgledu Slomskega priporočam, da bi bili otroci vključeni v mladinske skupine, pevске zbornice itd. Priporočljivo je, da otroke vpišete v katoliške gimnazije, kot je naša v Vipavi. Odslej bo možnost tudi za bolj oddaljene, saj bodo lahko bivali v dijaškem domu. Prosimo sv. Ano za vztrajnost, čuječnost, izpolnjevanje vsakodnevnih dolžnosti, ki jih od nas zahteva evangelij.

MM

UMRL SLOVENSKI MISIJONAR VLADIMIR ČERMELJ

V enaindesemdesetem letu starosti je v Peruju umrl dolgoletni slovenski misijonar dr. Vladimir Čermelj. Rodil se je v Dobravljah v Vipavski dolini 29. februarja 1929, kaj kmalu je nato stopil v red maristov. Po opravljeni srednji šoli v Turinu je bil za krajši čas v Španiji, nato pa je šel v Peru, kjer je ostal do smrti. V Južni Ameriki je tako deloval kar 53 let. V Peruju, točneje na univerzi v Limi, je tudi diplomiral iz matematike in fizike. V svojem misijonskem delu je služboval v različnih krajih perujske države. Prof. Vladimir Čermelj je ostal v vseh letih svojega delovanja v Južni Ameriki tesno povezan z domačimi kraji, na Vipavsko dolino, v katero se je občasno tudi vračal. Do zadnjega obiska pri domačih je prišlo pred dvema letoma.

Sorodnikom izražamo globoko občuteno sožalje.

5

ČETRTEK,
9. AVGUSTA
2001

PRI ZALOŽBI MLADINSKA KNJIGA

ROK ZAPADE 15. DECEMBRA

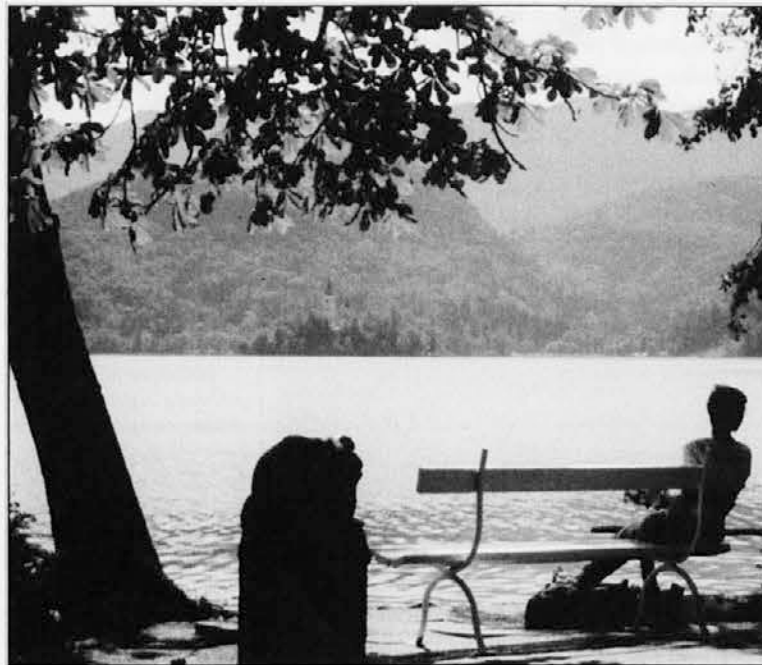
VODNIKI ZA VSAK ŽEP

JURIJ PALJK

Pri Mladinski knjigi zadnja leta skrbno in z gledno sledijo sodobnim knjižnim izdajam v svetu in tiskajo tudi take knjige, po katerih je na knjižnem trgu veliko povpraševanje. Če tokrat ne omenimo raznih priložnikov o dietetni hrani, o uspešnem in zdravem življenju, o bolj ali manj potrebnih priložnostih, ki človeka učijo globljega duhovnega življenja, ki jih Založba Mladinska knjiga tudi izdaja, povejmo, da je predvsem v Sloveniji veliko povpraševanje po vodnikih, turističnih vodnikih, ki pridejo prav vsakomur, ko se odpravljajo na pot.

Tako je Mladinska knjiga že pred leti izdala odlični *Vodnik po Sloveniji*, o katerem smo že pisali, in odlika tega vodnika je tudi v tem, da je bil izdan v treh svetovnih jezikih, med drugim tudi v italijanskem, kar pride še posebno prav tujemu gostu. Pred kratkim je izšel *Vodnik po slovenskih muzejskih zbirkah* in po likovnih galerijah, na katerega tudi radi opozorimo, ker bo čez poletje gotovo prav prišel predvsem vsem tistim ljudem, ki radi hodimo po Sloveniji in spoznavamo tudi tiste nepoznane, a zato nič manj lepe stvari in zagotavljamo vam, da boste našli v tem turističnem vodniku veliko takih slovenskih muzejev in tudi likovnih galerij, ki kot mavrična pahlača pokrivajo matično domovino, in še sami ne boste verjeli, kako bogata je Slovenija z muzejskimi zbirkami in galerijami. Kajti v tem žepnem in lepo oblikovanem vodniku so navedene vse slovenske muzejske zbirke, zares vse, tudi tiste, za katere niste vedeli, da so sploh mogoče, pa naj gre za zbirke vezenin ali pa za sloviti čebelarški muzej.

Prav gotovo pa so na Slovenskem vsaj zadnja leta vedno bolj aktualni

vodniki po tujih državah in pokrajinah, kot so italijanska Toskana, kjer še danes človek lahko občuduje genij razsvetljenstva, Provansa s svojo čarobno pokrajino, da ne govorimo o tujih in slovityh, predvsem evropskih prestolnicah, ki so vsako leto, posebno še čez poletje, pravi cilj za gruče in gruče turistov in včasih tudi naključnih obiskovalcev. Tudi Slovenci veliko potujemo, morda bi lahko rekli celo to, da prav Slovenci veliko potujemo; pri Založbi Mladinska knjiga že vrsto let izdajajo številne vodnike za tuje države v zbirki *Svetovni popotnik* in *Mesto na dlani*. Gre za dve med seboj različni si zbirki vodnikov, ki imata to skupno lastnost, da sta sodobno urejeni, da so vodniki v zbirki *Svetovni popotnik* večjega, a obenem preglednega formata in so vodniki *Mesto na dlani* manjšega, čisto žepnega formata in

seveda krajši, priložnejši. Obe vrsti vodnikov sta seveda lepo oblikovani, plastična platnica in včasih še manjši zemljevid pa delata te vodnike bolj uporabne in tudi trajnejše.

Pred kratkim sta v zbirki *Svetovni popotnik* izšla vodnika po Portugalskem in po Egiptu, ki sta seveda prevoda uspešnih turističnih vodnikov, prvi ima več kot 270 zemljevidov in fotografij, drugega pa dopolnjuje več kot 380 barvnih fotografij in zemljevidov. Pred leti so izšli že vodniki po Italiji, Toskani, Nemčiji, Franciji in seveda še o vrsti drugih držav. Vsem tem slovenskim turističnim vodnikom o tujih deželah, ki jih vedno napišejo izjemni poznavalci dotične dežele, kateri je vodnik namenjen, je skupno predvsem to, da pisci vodnikov pišejo prijetno, kratko in sočno, so neposredni in ne ovinkarijo, ampak gredo k bi-

stvu ter so zato vodniki izjemno hitro berljivi, dopadljivi. Fotografije in zemljevidi, včasih tudi reprodukcije umetniških del pa samo še dopolnjujejo že itak zgodovinsko, družbeno, zemljepisno in pa seveda sodobno napisane zapise o neki deželi. Obenem vsak vodnik prinaša tudi vrsto zanimivosti o neki deželi, turistične napotke, nasvete in vsak pisec tudi podrobno piše o narodnih praznikih neke dežele, o običajih in navadah; ne pozabi niti dodati nasvetov, kje in kaj se dobro v tuji deželi poje in kje se dobro pije, kot tudi ne nasvetov, kje iskati prenočišče. Vodniki so namenjeni najširšemu krogu turistov, saj dajejo nasvete za vsak žep, kar je njihova odlika.

V primeru vodnikov, ki izhajajo v zbirki *Mesto na dlani*, v kateri so pri Založbi Mladinska knjiga letos izšli vodniki o Parizu, Londonu, Dublinu in Madridu, pred leti pa že seveda tudi Rim, Amsterdam, New York in tako dalje, skoraj vsa večja svetovna mesta torej, pa so napotki krajši, a vseeno dostojno urejeni. Ti vodniki so narejeni tako, da gredo turistu lepo v hlačni žep, se ne zmečkajo prehitro in so izjemno pregledni, skorajda telegrafski.

Slovenski turistični vodniki, ki izhajajo pri Mladinski knjigi, polnijo veliko vrzel na slovenskem knjižnem trgu, saj jih še do pred desetimi leti skorajda ni bilo in smo se zato Slovenci morali posluževati tujih turističnih vodnikov, kar je vnašalo predvsem v slovensko izrazoslovje nemalo zmešnjave. Predvsem pri nas smo to obžalovali, ko smo poslušali za italijanska mesta izgovarjati italijanska imena, a vemo, da imamo slovenske nazive za pretežno večino italijanskih mest.

Ko se boste v avgustu odpravljali na pot, pomislite zato, kaj nosite s seboj. Predvsem zaradi spoštovanja do lastnega jezika in naše slovenske otmike se splača zaviti v bližnjo slovensko knjigarno in tam najti slovenski turistični vodnik.

LITERARNI NATEČAJ MLADIKE

1. Revija Mladika razpisuje XXX. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 15. decembra 2001. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presejajo deset tipkanih strani, ciklus pesmij pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

3. Ocenjevalno komisijo sestavlja: pisatelj Alojz Rebula, prevajalki in kritičarki prof. Diomira Fabjan-Bajc in prof. Ester Sferco, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:
prva nagrada 500.000 lir
druga nagrada 300.000 lir
tretja nagrada 200.000 lir
za pesem ali ciklus pesmi:
prva nagrada 200.000 lir
druga nagrada 150.000 lir
tretja nagrada 100.000 lir.

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2002. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo!

POLITIKA IN MANJŠINE / IZID ŠTUDIJE VIDE VALENCIČ

PRAVA LJUBEZEN ALI BREZBRIŽNOST?

DRAGO ŠTOKA

Objavljamo nekaj misli iz daljšega posega političnega in kulturnega delavca dr. Draga Štoka, ki ga je imel na predstavitvi študije dr. Vide Valencič (na sliki) v Števerjanu v sredo, 1. t.m. Kronika knjižne predstavitve in debatnega večera na temo *Politika in manjšina* je na straneh z goriško kroniko.

(...) Če mi je dovoljeno, bi se rad ustavil pri vsaj nekaterih trditvah Vide Valencičeve, ker sem nekaterim dogodkom, ki jih ona analizira, vsaj prisostvoval, če ne bil celo odgovorno zaven kot deželni tajnik in obenem deželni svetovalec Slovenske skupnosti v dveh desetletjih, to je od leta 1968 do leta 1988.

Leta 1979 smo v vidiku volitev v evropski parlament. SSK je izbrala pot sodelovanja z UV, ki jo je tedaj vodil zdaj že pokojni Bruno Salvadori. Bila je to pot sodelovanja v navezi z različnimi drugimi etničnimi skupnostmi v Italiji, ko so bili FG, Okcitanosko gibanje itd., glava nekaterih je bila UV. Tak je bil naš sporazum in dobili smo se v Veroni, da ta ustni sporazum tudi ratificiramo. V Veroni se je na dan našega skupnega srečanja zgodilo nekaj zelo

zanimivega. Za pogajalnim omizjem se je naenkrat pojavil tudi odv. Manlio Cecovini, ki je postavil svojo kandidaturu za evropskega poslanca v navezi etnično-jezikovnih skupnosti. Kandidatura, seveda za nosilce liste v evropski parlament, sta podprla tudi prisotna Paolo Parovel in odv. Branko Agnetto, ki sta iz Trsta prišla na to srečanje kot predstavnika gibanja Civiltà Mitteleuropea.

Slovenska skupnost, ki je bila v ostri konfrontaciji z Listo za Trst seveda take kandidature ni mogla sprejeti in je zato omizju v Veroni postavila aut-aut: ali mi brez Liste ali pa vsi ostali z njo.

Bruno Salvadori je nekaj časa skušal iskati skupnih poti za bližajoče se evropske volitve, a ko je videl neomahljivo stališče Slovenske skupnosti, ki je zavrnila vsako sodelovanje z Listo za Trst, se je po temeljitem razmisleku odločil za Slovensko skupnost, prav tako so storili Furlani in Okcitanci, in tako se je Cecovini vrnil domov praznih rok. Bil pa je vseeno na evropskih volitvah izvoljen na Listi za Trst z ostanki sicer, a bil je izvoljen, tolikšno volilno moč je imela takrat lista za Trst v naši deželi. (...)

Danes je hvalabogu situacija seveda drugačna, danes se konstruktivno in mirno govori o skupnem nastopanju, zaenkrat bolj v civilni družbi. Vendar bo moralo prej ali slej priti med

FOTO BUMBACA

vsemi Slovenci tudi do politične enotnosti, to je skupnega nastopanja na volitvah. To zahteva že danes čas od nas in še bolj bo zahteval jutri, če bomo hoteli še imeti kakega predstavnika v deželni zbornici in v parlamentu, pa tudi na raznih pokrajinskih in občinskih ravneh (...)

Vključevanja v italijanske stranke ne more biti več, saj so se podrli vsi ideološki zidovi, ki so del Slovencev silili v ta objem. Danes, ko ni več PCI, ne PSI, ne PSIUP, ne PSDI, je napočil končno čas, ko se Slovenci v Italiji tudi politično lahko združimo na skupnih volilnih pobudah in izvolimo v razne svete ne kake fanatike ali politične zagrizence, ampak prave moze, prave žen-

ske, ki bodo znali braniti pravice in koristiti celotne naše slovenske narodne skupnosti.

Prepričan sem, da bo kmalu do tega prišlo. V tem mi daje mnogo upanja tudi znanstveno razmišljanje Vide Valencič, predvsem pa njena zaključna trditev, da "politično etnično delovanje ne moremo več tolmačiti kot nekaj razdiralnega, temveč kot nekaj pozitivno promocijskega v vidiku novega koncepta državne politične in pravne stvarnosti".

Dodal bi še, da je na poti evropskega združevanja držav in narodov samostojno politično nastopanje v okviru etnično jezikovnih skupnosti ne samo nekaj normalnega, ampak celo nujnega in politično logičnega.

Če bomo kot Slovenci v Italiji zamudili tudi ta vlak, evropski vlak, in bomo še naprej vztrajali v naši razcepljenosti in težili za političnim vtapljanjem v italijanske stranke, bo pomenilo, da še vedno nismo zreli za nove čase, za evropske čase, ampak da nam je bolj za servilnost italijanskim strankam in njihovim voditeljem. Ker smo najhujše dali skozi, menim, da se moramo zdaj Slovenci v Italiji zares osvoboditi vseh nepotrebnih vezi in spon in iti na bodočo skupno evropsko pot, tako kot znajo pogumno in odločno iti prijatelji in etnični somišljeniki Union Valdotaïne in južnotirolske ljudske stranke. Bog ne daj, da bi Slovenci v Italiji po petdesetih povojnih letih znova krenili na napačno politično pot.

Dr. Vida Valencičeva je s svojo študijo segla v srž etnično-jezikovne problematike, s posebnim ozirom na politično samostojno nastopanje. (...)

GRAFIČNI LISTI

SAFET ZEC RAZSTAVLJA V SAPPADI

Odlični slikar in grafik Safet Zec, ki smo ga pred leti spoznali tudi v Gorici v Kulturnem centru Lojze Bratuž, kjer je takrat razstavljal svoja čudovita dela, razstavlja v mesecu avgustu v hotelu Belvedere v Sappadi, pravzaprav v zaselku Cima di Sappada. Umetnik, ki zadnje desetletje živi in dela v Italiji, danes pretežno razpet med Benetkami in Vidmom, kjer tiska svoje grafike pri mojstru Corradu Albicoccu, je s seboj na oddih v Cimo di Sappada v hotel Belvedere odnesel okrog trideset grafičnih del manjšega in srednjega formata. Ne gre za nikakršno poletno in lahkotno razstavo, ampak za razstavo, ki nam skozi grafične liste pokaže enega največjih likovnikov sodobne Evrope, prav gotovo pa enega največjih svetovnih grafikov. Umetnika je na prisrčni otvoritvi razstave predstavil mlajši kritik Roberto Budassi iz Urbina, ki je dejal, da je danes Zec gotovo eden največjih grafičnih umetnikov v svetu. Safet Zec pa je po predstavitvi povedal, da se je za nevsakdanjo razstavo v hotelu Belvedere odločil zato, ker ga na lastnike veže iskreno prijateljstvo. Zec razstavlja v Sappadi grafične liste, ki prikazujejo njegovo pretanjeno odliko za risbo, svetlobne igre, predvsem pa odražajo mojstrsko roko in toplo človečnost.

VELIK SLOVENSKI KNJIŽEVNIK

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA IN SLOVENSKI NARODOPISNI INŠTITUT URBAN JARNIK V CELOVCU

TIHA STOLETNIKA SLAVKA GRUMA

V četrtek, 2. t.m., je minilo natanko sto let od rojstva velikega slovenskega dramatika in pripovednika, književnika Slavka Gruma (*portret je delo slikarja Ivana Vavpotiča*).

Kot da se tudi danes življenje še vedno poigrava s tem velikim slovenskim pisateljem, saj je tudi njegova obletnica minila nekako v tišini, skorajda bi lahko kar brez ovinkarjenja rekli, da zamolčano, kot minevajo dandanes na Slovenskem skorajda vse okrogle in visoke obletnice velikih slovenskih literatov. Kot da bi se sami sramovali naših največjih ljudi, kot da bi nas bilo sram priznati in povedati na glas, da nas danes ne bi bilo tu, če njih nekdaj ne bi bilo, da danes ne bi imeli svoje države, če njih ne bi bilo.

Tudi s Slavkom Grumom, pravzaprav z dr. Slavkom Grumom, saj je bil Grum po poklicu zdravnik, je tako. Nerazumljen in večkrat necenjen je še danes, saj si literarna kritika še danes ni edina v tem, ali je bil Slavko Grum ekspresionist ali predstavnik golega in sanjavega simbolizma, ali je bil velik zares pripovednik ali pa samo sanjač in neprilagojen človek, ki je iskal smisel življenja v sanjskih in drugih blodnjah, med temi tudi v omami z morfijem, do katerega je imel kot zdravnik dostop.

V času življenja ga je zavrnila njegova velika neuslišana ljubezen Joža Debelak, zavrnila ga je literarna javnost in kritika, zavrnilo ga je življenje, družba, v kateri je živel in delal, umaknil se je v osamljenost in notranjo samoto, odšel je na namišljene poljane dogodkov v mestu Gogi, se pravi v sanje in sanjarjenje o tistih stvareh, ki se v življenju nikdar ne zgodijo, a delajo življenje znošno vse dotlej, dokler tudi te sanje ne pomagajo več, saj trčijo v čeri vsakdanjika. Zadnja leta svojega zamaknjene in na rob umaknjene ter na skrajni rob družbenega dogajanja potisnjene življenja je dr. Slavko Grum preživel v Zagorju, daleč od vsega in daleč od samega sebe. Umril je leta 1949 v tamkajšnji mestni hiralnici, kar daje pravi pečat njegovemu žalostnemu življenju.

Čeprav danes njegov *Dogodek v mestu Gogi* velja za eno najpomemb-

nejših dramskih besedil slovenske književnosti, še vedno nekateri trdijo, da dr. Slavko Grum ni bil velik književnik, ker da je samo epigonsko oponašal takratne modne in takrat moderne književne sloge in oblike pisanja.

Pa vendar bi radi ob tej pomembni obletnici, ki je žal tudi in predvsem zamolčana odšla v zgodovino, zapisali, da smo vseeno prepričani, da je bil dr. Slavko Grum odličen pisatelj, samosvoj, kot so lahko samosvoji in posebni le veliki geniji, vase zaprt, a odlikovali so ga lep in klen, do bolesti prečiščen jezik, bivanjske stiske, ki so dane le od življenja prekletim in obenem posvečenim, in tisto večno iskanje zadnjih odgovorov na to, zakaj smo ljudje poklicani v življenje. Dr. Slavko Grum je napisal poleg presunljivo dramskega teksta *Dogodek v mestu Gogi* nekaj najzvirnejših krajsih literarnih slovenskih tekstov, temačnih, globokih in bolečih, a v njih lahko tudi sodobnik še vedno najde tisto iskreno in pošteno iskanje lepega in dobrega v življenju, kar nam vsem danes še kako manjka.

Zato nam je žal, da se slovenska javnost ni bolj dostojno spomnila velikega slovenskega pisatelja in moža, kar je dr. Slavko Grum kljub nesrečnemu življenju gotovo bil.

JUP

KNJIGI O ŽIVLJENJU, PESMIH IN KORENINAH

Krščanska kulturna zveza in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik iz Celovca že vrsto let izdajata imenitno knjižno zbirko, ki nosi zgovoren naslov *Tako smo živeli* in zgovoren podnaslov *Življenjepisi koroških Slovencev*.

Pred časom je izšla deveta, zelo lepo oblikovana knjiga, ki prinaša petnajst novih življenjskih zgodb koroških Slovencev, osem je moških, sedem pa je ženskih zgodb, nekatere so pripovedovali in napisali sami udeleženci, druge pa sta zapisali etnologinja Uši Sereinig in dr. Marija Makarovič, ki je knjigo tudi skrbno uredila in ji na pot napisala uvodne besede. Besedila je lektoriral in priredil dr. Franče Verbinc.

Prav iz uvoda dr. Marije Makarovič v deveto knjigo iz zbirke *Tako smo živeli* jemljemo nekaj besed, ki zgovorno pričajo o pomembnosti te knjižne izdaje. Takole med drugim pravi dr. Marija Makarovič: "Tudi v tej knjigi so zastopani avtorji treh koroških dolin, od Zilje, iz Roža in Podjune. Večinoma so bili rojeni v dvajsetih letih 20. stoletja. V lepe otroške ali mladostne spomine so pri nekaterih avtorjih zasekane strahote nacizma, ko so bili skupaj s slovensko zavednimi starši, brati in sestrami izgnani iz svojih domov in preseljeni v taborišča. Kljub različnim raznarodovalnim pritiskom, ki niso prenehali niti proti koncu 20. stoletja, pa so ostali zvesti maternemu jeziku. Zavedi, da "so tudi otroci slovensko zavedni in da ne pozabljajo na svoje korenine", kot je napisala gospa Marta Kreutz, pa takšnim staršem lajša tudi jesen življenja."

Ker vseh življenjskih zgodb, ki jih pripovedujejo koroški Slovenci, ne moremo navajati in tudi imen tistih, ki so jih doživeli ne, bi radi samo povedali, da vse govorijo o velikanskem prizadevanju vseh v knjigo uvrščenih ljudi, da bi sredi nemškega sveta ohranili svetinjo, ki so jim jo bili izorčili njihovi starši: materin jezik. Vsaka življenjska zgodba je opremljena tudi s fotografijo pripovedovalca, ki jo je posnel Franci Tomažič, na koncu knjige pa je objavljen tudi narečni slovarček in povzetek v nemškem jeziku.

Gre za izvrstno knjižno zbirko, ki jo je pisalo življenje in je pri nas nimamo, a bi jo morali imeti! Življenjska pričevanja v knjigi povedo več kot še tako dobro napisan roman, predvsem pa so trajno zabeležena prihodnjim rodovom, kar je tudi namen knjižne zbirke *Tako smo živeli*.

Ko smo napisali, da bi podobno zbirko morali imeti pri nas, se v polnosti zavedamo naših besed, ker imamo pred očmi življenja vseh tistih naših ljudi: nekateri so že odšli v večnost, drugi pa so še med nami, vsi pa so veliko prispevali za ohranitev naše narodne skupnosti v Italiji in bi si že zaradi tega zaslužili, da bi njihovo življenje ostalo v spominu prihodnjim rodovom. Živimo namreč v času hitrega brisanja vsakršnega spomina, od zasebnega do zgodovinskega, kar je seveda več kot porazno za vsak narod, še posebej pa za narodno manjšino, kot je naša. Če imamo pri nas vsaj nekaj knjižbiografij o naših velikih ženah in možeh, pa nimamo nikjer zapisanih življenjskih zgodb naših preprostih ljudi, naših mater in očetov, ki so najprej skozi fašizem in potem skozi desetletja raznarodovalne politike vztrajali na naših tleh in ohranili slovenstvo in našo narodno skupnost.

Morda bo kdo oporekal, da gre za majhne in največkrat nepomembne življenjske zgodbe, a to ni res! Pri nas nimamo niti ene same dostojne kmečke kronike, nobene ali skoraj nobene zapise zgodbe pristaških in ne ladjedelniških delavcev, nimamo zapisov o naših zdravnikih in ne odvetnikih, o velikih učiteljih na naših tleh ne vemo skoraj ničesar, prav tako zelo malo o duhovnikih, če naštejemo samo nekaj za

našo narodno skupnost temeljnih poklicev. Koliko družinskih zgodb bi se dalo napisati o prvi, koliko o drugi svetovni vojni! Koliko zgodb je nastalo v naših krajih in so njihove priče in protagonisti še živi, krasnih zgodb, vrednih zapisa in knjig!

Ista založnika pa sta na Koroškem za tisk pripravila tudi bogato in lepo opremljeno pesmarico, pravzaprav knjigo z naslovom *Vsaka vas ima svoj glas* in podnaslovom *Slovenske ljudske in ponarodele pesmi iz Podjune*, ki jo je uredil in za tisk pripravil Engelbert Logar.

V notranjosti bogate knjige pesmi, ki so opremljene tudi z notnim zapisom, zvemo, da gre za peti del zbirke pesmi o domači deželi, krajih in ljudeh, o naravi, v knjigi pa so tudi šaljivke, različne pesmi in dodatek rokopišnih zapisov Jerka Beziča in Franceta Czigana. Knjiga pesmi *Slovenske ljudske in ponarodele pesmi iz Podjune* je tako v slovenskem kot nemškem jeziku, kar ji daje dodatno vrednost, opremljena pa je tudi z drugimi knjižnimi pripomočki, kot so kazala, slovar nekaterih besed iz ljudskega jezika, seznam pevk in pevcev in njihova uvrstitev, kazala pesmi po vsebini in po začetnem verz.

Gotovo je to zbirka pesmi, ki bo prišla prav tako ljubiteljem petja kot tudi zbirateljem in vsem tistim, ki cenijo narodno blago in preteklost.

JUP

S. 5. STRANI

EHRlich, VARUH...

Slovenske liberalce je razkrinkal kot vnete priganjače in služabnike velikosrbske centralistične politike in vizionarsko in preroško, še danes sodobno povedal: "Ni naključje, da smo se zbrali prav tukaj, marveč je to Božja volja. Božja volja nam tukaj na Svetih Višarjih razodeva, kaj je naloga Slovencev na zemlji, kjer živimo. Ob temeljih te svete gore se stikajo tri poglavita evropska plemena. Njihovi valovi, prihajajoči od juga, severa in vzhoda, bi udarili skupaj prav tu. Romani, Germani in Slovani bi prav tukaj skušali riniti drug drugemu mejnike nazaj. A naši očetje so bili modrejši od vojskovodij in politikov. Namesto mejnika so postavili na ta otok med tremi narodi cerkev. To je edini mejnik v Evropi, ki narodov ne loči, marveč jih združuje. Danes je mejnik vsa naša domovina. Slovenija mora biti mejnik, ki družini in veže jug s severom in vzhod z zahodom! Sama ne sme biti ne eno ne drugo ne tretje. Ostati mora mejnik, ki družini kakor Svete Višarje. To je Božja volja! To nalogo bo mogla Slovenija izpolnjevati samo v svobodi, ne pod gospodarjem, ki bi

sedel bodisi na jugu ali severu, na vzhodu ali na zahodu. Božja volja je, da mi vsi za to svobodo delamo, in Božji volji se ne sme nihče izmikati..."

Ehrlich je bil s svojim delovanjem trn v očesu vsem, tudi internacionalističnim, krščanstvu sovražnim slovenskim revolucionarjem, katerih ideologija in organizatorji mu niso bili kos. Celotno reševal jih je iz zapora pred gotovo internacijo ali smrtjo; recimo Borisa Kidriča. To pa tega ni odvrnilo, da iz njegovega, domnevno pa najbrž tudi iz Kardeljevega brloga, ne bi prišel ukaz za naročilo Ehrlichovega umora maja leta 1942. Tiste dni je študentom govoril o daru mučeništva. Slutil je to. Napovedal je, da bo prihodnji govornik o mučeništvu. Njegova mučeniška smrt je bila dovolj zgovorna napoved, da komunisti izrabljajo vojno za krvavo revolucijo.

Predavatelj je zaključil s mislijo, da je bil Ehrlich velik ljubitelj planin. Če drži neko teološko mišljenje, da človek v trenutku smrti obišče vse osebe in obseže vse kraje, kjer je bil v življenju navzoč, si lahko drznemo tvegati trditev, da je bil dr. Ehrlich-gigant izpod Sv. Višarij-prisoten tudi na tem, njemu tako ljubem kraju, kraju svojih preroško izgovorjenih besed. Zakaj ne bi ostal navzoč vselej med nami, zlasti na srečanjih na Sv. Višarjah?

NA REŠETU

POPOLDANSKI PAS ZA VSE OKUSE

Med sezono oktober-junij sem v glavnem poslušala jutranje oddaje, ker so bile raznolike, zanimive, bogate in so bile na moji valovni dolžini. Popoldanski pas z Mladim valom pa je moja strpnost in odprtost spravljal večkrat v hudo preizkušnjo. Kljub temu da iščem prej pozitivno kot negativno v ljudeh, v dogodkih in tudi v oddajah Radia Trst A, me je mnogokrat motilo igračkanje pred mikrofonom, večkrat v čudni spakedranščini, neartikulirano in torej nerazumljivo govorjenje, prodajanje puhlosti in nič, pri katerem so se zabavali uredniki in sodelavci, dosti manj kot poslušalci. Ampak to je bil Mladi val in sem z grozo začutila vso težo svojih zrelih let. Zato sem popoldanski pas spremljala vedno z op-

reznostjo in nezaupljivostjo, dokler se nisem zavedela, da je letošnji Poletni mozaik prav prijeten in svež. Lahko bi rekli, da so se uresničile besede Sv. pisma: Išcite in boste našli. Uredništvo je namreč iskalo tudi z oglasom v časopisu sodelavce za poletne mesece. In našli so nekaj dobrih sodelavcev, ki prizadevno pripravljajo prijete oddaje, pa naj bo o modi, o celulitisu, o potovanjih, o jadrnanju, o etnoglasbi ali pa slovenski glasbi. Njim stojijo ob strani notranji sodelavci s svojimi rubrikami. Če k oddajam Poletnega mozaika dodamo še oddaje Muza-muzika pa Homerjevo Odisejo, dobimo bogat, pisan pas, zanimiv za vse okuse. Danes bi rada opozorila na zanimivo oddajo, ki jo ima Vida Valenčič

ob četrtek in ki nosi naslov Skupaj. Skupaj z gosti v studiu voditeljica razpravlja o različnih temah: o času, o prijateljstvu, o strahu, o sreči. Gostje zadnje oddaje so bili trije moški različnih generacij - psihoanalitik Hektor Jogan, odvetnik Peter Močnik in glasbenik Iztok Cergol in skupaj ugotavljali, kako se je spreminjala vloga moškega v zadnjih desetletjih. Zanimivi gostje, zanimive misli, zanimive ugotovitve. Skozi pričevanja treh generacij je bilo mogoče slediti razvoju miselnosti o delitvi vlog med moškim in žensko. Verjetno bi bilo treba nekatere misli doreči, saj se je pogovor osredotočil samo na pozitivne aspekte tega razvoja. Nekatero probleme, ki jih je razvoj sprožil, je dr. Jogan komaj nazakal, saj za njihovo poglوبي- tev ni bilo časa. Vsekakor je bila oddaja dobra, kakor tudi prejšnje. Talk-show Skupaj Vide Valenčič je na sporedu ob četrtek približno ob 15.30.

TEJ

VISOKI ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

PROF. IVAN ARTAČ OSEMDESETLETNIK

V torek, 7. avgusta, je v ljubljem krogu svojih domačih praznoval svoj osemdeseti rojstni dan prof. Ivan Artač, znani šolnik in kulturni delavec.

Prof. Artač je doma iz osrednje Slovenije, saj se je rodil leta 1921 v Notranjih Goricah pri Ljubljani. Osnovno šolo je obiskoval na Brezovici, l. 1942 pa je diplomiral na klasični gimnaziji v Ljubljani. Po drugi svetovni vojni ga je usoda pripeljala na Primorsko, kjer je v Gorici l. 1946 diplomiral na učiteljski kot privatist, v Trstu pa je l. 1957 opravil doktorat iz političnih ved. Vse njegovo življenje v zamejstvu je prežeto z dejavnostjo na šolskem in prosvetno-kulturnem področju. Prof. Artača upravičeno štejemo za enega od tistih ljudi, ki so po drugi svetovni vojni s svojim delom pripomogli k obnovi slovenskega šolstva na Goriškem in Tržaškem. Že leta 1946 je začel poučevati v osnovni šoli v Kanalu ob Soči, v naslednjih letih pa ga je učiteljska pot nelsa v osnovne in nižje srednje šole v Nabrežini, Žavljah, pri Sv. Ivanu, v Rojanu, na Proseku, v Dolini, pri Sv. Jakobu in na Opčinah ter na trgovskem zavodu Žiga Zois v Trstu. Medtem

je leta 1959 opravil usposobljenostni izpit za poučevanje slovenščine na srednjih šolah, leta 1971 pa usposobljenostni izpit za poučevanje zemljepisa na Trgovskem zavodu. Poleg tega je sodeloval pri sestavljanju šolskih učbenikov, napisal pa je tudi tri zgodovinske učbenike za nižjo srednjo šolo z naslovom Človek in čas.

Poleg poklica je slavljence stalno zaposlovalo tudi prosvetno in kulturno delo. Prof. Artač je nastopal kot predavatelj, še zlasti pa kot pisec ljudskih iger: tako so med drugimi nastale igre *Janko in Metka* (po pravljici bratov Grimm), *Pepče se ženi*, ki prikazuje nekdanje vaško življenje na Opčinah, *Rdeča črta čez ogrado*, ki zaobjema obdobje, ko so razlašali zemljo za železnico, in *Blagovestnika z Vzhoda*, ki opisuje delovanje svetih bratov Cirila in Metoda. Igra *Pepče se ženi* je bila leta 1969 nagrajena na radijskem natečaju za sobotne veselice, *Rdeča črta čez ogrado* pa je leta 1973 prejela prvo nagrado na natečaju openskega društva Tabor, pred nekaj leti pa je doživela tudi uprizoritev v narečju s strani dramske skupine tega društva. Marsikdo se bo tudi spominjal, kako je igra *Blagovestnika z Vzhoda* pred kakimi petnajstimi leti doživela celo vrsto uprizoritev v zamejstvu in Sloveniji. Ob vsem tem je bil slavljence še član Radijskega odra ter dolgoletni odbornik Slovenskega dobrodelnega društva, kateremu je nekaj let tudi predsedoval.

Še eno polje je pritegnilo zanimanje prof. Artača, in to je polje zgodovine, tudi krajevne zgodovine. Tako je pred sedmimi leti izšla knjiga *Opčine*, zgodovinski oris župnije. V njej avtor na poljudnoznanstven način predstavlja zgodovino in razvoj openske župnije, v kateri je bil od vedno vsestransko dejaven. Tako npr. beleži najpomembnejše dogodke skozi zgodovino, opisuje like znanih osebnosti (tako domačinov kot drugih), ki so pustile svoj pečat v verskem in kulturnem življenju Opčin, poleg tega pa še prikazuje sedanje versko in kulturno življenje v župniji.

Kljub letom prof. Ivan Artač še vedno pozorno spremlja življenje naše skupnosti. Za vse to, kar je naredil in kar še dela, mu moramo biti nadvse hvaležni, saj bi brez takih osebnosti, kot je on, naša skupnost bila veliko bolj siromašna kot dejansko je. Zato slavljence ob visokem življenjskem jubileju iskreno voščilo tudi Novi glas, ki mu želi še mnogo zdravih in srečnih let.

OPČINE / ZANIMIVA ETNOLOŠKA RAZSTAVA V PROSVETNEM DOMU

SKRINJE, NEPOGREŠLJIVI DEL NAŠEGA IZROČILA

Avgust je čas, ko je v Prosvetnem domu na Opčinah vsako leto na ogled etnografska razstava. Tako smo se lani seznanili z življenjem nekdanjih mlekaric, še prej pa z značilnostmi slovenske ljudske oz. narodne noše, s slovenskim pomorskim ribištvom idr. Tokrat pa so se pri Slovenskem kulturnem društvu Tabor odločili, da v sodelovanju z Odsekom za etnologijo pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu prikažejo predmet, ki je bil svojčas nepogrešljiv del pohištva in nevestine dote: ženitovanjsko skrinjo.

V soboto, 4. t.m., so namreč v Prosvetnem domu odprli razstavo z naslovom *Ženitovanjske skrinje od Rezije do Istre*, ki so jo postavile Martina Repinc, Magda Starec Tavčar in Dragica Ule Maver. Razstava prikazuje različne tipe skrinj, ki so se oblikovale v Reziji, Benečiji, na Goriškem, Vipavskem ter na Krasu in v Istri. Gre za bogat izbor, ki bi sicer lahko bil še bogatejši, a kaj, ko so skrinje dolga leta pozabljene samevale v kletih, v najslabšem primeru pa končale v peči. Z napredkom (kolikokrat bi to besedo lahko dali med navedenice!) in izboljšanjem življenjskega standarda je ta del pohištva, ki nekoč ni smel manjkati v hiši, postajal odveč, človek pa se je zavedel njegove vredno-

FOTO KROMA

sti šele takrat, ko mu je kak navdušen tuje zbiratelj ponujal visoko denarno vsoto zanj.

Razstavljene skrinje, ki gredo od 17. do 19. stoletja, povedo marsikaj tako poznavalcu kot tudi manj večjemu opazovalcu. Z ogledom je namreč mogoče razbrati socialni položaj lastnikov, njihove estetske okuse, spretnost obrtnikov, pa tudi čudežne lastnosti, ki so jih nekateri pripisovali skrinjam. Človek tudi vidi razliko v umetniških slogih, pa tudi v materialih, ki so se uveljavljali v

različnih pokrajinah: tako je rezijanska skrinja iz smrekovega lesa, beneška, briška, vipavska in kraška iz orehovega (pa tudi iz česnjevega in hruskega) lesa, istrska pa iz kostanjevega lesa. Spoznamo tudi, kako sta si npr. vipavska in kraška skrinja slogovno precej podobni. Vidimo razliko med vaško in meščansko skrinjo, ne nazadnje pa tudi dejstvo, kako je na izdelovalce in oblikovalce skrinj vplival v določenem obdobju prevladujoči umetniški slog. Lepo so prikazani tudi kovin-

ski deli skrinje, v prvi vrsti ključavnice in ključi.

Razstavo, ki so jo podprle Zadružna kraška banka, ZSKD in Združenje Skupaj na Opčinah, dopolnjuje tudi lep priložnostni katalog z besedilom Noemi Gleščič Rener, uvodom Martine Repinc in pričevanjem Bogomile Doljak. Ženitovanjske skrinje bodo na ogled do nedelje, 2. septembra, v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah, in to vsak dan od 16. do 20. ure.

IŽ

8

ČETRTEK,
9. AVGUSTA
2001

TRETJA ŠTEVILKA

POLETNI "ŠKRAT"

V kratkem obdobju je med bralce prišla že tretja zaporedna dvojna številka Škrata, glasila Sklada Mitja Čuk. V najnovejšem Škratu, ki ima številko 5/6, si lahko, po tradicionalnem uvodnem *Dvopičju* Jelke Cvelbar, preberemo odlomek iz črte Zorka Simčiča *Pod Tronadorjem v osrcju Andov*. Če naprej listamo številko, naletimo na tretje nadaljevanje razmišljanja Giorgine Piščanc o glasbi, pa še na tretje nadaljevanje zapisov Diomire Fabjan Bajc o pomenu jezika. Objavljeno je tudi drugo nadaljevanje Stanke Sosič o šolski reformi, med ostalimi prispevki pa si lahko preberemo še recenzijo o knjigi Marjana Košička *Človek, imej se rad!*, ki jo je napisala Vida Valenčič, drugo nadaljevanje prikaza judovske vere in naroda izpod peresa Filipa Fischerja, tretje nadaljevanje opisa življenja v starem Egiptu, ki ga je prispeval Andrej Beličič, in prispevek Jelke Cvelbar o zanimivih odkritjih, na katere naletimo, če opazujemo naravo z mikroskopom.

TRETJA IZVEDBA POLETNEGA CENTRA PIKAPOLONICA

SPOZNAVANJE OTROŠKIH OKUSOV, NARAVE, PREVOZOV IN KRASA

V petek, 3. t.m., se je v bazovskem vrtcu v popoldanskih urah zbralo veliko gledalcev, ki so si ogledali prav poseben nastop. Točke na programu so oblikovali otroci od treh do desetih let, ki so se udeležili letošnjega dvojezičnega poletnega centra Pikapolonica. V pisanih maskah so se predstavile štiri skupine, oblečene in sladolede, ribice, vagončke in čebelice. Ob živahni glasbeni podlagi so najprej zaplesali, za konec pa so še v en glas zapeli himno: "Pikapolonica zdaj leti! Pikapolonica, to smo mi!"

Tako se je zaključilo letošnje poletno središče, ki ga je že tretje leto zapored priredila Slovenska prosveta, na pobudo koordinatorke poletnega centra Francesce Simoni in njene kolegice Martine Cirilli.

Dne 9. julija je torej vzletela letošnja Pikapolonica. Pod njenimi krili se je v štirih tednih zvrstilo 42 otrok, ki izhajajo iz slovenskih, mešanih in italijanskih zakonov. Center je v našem prostoru posebnost prav zaradi tega. Vzgojiteljice Francesca, Martina, Katja, Sara in Alenka želijo nuditi otrokom možnost, da na neposreden način srečajo drugo kulturo. Pesmi, plesi, igre v slovensčini in italijanščini so zato najbolj primerna sredstva, da se njihovi varovanci med seboj zblizajo in obogatijo.

Visoko izobražene animatorke (dve sta že diplomirali na Fakulteti za Vzgojne vede, ostale pa bodo v kratkem), so oblikovale pester program, ki je poleg sprostitve v bazenu vključeval še ludične, ekspresivne, vzgojne in motorične momente.

Da bi bila ponudba za male obiskovalce še bolj vabljiva, je bil vsak teden namenjen določeni tematiki (spoznavanje otrokovih okusov, narava in njeni zakladi, pomen prevoznih sredstev in odkrivanje kraškega okolja). Vsako sredo pa

so se "pikapolonice" odpeljale na izlet, ki je bil vezan na obravnavano temo. Obiskali so slaščičarno Costa dei Barbari v Sesljanu, kjer so sledili pripravljani okusnega sladoleda. Teden za tem so se podali v mestni akvarij. Istega dne so izkoristili priliko in pokukali še v zgornje prostore, kjer je bila nameščena razstava kač, metuljev in hroščev. Tretjo sredo so si ogledali železniški muzej in z motornim čolnom prepluli Tržaški zaliv. Na zadnji izlet pa so se namenili v Gročano

na ogled čebelarne zakoncev Carboni. Njima in družini Jerman naj gre posebna zahvala za prijaznost in topel sprejem. Animatorke se želijo zahvaliti še fotografu Cherinfoto, direktorju jame pri Briščkih Robertu Prelliju za predvajanje očarljivih diapozitivov o kraškem podzemlju, gospe Simoni za moralno in fizično podporo ter gospe Semec za enkratne dobrote, s katerimi je razveselila trebuščke malih in velikih sladkosnednežev.

AL

ZADNJI IZLET LETOŠNJE SEZONE KLUBA PRIJATELJSTVA

V IDRIJSKEM PODZEMSKEM KRALJESTVU (2)

NADA MARTELANC

Idrijski rudnik je bil dolga leta drugi največji proizvajalec živega srebra in cinobra; na prvem mestu je španski Almaden. Po letu 1970 pa se je začela proizvodnja manjšati. Vzroki: manj rude v novejših rudiščih. Padec cene živega srebra, ker so ga začeli zaradi strupenosti zamenjavati z drugimi materiali. Tako zdaj rudnik postopoma zapirajo.

Rudarji so izkopali več kot 700 kilometrov rogov. Nekateri so segali v globino do 400 metrov.

V rovih se je nabirala voda. Zato so potrebovali črpalke, da so dvigale vodo iz globin. Tako se Idrija lahko ponaša tudi z največjo črpalno v Sloveniji na vodni pogon. Pravijo ji Kamšt. Veliko vodno kolo s premerom 13,5 metrov je postalo eno izmed največjih slovenskih tehničnih spomenikov. Ima pa tudi mogočno Kleyevo črpalno na parni pogon, eno največjih takih naprav. Zdaj deluje električni stroj.

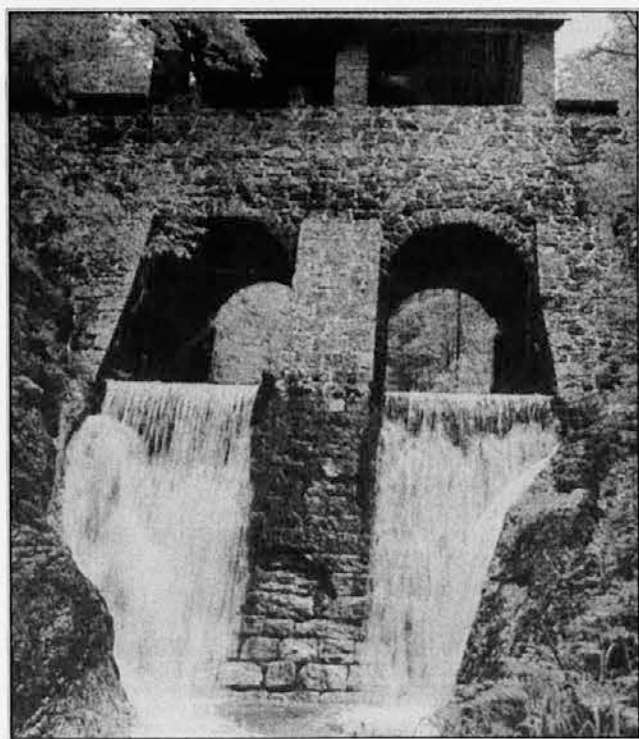
Cinobrovo rudo je treba žgati, da iz nje pridobijo živo srebro. Do danes so menjali že kakih 15 tipov peči za žganje rude. Rudnik je potreboval veliko lesa za peči, pa tudi za obrokovanje rogov. Drevesa so sekali v okoliških gozdovih in jih splavili po vodi do rudnika. Pomagali so si s posebnimi napravami, klavžami, ki jim pravijo "slovenske piramide". To so visoke zapornice, za katerimi se je zbirala voda na reki Idriji in Belci in na njej nasekali les. Ko so zapornice odprli, je voda z vso močjo splavila les do rudnika. Tu so ga ustavile "grablje". Vse to in še marsikaj smo videli na projekcijskem platnu.

Prišel je čas, da se končno spustimo v podzemsko idrijsko kraljestvo. Vstop v rudnik, in sicer v najstarejši rov, Antonijev, je kar iz hiše. Nad vhodom nas je pozdravljala napis: *Srečno!* Tako se pozdravljajo rudarji: *Srečno!* Da boš imel srečo na delu in se srečno vrnil iz rova. *Srečno!* Tudi zato, da ti ne bo preveč ponagajal rudarski jamski škrt "berkmandelc". Kako bi si mogli predstavljati podzemsko kraljestvo brez škrate? In - ali ne varujejo zemeljske zaklade škrate? Mar ni idrijsko živo srebro dragocen zaklad?

Razdelili smo se na več manjših skupin in vsaka je dobila svojega vodiča. Prehodili smo kakih 400 metrov. V stranskih rovih so v kipih prikazani rudarji pri delu. Na steni so vidne kaplje živega srebra. Na koncu Antonijevega rova je kapela sv. Trojice iz 18. stoletja. Na oltarju je relief sv. Trojice in pred njim kipa sv. Barbare in sv. Ahacija, zavetnikov rudarjev. Tu so se rudarji priporočali Bogu, da bi jim pomagal pri težkem delu in da bi se srečno vrnil. Zraven kapele je jašek, po katerem so se spuščali v jamo. Jaški so služili tudi za prenašanje rude in za zračenje. Po končanem delu so se moral rudarji povzpeti po tisoč stopnicah, da so prišli iz jame.

Ko smo prišli iz rova, smo se odpravili h kosilu. Pred stavbo Šelštev nas je čakala žena z idrijskimi čipkami. Medtem ko so se možje mučili po rudniku, so žene skušale prisluziti kak novic s prodajo čipk, ki so jih same sklekljale. Kajti možev zaslužek ni bil velik. Tako so

idrijske čipke zaslovene daleč po svetu. V Idriji imajo čipkarsko šolo in vsako leto prirajajo v zadnjem tednu avgusta čipkarski festival.

Idrija ima seveda tudi kuharske specialitete. Najbolj znani so "žlikrofi" - v testo zavrit zabeljen in začinjen krom-

pir. Seveda smo jih pri kosilu pokusili in so prav okusni.

Žal je prijetno razpoloženje prekinila slabost enega od izletnikov. Zdravniška pomoč je prišla takoj in bolnika so odpeljali v bolnišnico. Ko smo videli, da je za bolnega gospoda dobro poskrbljeno, smo se malo oddahnili in se odpravili na pot proti Trstu.

Vračali smo se skozi prelepo Soško dolino. Ustavili smo se ob umetnem jezeru pri Sv. Luciji ali Mostu na Soči. Ko smo spet sedli v avtobus in se približali Ročinju, je ena izmed izletnic prosila, da bi zavili v Ročinj. Ustregli smo ji. Peljali smo se mimo rojstne hiše duhovnika in skladatelja Avgusta Ipvaca. Ustavili smo se na trgu pred cerkvijo sv. Andreja. Nasproti cerkve stoji hiša s spominsko tablo; v njej je bil rojen skladatelj Vinko Vodopivec. Medtem ko se je šofer mučil, da je obrnil avto na trgu, polnem avtomobilov, smo mi šli v cerkev molit za bolnega izletnika.

Nato smo nadaljevali pot in proti večeru srečno zaključili potovanje v Trstu.

Naj tudi jaz zaključim to pisanje z rudarskim pozdravom: *Srečno!*

KONEC

TA TEDEN NA BOVŠKEM

SEMINAR ZCPZ V POLNEM TEKU

S prihodom udeležencev se je v nedeljo, 5. t.m., v Bovcu začel letošnji tradicionalni pevski in orgelski seminar, ki ga vsako leto prireja Zveza kvenih pevskih zborov. Letos se seminarja udeležuje 87 ljudi, od katerih je velika večina pevcev in organistov. Pevski del seminarja vodita dirigenta Janko Ban in Dina Slama, orgelski tečaj pa vodi priznana organistka in pedagoginja Angela Tomanič, udeležuje pa se ga sedem organistov. Za leto poteka vsak dan po eno uro specifičen liturgični tečaj, ki ga vodi Lojze Kopal.

V sredo, 8. t.m., je udeležence seminarja obiskal tudi koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Govoril jim je o novih smernicah v cerkveni glasbi na podlagi rezultatov mednarodnega seminarja o cerkveni glasbi in petju, ki je potekal januarja letos v Rimu.

Na letošnjem seminarju ZCPZ v Bovcu je poskrbljeno tudi za varstvo otrok, za kar skrbita Mira Fabjan in Olga Tavčar. Seminar se bo končal v soboto, 11. t.m., ko je tudi predviden povratek udeležencev na njihove domove.

URNIK URADOV ČASNIKARSKEGA SINDIKATA

Uradi Združenja časnikarjev Furlanije-Juljske krajine, se pravi časnikarskega sindikata, bolniške blagajne Casagit in pokojninskega zavoda Inpgi bodo - poleg seveda srede, 15. avgusta, na praznik Velikega šmarina - v ponedeljek, 13., torek, 14., četrtek, 16., in petek, 17. avgusta, zaprti. Tako piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli od Združenja časnikarjev F-Jk. Sicer bodo skozi ves mesec avgust uradi na razpolago strankam s sledečim urnikom: od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Od ponedeljka, 3. septembra dalje, pa bodo uradi delovali po navadnem urniku. Najspomnimo, da imajo Združenje časnikarjev, blagajna Casagit in zavod Inpgi svoj sedež na Korzu Italija 13.

OBVESTILA

BRALCE IN NAROČNIKE obveščamo, da bosta uredništvo in uprava Novega glasa v Trstu zaprta zaradi počitnic od 9. do 26. avgusta. Odrpta bosta zopet od 27. avgusta dalje.

ŽE TRADICIONALNI dnevi duhovnosti za žene in starejša dekleta v Domu blagrov nad Trstom bodo tudi letos, in sicer od ponedeljka, 20., do srede, 22. avgusta. Prijave sprejema gospa Norma Jež (tel. 040 299409).

DUHOVNEVAJE za duhovnike bodo v Trstu (Dom blagrov) od 27. avgusta zjutraj do 29. avgusta popoldne. Vodil jih bo minorit p. Maks Klanjšek. Prijave na e-mail: voncina@iol.it ali na telefon 040 566244 ali na mobilni 347 2414254.

SKLAD MITJA Čuk obvešča, da poteka poletno varstvo od 2. julija do 31. avgusta od 8. do 13. ure na Opčinah. Infor-

macije in vpis: Sklad Mitja Čuk Opčine - Dunajska cesta 19 (nekdanja Narodna ulica 77), v dopoldanskih urah (tel. 040 212289). Na Goriškem - Sovodnje: od 30. julija do konca meseca avgusta na osnovni šoli. Informacije in vpis: Damjana Češcut (tel. 0481 82087 - mob. 0335 5952551).

DAROVI

V SPOMIN na Marcela Petkovška darujeta Drago in Dirmira Bajc 50.000 lir za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

ČESTITKE

7. avgusta je na Opčinah slavil 80. obletnico rojstva šolnik in kulturni delavec Ivan Artač. Da bi še na mnoga leta užival srečo in zdravje v krogu svojih dragih, mu želijo vsi njegovi - od blizu in daleč.

PRAZNOVANJE SV. ROKA V NABREŽINI

Po končanih občinskih prireditvah bo sledila prava šagra župnijskega zavetnika s tem sporedom:

Od 16. do 18. avgusta: tridnevica za družino, bolnike in duhovne poklice. Obisk bolnikov. 18. avgusta bosta pritrkovanje in sv. spoved.

Od 12. do 19. avgusta: v župnijski dvorani bo na ogled razstava del slikarja Viktorja Godniča.

V nedeljo, 19. avgusta: ob 9.30 slovesna maša, na kateri bo prisoten lanski novomašnik Tomaž Kete. Sledila bo procesija z Najsvetejšim ob spremljavi godbe, petja, narodnih noš in skavtov. Procesija se bo zaključila pred cerkvijo, nakar bo sledila družabnost. Isti dan bodo zvečer ob 20. uri slovesne večernice, nato pa koncert nabrežinske godbe pred župniščem. Na sporedu bodo tudi kratek govor, darovi-dobitki za streho župnišča in družabnost.

VABIJENI OD BLIZU IN DALEČ!

PRAZNIK MARIJINEGA VNEBOVZETJA

REPENTABOR VABI

V teh vročih poletnih dneh ima marsikdo na Repentaboru polne roke dela. Čiščenje cerkve in njene okolice, postavljanje kioskov, nabava hrane, pijače in raznih sestavin za kuhane štruklje ter še marsikaj drugega terja namreč kar precejšen fizični in organizacijski napor. Velikošmarensko praznovanje se bo letos začelo že v soboto, 11., in v nedeljo, 12. avgusta, ko bodo župljani pod večer odprli svoje kioske na dvorišču pred cerkvico in stregli s prigrizkom, pijačo in kuhanimi štruklji. V srenjski hiši pa bodo postavili manjšo zgodovinsko-obrtniško razstavo Kamen in preteklost. Devetčlanska vokalna skupina Ecce iz Kamnika se bo v

torek, 14. avgusta, ob 20.30 predstavila s koncertom skladb verske vsebine in ljudskih pesmi. Na Veliki šmaren pa bosta na sporedu dva slovesna verska obreda: ob 10. uri bo sveto mašo vodil tržaški škof Evgen Ravignani, obred ob 17. uri pa bo daroval bazovski župnik in predsednik Duhovske zveze Žarko Škerlj. Ob vznožju griča pa bo kot že običajno lahko marsikateri otrok ob pisanih stojnicah izsilil nakup kake igrače ali sladkarije.

Na praznik vaškega zavetnika sv. Roka, 16. avgusta, bo v jutranjih urah sv. maša, večer pa bo popestrila nabrežinska godba na pihala.

POOSTREN NADZOR NA MEJI

PRIHAJA PONOVO POLICIJSKA URA?

Od minulega tedna, točneje od 2. avgusta, je v Gorici na državni meji med Italijo in Slovenijo poostren policijski nadzor, o čemer nas prepričujejo številne policijske patrulje, ki so tako številne, da s svojo vsakodnevno prisotnostjo že motijo sicer mirno Gorico. Tega se lahko zavemo že na prvi pogled, ko se sprehajamo po mestnih ulicah ali se z avtom peljemo po glavnih cestah po Gorici.

Kot sta v Gorici na nedavnem obisku obljubila italijanski notranji minister Claudio Scajola in minister za reforme Umberto Bossi, da bosta na državno mejo med Italijo in Slovenijo poslala okrepitev in nove policijske enote, se je tudi zares zgodilo. V mesto je prišlo iz drugih krajev Italije 210 novih policistov, ki bodo čez poltje pomagali sicer že številnim krajevnim policistom v boju proti ilegalnim prehodom schengenske meje med Slovenijo in Italijo. Znano je, da je državna meja med Slovenijo in Italijo tisto področje, kjer pride v Italijo vsako leto ogrom-

FOTO BUMBACA

odnosom med navadnimi ljudmi in družbenimi predstavniki. Tudi kriminalizacija prebežnikov ne gre v račun pretežni večini občanov in med prvimi se je oglasil don Ruggero Di-piazza, legendarni goriški duhovnik, vodja krajevnega Karitas, ki nudi pomoč revežem.

Zagrozil je z zaprtjem zbirnih centrov, če bo policija zares legitimirala in iz teh centrov tudi vozila prebežnike na jug Italije. Po njegovem in po mnenju mnogih namreč ne moremo več govoriti o demo-

FOTO BUMBACA

no tujih prebežnikov, revežev z Daljnega vzhoda, iz nekdanjih komunističnih držav in seveda tudi iz nekdanje Jugoslavije. Vladni italijanski viri trdijo, da vsako leto čez slovensko-italijansko mejo na Goriškem pride več kot petdeset tisoč ilegalcev, okrog dvajset tisoč pa jih pri ilegalnih prehodih zasežejo in so jih do sedaj pošiljali v krajevne ustanove dobrodelne organizacije Karitas in zbirne centre. Minister Scajola pa je odločil, da odslej ne bo več tako, ker bodo ilegalce, ki jih Italija ne bo mogla več vrniti Sloveniji, odslej vozili v poseben zbirni center v daljni Bari in temu namenu naj bi služilo sto od 210-ih policistov, saj bo na enega prebežnika prišel po en policist, ki bo zadolžen za njegov prevoz do Barija.

Nove policijske enote so s seboj v Gorico pripeljale tudi sodobna sredstva za odkrivanje prebežnikov, med drugim tudi tri posebej opremljene tovornjake, iz katerih lahko tudi ponoči s posebnimi napravami na štiri kilometre daleč zaznajo toplo človeško telo. V Gorici seveda ljudje niso vsi zadovoljni s tako ostrimi ukrepi, kot tudi ne s tako številno policijo v mestu, saj se zdi, kot da bi živeli v svinčenih časih. Poostren nadzor na državni meji pa ne pomaga niti čezmejn-

kratični državi, če bi bilo že dejstvo, da je nekdo samo zato, ker je prebežnik, lahko zakonsko preganjan in tudi kaznovan. Goriški prostovoljci, ki delujejo v spremnem centru sv. Jožefa v Podturnu v Gorici, odklanjajo policijsko preganjanje zajetih beguncev. Večina le-teh se je prejšnji teden tudi odločila za zaprtje zatočišča, saj ne želijo uresničevati politike italijanske vlade, točneje Scajole in Bossija. Zaradi nelo-godja je prišlo do srečanja med prostovoljci in goriškim nadškofom msgr. Dinom De Antonijem, iz katerega je izšla odločitev, da bo center zaenkrat ostal še odprt. Goriški nadškof pa se je obvezal, da uradno poseže proti represivni policijski politiki zoper begunce.

Medtem ko to pišemo, skuša goriški nadškof rešiti dobrodelne zbirne centre krajevnega Karitas tako, da se pogovarja z odgovornimi v Rimu. Pri tem ga ne vodi nikakršna politična igra, ampak samo dejstvo, da moramo ljudje ohraniti človeško dostojanstvo, ki se mora kazati predvsem v solidarnosti in pomoči najbolj potrebnim, prebežnikom torej.

Razpletom ali zapletom celotne pereče problematike bomo seveda sledili tudi v prihodnje z veliko pozornostjo.

PEJ

V SREDO, 1. AVGUSTA, V JEREMITIŠČU IN ŠTEVERJANU

POSLANEC SIEGFRIED BRUGGER NA OBISKU NA GORIŠKEM

JURIJ PALJK

Srečanje vodstva stranke Slovenska skupnost in prebivalcev Jeremitišča z voditeljem Južnotirolske ljudske stranke ter poslancem Siegfriedom Bruggerjem je utrdilo dober odnos med nemško in slovensko manjšino v Italiji.

V JEREMITIŠČU

V sredo, 1. avgusta, je obiskal prebivalce Jeremitišča odvetnik in poslanec v rimskem parlamentu in politični tajnik Južnotirolske ljudske stranke dr. Siegfried Brugger. Odv. Bruggerja so v Jeremitišče pripeljali najvišji predstavniki edine slovenske politične stranke v Italiji Slovenske skupnosti in slovenski občinski svetovalci iz Gorice, da bi se srečal z domačini v Jeremitišču.

Poleg domačinov so se srečanja Bruggerja z Jeremitarji udeležili deželni tajnik Stranke Slovenska skupnost Andrej Berdon, Damjan Terpin, Ivo Jevnikar, Erika Jazbar, Božidar Tabaj, Marjan Breščak, Damjan Paulin in drugi.

Kot je znano, je goriška desničarska uprava pred kratkim sprejela nov regulacijski načrt, ki predvideva razlastitev slovenske zemlje v Jeremitišču in podrtje slovenskih domačij in gospodarskih poslopij na tem območju. V Jeremitišču name-rava goriška občinska uprava razširiti tovarno postajališče za tovornjake družbe SDAG. Prebivalci Štandreža in Jeremitišča že dve desetletji vztrajajo pri stališču, da je razlašanje slovenske zemlje krivično, v primeru Jeremitišča pa naravnost žaljivo in sramotno do slovenskih domačinov, saj bo tovarno postajališče za tovornjake ob državni meji izgubilo ves svoj pomen ob bližnjem vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Bruggerja je v Jeremitišču v imenu domačinov pozdravila prof. Vanda Srebotnjak Pavletič, medtem ko so drugi pomembnemu gostu predstavili težave, s katerimi se prebivalci Jeremitišča srečujejo že vrsto let.

Brugger je obljubil vso svojo pomoč, opozoril pa je, da se je podobno dogajalo tudi nemški manjšini na Južnem Tirolskem, le s to razliko, da se je razlašanje zemlje tam dogajalo v petdesetih letih.

Dejal je, da so takrat pripadniki nemške manjšine strnili vrste in masovno odšli protestirat na ulice. Pohvalil je dejstvo, da so Jeremitarji razširili problem razlašanja slovenske zemlje na mednarodno raven in sam dejal, da se bo s predstavniki SSK dogovoril za nadaljnje posege; sam je namreč pripravljen storiti vse, za kar ga bo slovenska narodna manjšina v Italiji vprašala, in pri tem je tudi povedal, da so se predstavniki njegove manjšinske stranke enako vedli, ko je šlo za sprejemanje zaščitnega zakona.

Prav Brugger je v prejšnjem mandatu v rimskem parlamentu tudi vložil vse izboljševalne amandmaje k osnutku zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji, ki mu jih je posredovala SSK.

Poslanec Brugger se je ob koncu obiska Jeremitarjem zahvalil za gostoljubje in dejal, da bo naredil vse, da se njihove domačije ne bi podrle, da se bo osebno zavzel, da bo prob-

Srečanje z družbenopolitičnimi predstavniki v Jeremitišču (foto Bumbaca)

Predstavitve druge knjige belih priročnikov v Števerjanu (foto Bumbaca)

Srečanje z deželnimi predstavniki krovnih organizacij v Števerjanu (foto Bumbaca)

lem Jeremitišča prišel v rimski parlament. Predvsem pa je odvetnik Brugger v Jeremitišču povedal, da bo ostal v tesnem stiku s predstavniki Slovenske skupnosti, s katerimi naj se tudi Jeremitarji povežejo, da bodo v prihodnje lahko ukrepali za ohranitev domačij in zemlje.

V ŠTEVERJANU

V sredo zvečer, 1. tm., so v Števerjanu v gostilni Koršič predstavili knjigo tržaške raziskovalke Vide Valenčič, ki jo je pred kratkim izdal Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček iz Trsta v zbirki tako imenovanih "belih priročnikov". Goriški večer je sledil tržaški predstavitvi belih priročnikov, ki je bila pred kratkim v Devinu.

Knjiga nosi italijanski naslov *Politica e minoranze: amore o indifferenza* (Politika in manjšine: ljubezen ali brezbrzičnost) in je namenjena, kot večina belih priročnikov, predvsem italijanskim bralcem, saj si Krožek Virgil Šček prizadeva, da bi tudi med večinskim narodom

širil znanje in vedenje o slovenski manjšini v Italiji.

Lep in dobro obiskan večer, ki je v briško občino privabil tudi Slovence s Tržaškega, je imel v Števerjanu naslov *Politika in manjšine* in ga je s svojo prisotnostjo počastil tudi politični tajnik Južnotirolske ljudske stranke dr. Siegfried Brugger, ki je po predstavitvi knjige tudi spregovoril na slikovit, izčrpen in duhovit način o stanju nemške manjšine v Italiji.

Dr. Brugger se je bil tik pred predstavitvijo knjige v Števerjanu tudi srečal s predstavniki slovenskih krovnih organizacij v Italiji, s predstavniki Sveta slovenskih organizacij, ki jih je vodil predsednik Sergij Pahor, in predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki jih je vodila podpredsednica Jole Namor. Prav tako pa se je Brugger srečal tudi z vrhom stranke SSK in se dogovoril za nadaljnje sodelovanje.

Vida Valenčič je o svoji knjigi, ki je v bistvu drugi del lani izdane študije z istim naslo-

vom, povedala, da gre za primerjalno sociološko študijo o treh etničnih političnih manjšinskih strankah v Italiji, in sicer je avtorica naredila vzporednice in primerjave med stranko francoske manjšine iz Doline Aoste, med Južnotirolsko ljudsko stranko, ki zastopa nemško govorečo narodno manjšino, ter med stranko Slovenske skupnosti, ki je edina politična stranka slovenske manjšine v Italiji na etnični podlagi.

Vida Valenčič je spregovorila tudi o sami pripravi knjige, saj je veliko delala na terenu, obiskala je namreč tako francosko govoreče predstavnike stranke Union Valdotaïne kot tudi nemško govoreče politične predstavnike Južnotirolske ljudske stranke in seveda njihove volivce, veliko pa se je pogovarjala tudi z zgodovinskimi predstavniki Slovenske skupnosti. Prav zato, ker vse tri manjšine živijo v različnih okoljih in različnih razmerah, je primerjava med njihovimi političnimi strankami na etnični podlagi zanimiva, ker kaže tako na skupne točke kot seveda tudi na razhajanja in različna zgodovinska ter družbena izhodišča.

O študiji Vide Valenčič so v Števerjanu spregovorili nekdanji politični tajnik stranke Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar, ki je tudi urednik zbirke t.i. belih priročnikov, deželni tajnik stranke Slovenske skupnosti Andrej Berdon, medtem ko je zgodovinski oris stranke podal njen dolgoletni tajnik Drago Štoka, ki je bil tudi dvajset let njen deželni svetovalec. Prisotne pa je v imenu gostujoče občine najprej pozdravil domači prvi občan in pokrajinski predsednik SSK Hadrijan Corsi.

O knjigi Vide Valenčič je Drago Štoka dejal, da je sveža novost, ki jo bodo s pridom uporabljali pripadniki vseh treh narodnih manjšin v Italiji. Voditelj SVP Siegfried Brugger pa je na slikovit način prikazal svoje zastopanje nemško govoreče manjšine v rimskem parlamentu, kot je tudi obljubil nadaljnje tesno sodelovanje s SSK, s katero SVP odlično sodeluje od samega nastanka slovenske politične stranke v Italiji.

Izvajanja dr. Bruggerja, pomenek o knjigi, debata, ki je sledila predstavitvi in številnim posegom mnogih udeležencev, so v Števerjanu obogatili lep večer, ki je bil v celoti posvečen manjšinski politiki, tak večer, kakršnih zadnje čase nismo več vajeni. Prav veliko številu udeležencev predstavitev knjige Vide Valenčič in pogovora s Siegfriedom Bruggerjem priča o tem, da je tudi danes politična zavest med našimi ljudmi živa in prisotna. Uspešen in dobro prirejen večer v Corsijevi gostilni v Števerjanu pa je tudi pokazal, da se pri nas še vedno da spregovoriti o politiki na prijeten, zanimiv, podkovan in ploden način, češar zadnje čase žal nismo bili več vajeni.

POLETNO SREDIŠČE V SOVODNJAH OB SOČI

DELEGACIJA NA OBISKU
V DEŽELNI PALAČIŠTANDREŽCI
PRI TONU

Delegacija iz Jeremitišča, ki je štela kar 14 predstavnikov, je bila prejšnji ponedeljek na obisku pri predsedniku deželne vlade Renzu TONU. Do srečanja je prišlo po posredovanju deželne svetovalke Brune Zorzini Spetič. Srečanja so se ob predsedniku in šefu predsedniškega kabineta udeležili, kot rečeno, Jeremitarji, ob njih pa še predsednik rajonskega

FOTO BUMBACA

sveta Štandrež Marjan Breščak in predsednik konzulte za slovensko manjšino pri goriški občini Damjan Paulin. Slovenski predstavniki so TONU predstavili nelahke pogoje, v katerih je dano živeti omenjenemu zaselku, ter mu predložili svoj zornik kot do problematike, ki je v zadnjih tednih kraljevala na krajevem časopisju. Predsednik Renzo Tondo je pozorno poslušal izvajanja slovenskih predstavnikov, nakar je najavil, da bo o problematiki govoril z goriškimi županom Gaetanom Valentijem. Ob tem je povedal, da bo poveril problem Jeremitišča tehnični analizi pristojne deželne komisije, ki bo preučila, če se da zadevo rešiti na drug način. Nadalje je še obljubil, da bo predsednik štandreškega rajonskega sveta predhodno informiran o celotni problematiki, preden se bo le-ta obravnavala na deželi. Prisotni predstavniki so predsedniku TONU tudi posredovali krajši zapis, ki zajema na preglednih dveh straneh glavne sporne točke med Štandrežem in občino Gorica.

EJ

KRATKOČASNIK PRIJETNO
ODGANJA DOLGČAS

IVA KORŠIČ

Poslopje sovodenjske osnovne šole se je pretekli teden prebudilo iz lenobnega poletnega zdenja. V njegovih prostorih namreč tudi v letošnjih avgustovskih dneh poteka poletno središče Kratkočasnik, ki ga obiskujejo malčki iz vrtca in osnovnošolski otroci iz domače vasi, okoliških krajev, Gorice in celo iz Ronk. Za ta oddih slovenskih otrok sredi vročega poletja je že petič poskrbel Sklad Mitja Čuk. Prvi dve leti je "letovanje" bilo v sovodenjskem Kulturnem domu, zadnja tri leta pa se je veselil Kratkočasnik preselil v šolske učilnice, ki sta jih dala na razpolago doberdobsko ravnateljstvo in sovodenjska občina; le-ta bo nudila tudi šolabus za krajše izlete. Tokratna počitniška ponudba se je začela v ponedeljek, 31. julija, končala pa se bo v petek, 24. t.m.

V jasnem, soparnem dopoldnevu smo obiskali nasmejane "kratkočasnike" in se o poteku pogovorili s koordinatorko Damijano Češut, ki ji pri delu stojijo ob strani animatorke Mija Češut, Marija Jussa, Valentina in Eva Kristančič, Erika Štekar in Greta Pintar. Tem pomagata še minianimatorki Ivana Černič in Sara Doliani, ki je bila večletna obiskovalka Kratkočasnika; letos je kot srednješolska maturantka lahko prvič prestopila na animatorsko stran.

Damijana nam je povedala, da se je v središče vpisalo 35 otrok, a jih je trenutno le 12; očitno so ostali s starši še v kakem letoviščarskem kraju in se niso še vrnili s počitnic. Zaradi tega je zaenkrat ozračje bolj umirjeno, a zelo ustvarjalno. Kratkočasnik se tudi letos odlikuje po domišljijiski pestro izdelanih najrazličnejših predmetih. Ob steni učilnice smo opazili mnogo vrečk, polnih odpadne navlake, ki se bo polagoma v pridnih ročicah kot v pravljicah spremenila v lepe raznolike živali, posodice... Ta "čarovnija" se dogaja v delavnici likovnih izdelkov, v kateri

FOTO BUMBACA

ne kraljuje samo risanje, ampak na splošno risarska spretnost, ki je vidna prav na vseh umetelno narejenih izdelkih. Poleg te sta še delavnica ročnih del in minidelavnica, ki je sočasno tudi igralnica. Na šolskem dvorišču pa nesporno kraljuje bazen, ki ni zelo velik, a njegov osvežujoči objem je še kako dobrodošel v teh "pajskih dneh". Dan se v središču začne nekaj pred osmo uro s prihodom otrok, nadaljuje se s polurnim razgibanjem, ki vsestransko koristi mladim telesom. Za tem se otroci eno uro posvečajo dejavnostim v delavnicah, ki se zjutraj končujejo z okrepčujočo malico. Za njo je na vrsti čofotanje v bazenu, nato pa čaka kosilo; po njem je "obvezen" blagodejni počitek. Popoldne spet oživijo delavnice. Po ustvarjalnem delu se spet prične hladna voda v bazenu. Vodnim igram sledi malica, nato pa, med šestnajsto in sedemnajsto uro, odhajajo obiskovalci središča domov. Ta teden bodo otroci odšli v Miramar na ogled razstave o skrivnostih podmorskih globin. Načrtujejo še ogled jame v Briščikah ali razstave metuljev v miramarskem parku ali celo razstave morskih fosilov v Gračežu.

Da v Kratkočasniku čas ne beži v brezdelju, potrjujejo mnogi izdelki, ki so jih otroci pripravili v tem prvem tednu. Na šolskih klopih so namreč stali že čuki z ogromnimi očmi

na glavnicah iz pobarvanega stropora, pritrjenih na kartonastih trupih, lesene miške s ščipalkami, ki celo poskočijo, če se pritisne na telesce, piščančki v jajčkih iz trdega papirja, ježki na kolescih, dinozavri za spravljanje svinčnikov, kratkočasne igrice, narejene iz plastenk in papirnatih žogic, in "prijateljski poštarji", kravice oz. pikapolonice, ki služijo za shranjevanje pisem in razglednic, ter škatlice-hranilniki. Na hodniku so na steni viseli našopirjeni papirnati purani, po mizici pa so "lezli" letéči zmaji in pisani močeradi.

Otroci se bodo od Kratkočasnika poslovili na končni prireditvi, za datum pa bomo še zvedeli.

DAROVI

OB 22. OBLETNICI smrti tete s. Ahacije Kacin darujejo Marija, Janez in Metka 300.000 lir za Zavod sv. Družine.

ZA MISIJONARJA E. Saksida: N.N.: 300.000 lir.

ZACERKEV na Peči: Milka Cijan v spomin na Cirila 100.000; Milka Cijan v spomin na hčerko Vido ob obletnici smrti - za cvetje 50.000; Olga Semolič Cijan v spomin na Vido - za cvetje 50.000 lir.

OBVESTILA

BRALCE IN NAROČNIKE obveščamo, da bo uprava NG zaprta zaradi dopusta od 13. do 17. avgusta. Spet bo odprta od ponedeljka, 20. t.m., dalje.

ČESTITKE

Števerjansko župnijsko občestvo, pevski zbor, otroški zbor se veseli ob rojstvu Andreja, ki je razveselil Valentino in Davida. Čestitkam se pridružuje tudi osebje našega časopisa.

SLOVESNA PODELITEV V SOBOTO NA GRADU

JUBILEJNA NAGRADA
SERGIO AMIDEI

Jubilejni festival Amidei se je zaključil v nedeljo, medtem ko so večer prej podelili nagrado za najboljši scenarij. Od četrta, 26. julija, do nedelje, 5. t.m., so na gradu zavrteli 15 filmov in strokovna žirija je podelila nagrado za najboljši scenarij. Letošnji festival je odprla kinopredstava filma Ettore Scola (ki je med drugim režiral zadnji Amidejev film) *Nelojalna konkurenca*, kot zadnji pa je bil v nedeljo na vrsti uspešni film Jeana Jacquesa Annauda *Sovražnik pred vrati*. Pasquale Scimeca, režiser in scenarist filma *Placido Rizzotto*, je dobitnik 20. nagrade Amidei za najboljši filmski scenarij v sezoni 2000/01. Zmagovalca je v soboto razglasila žirija, ki so jo sestavljali scenarist Age (predsednik), režiserji Ettore Scola, Franco Giraldi, Mario Monicelli, scenaristka Susi Cecchi D'Amico, igralka

Giovanna Ralli in kritik Paolo D'Agostini. V utemeljitvi, ki jo je na tiskovni konferenci prebral režiser Franco Giraldi, je poudarjeno, da je avtor scenarija znal z velikim čustvenim nabojem in obenem zgodovinsko jasnostjo predstaviti življenjsko zgodbo sindikalista iz prvih poveljnih let Placida Rizzotta, ki je vodil silijske kmete v boju za zemljo in emancipacijo in ga je zato mafija ubila. Ob slavnostnem delu festivala je veliko zanimanja pri publiku in kritiki vzbudila tudi serija kratkometražnih filmov, za katere je skrbel Pierluigi Pintar.

Nagrado Sergio Amidei prireja istoimensko združenje v sodelovanju z goriško občino. Letošnja izvedba je bila še posebno slovesna, saj je sovpadala z dvajsetletnico smrti velikega scenarista ter nagrade same in s tisočletnico Gorice.

EJ

UTRIPI IZ ŽIVLJENJA DOMAČE ŽUPNIJE

DROBICI IZ ŽUPNIJE
DOBERDOB

Od dne 20. decembra 2000 oskrbuje doberdobska župnija tudi sosednjo vas Jamlje. Tako ima naš duhovnik začasno duhovno oskrbo tudi v tej slovenski župniji.

Na Binkošti smo imeli pri nas prvo sveto obhajilo. Prejelo ga je šest deklic, kar predstavlja v zadnjih letih pravo redkost, da so same deklice. Slovesno procesijo na Sveto Rešnje Telo je obogatila tudi prisotnost godbe na pihala Kras. V gosteh v naši župniji je bil tudi zlatomašnik prof. Stanjo Jeričič. Na nedeljo spomin na rojstva Janeza Krstnika smo imeli sv. birno. Gospod nadškof je bil prvič v naši župniji, čeprav je že maševal v Dolu. Hvaležni smo mu za izredno

lepno pridigo, kot tudi za prisrčen in doživet obred, ki so si ga še zlasti zapomnili birmanci. Teh je bilo štiriindvajset. Župljani smo se z nadpastirjem zadržali na prijetnem klepetu pred šolo ob prigrizku.

Še dve nedelji sta bili zanimivi. Prva je bila 8. julija, ko Cerkev v Sloveniji slavi nedeljo Antona Vovka. Pri maši smo bili seznanjeni z njegovim življenjem in tudi mučeništvom. Obenem smo s peto mašo počastili svetega Urha, našega drugega župnijskega zavetnika. Kristusova nedelja, 22. junija, je tudi nedelja šoferjev, s prošnjo za srečno vožnjo. Dar za MIVO, ki so ga prispevali naši šoferji, smo odposlali na misijonski urad kot

pomoč za nabavo vozil našim misijonarjem.

V sosednji župniji Jamlje so se razvrstili tudi lepi dogodki. V Dolu so bile maja šmarnice vsako sredo z molitvijo pred Najsvetejšim, kjer smo prosili za blagoslov v naših družinah.

Na župnijski praznik, ko se obhaja god sv. Antona Padovanskega, smo obogatili župnijsko slovesnost s prvim obhajilom. Letos je bilo kar trinajst prvoobhajancev. Kot posebnost naj povemo, da so bili prvoobhajanca tudi dvojčka Sara in Marko iz Dola in trojčka Ivan, Martina in Mateja iz Jamelj. Tak dogodek je v naših župnijah redkost. Lepa cerkev Fatimske Marije v Dolu je obiskana enkrat mesečno, še zlasti, če je v tem mesecu Marijin praznik. Tako smo se zbrali v lepem številu tudi na praznik Karmelske Marije.

DB

Tukaj

so zares nebesa bližja!

Svete Višarje.
Odkrijte čarobni svet, kjer se narava in duh stapljata v čudovito doživetje.
Spoznajte, kako enostavno je priti semkaj, dovolj je stopiti v kabino žičnice.

ŽIČNICA V OVČJI VASI (VALBRUNA)
2 minuti od avtocestne postaje na Trbižu

Vsak dan od 16. junija do 9. septembra

Urnik:
Delavniki 9.00 - 17.15 • Prazniki 8.30 - 18.15
Sobote in nedelje 2., 3., 9., 10. junij
15., 16., 22., 23., 29., 30. september

Cena za organizirane skupine, najmanj 25 oseb
15.000 LIL

PROMOTUR

JUBILEJNA CERKEV ROMARSKO SVETIŠČE SVETE VIŠARJE
Urnik Svetih Maš:
Delavniki 11.00 - 12.00
Nedelje in prazniki 9.55 - 10.00 - 11.00 - 12.00 - 15.00

INFORMACIJE POKLIČITE: TEL. 0428 2967 • 64982 • FAX 0428 40455

BENEŠKA SLOVENIJA

NOVI PUBLIKACIJI PRI ZALOŽNIŠKI ZADRUGI LIPA IZ ŠPETRA

IMENA V GRMIŠKI OBČINI IN ZASTAVE PETRA PODREKE

ERIKA JAZBAR

Na Postaji Topolove so med drugim predstavili zanimivo publikacijo, za katero je poskrbel Fabio Bonini-Kovačev z naslovom *Imena v Garmiški kamune*, ta je izšla pri špetrski založbi Lipa. Izid knjige so omogočili domača občina, Gorska skupnost Nadiških dolin in dežela F-Jk, publikacija pa zajema pregledno sliko ledinskih in krajevnih imen grmiške občine, ki so šla žal v pozabo, vezana pa so na krajevno slovensko kulturo. Knjiga je nadvse dragocen dokument.

V uvodni besedi med drugim takole piše: "V občini Grmek se, tako kot drugod v Benečiji, izvira ledinska imena - mikrotoponimi, ki so povečini vezani na kmečki svet, vedno manj uporabljajo. To je ena od

posledic gospodarskega razvoja v zadnjih desetletjih, ki je potisnil kmetijstvo na rob gospodarskega življenja, predvsem pa rezultat nerazsodne politike, usmerjene k ošibitvi in uničenju krajevnih slovenske kulture, premišljeno načrtovane in naddrobno izvajane predvsem v času po drugi svetovni vojni." Avtor nam objame zgodovino grmiške občine v pregledno sliko, iz katere zvmemo marsikatero dragoceno informacijo za interpretacijo toponimov, o katerih piše knjiga. Na straneh, ki sledijo, so predstavljene karte posameznih vasi v občini z najpomembnejšimi zgradbami, vključno s tistimi, ki ostajajo le še kot temelj ali ruševina. Med drugim lahko zvmemo za imena in hišna imena družin, ki tu živijo ali so tu živele, na koncu pa si vsi lahko preberemo zapis beneškega župnika Boža Zuanella o izvoru imen. Kot znano, se omenjeni duhovnik že vrsto let ukvarja s krajevnimi imeni v slovenski Benečiji in velja za glavnega tovrstnega strokovnjaka.

Sledi poglavje o ledinskih imenih, in sicer seznam imen s številko karte, na kateri se nahajajo. V zadnjem poglavju dragocene publikacije pa lahko spoznamo pomembna imena družbenih delavcev, ki so se rodili in delovali v grmiški občini. Med temi so Arturo Blasutti, Izidor Predan, Mario Laurenčič, Rino

Markič in drugi. Knjigo nadalje bogatijo nadvse zanimive črnebe fotografije, ki nam predstavljajo vasi in zaselke v različnih zgodovinskih obdobjih.

Mjuta Povasnica, priljubljena pripovedovalka zgodovinskih prizorov iz Nadiških dolin, pa je poskrbela za novo slikanico, ki je izšla pri Špetrski založbi Nediža v že znani zgodovinski zbirki. Gre za drobno in privlačno knjižico z naslovom *Zastave Petra Podreke*. V njej lahko preberemo zgodbo o vstaji ljudi iz Nadiških dolin proti Avstriji v revolucionarnem letu 1848. Politično dogajanje spremlja prikaz družine Podreke iz Špetra in pripoved mladih let pesnika in duhovnika Petra Podreke, ki je ravno v tistem letu prejel mašniško posvečenje in pel novo mašo ter tako začel svojo pot dušnega pastirja. Tudi tokratno publikacijo bogatijo ilustracije Luise Tomasetig.

PREDSTAVITEV NA POKRAJINI

FURLANSKI PRAVOPIS NA EKTRANU

Zadnje dni meseca julija so v palači Belgrado predstavili dragoceno novost za vse pisce v furlanskem jeziku. Odslej je na razpolago software, ki bo vsem tistim, ki nameravajo pisati v furlanskem jeziku na računalniku, popravil pravopisne napake. Take instrumente poznamo za druge jezike, odslej pa se ga bodo lahko posluževali vsi tisti, ki nameravajo pisati v furlanščini. Za dragoceno novost so poskrbeli pri zadrugi Informazione Friulana, njen namen pa je v razširitvi pisane besede v furlanščini. Odslej bo lahko imel vsakdo, ki bi želel pisati v furlanščini, vendar si tega ni upal zaradi bojazni, da bi bilo v tekstu preveč napak, na razpolago vse potrebne pripomočke. Odgovorni pri zadruzi so med drugim mnenja, da je po odobritvi zakona 482/99 oz. še prejšnjega deželne zakona št. 15 z leta 1996, število ljudi, ki bi se radi posluževali furlanščine v pisani besedi, vedno višje, ob tem pa potrebuje povpraševanje s strani institucij primeren odgovor. Ob tem pa se je zgodilo, da je tudi videmska univerza poskrbela za podobno iniciativo, ki jo bodo predstavili 30. t.m. Razlika je v tem, da bo slednja brezplačna, in si jo bodo lahko vsi nabavili na spletni strani Societat scientifiche e tecnologiche furlane.

EJ

KOROŠKA

NA REBERCI PRI ŽELEZNI KAPLI

MLADI UMETNIKI NA REBERCI

Mladinski center na Reberci pri Železni Kapli je tudi letos, kot dve desetletji in več, gostil otroke iz Koroške, iz raznih krajev Slovenije in celo s Tržaškega na tednu, med katerim so se lahko poizkusili v različnih ustvarjalnih dejavnostih. Letos je bilo toliko prijavnosti, da so organizirali kar dve tedenski izmeni, in sicer od 23. julija do 4. t.m. Temeljita priprava, dolgoletna izkušnja in utečenost voditeljev umetniške kolonije so potrdile, da gre za izredno važno pobudo, ki oblikuje med mladimi udeleženci večji smisel za razne oblike likovnega ustvarjanja, a istočasno tudi izostruje njihov smisel za povezavo likovnih izdelkov z glasbeno in gibalno govorico, predvsem pa jim omogoča dosledno in javno uporabo slovensčine. Organizatorji želijo napredku jezikovne zavesti in spretnosti izražanja v

slovensčini nameniti posebno pozornost. Začrtane cilje so uspešno dosegli. V vsaki izmeni je bilo približno 70 otrok. Rdeča nit dejavnosti so bile Verdijeve opere: *Aida*, *Nabucco*, *Macbeth*, *La Traviata*, *Rigoletto* in *Trubadur*, tako da so se otroci ob 100-letnici Verdijeve smrti seznanili s tem skladateljem. Razdeljeni po skupinah so izdelovali lutke na temo posameznih opernih zgodb, risali so na steklo in les, se učili različnih tehnik slikanja in se ukvarjali s keramiko ter z barvanjem blaga, a tudi z izdelovanjem scenografij za zaključni prireditvi, s katerima so ob koncu vsake izmene pokazali, česa so se naučili. Z njimi so se ukvarjali priznani strokovnjaki in umetniki Breda in Tine Varl, Kristjan Sadnikar, Simona Krajger, Nežika Novak, Valentin Oman in še mnogi drugi, ki delajo bolj v zakulisju. Skrb za glasbeno plat delovanja so zaupali Ediju Oražetu, medtem ko je bila za ples in koreografijo zadolžena Barbara Plečko. Vse te spretnosti so povezali v končni prireditvi, med katero so otroci peli in plesali ter z lutkami prikazali glavna sporočila najbolj znanih Verdijevih oper, za občinstvo pa sta te različne zgodbe povezovala sam "oživljeni" skladatelj in radovedni nadebudni mladenič, ki bi tudi sam rad postal skladatelj.

OBVESTILO

NAPRAZNIK Marijinega Vnebovzeta, v sredo, 15. avgusta, bo ob 10. uri pri Mariji na Otoku (Maria Wörth) ob Vrbskem jezeru na Koroškem slovenska romarska sveta maša. To je edina maša v celem letu, ki se v tej lepi romarski cerkvi daruje v našem jeziku. Daroval jo bo hodiški župnik Lovro Kaselj, pel pa bo cerkveni zbor iz Hodiš.

GLOSA JURIJ PALJK

O VRSTAH

Da ne bo kdo mislil, da bomo pisali o raznih vrstah in sortah te ali one stvari, bomo takoj povedali, da bomo tokrat rekli raje nekaj besed o takih in drugačnih vrstah, ki smo jim bolj ali manj redno priče v vsakdanjem življenju, včasih pa smo tudi sami sestavni del teh vrst, pa če nam je to všeč ali ne.

Največkrat nam seveda ni všeč, da smo v vrstah, a tako je. Vrste so postale sestavni del našega vsakdanjika. Samo pomislite, kolikokrat stojite ponižno v vrstah! Ko greste k zdravniku, čakate v vrsti in na tihem preklinjate vse agente velikih farmaceutskih družb, ki pridejo v čakalnico in preberejo na steni ambulante, kjer lepo piše, da lahko sami "vstopijo h gospodu zdravniku" šele potem, ko sta vstopila k njemu dva pacienta". Odveč je seveda pripomba, da sta pred vami točno dva pacienta in bo torej h "gospodu zdravniku" odšel še prodajalec zdravil pred vami.

Če greste v bolnišnico na specialistični pregled, vas lepo postavijo v vrsto, pravzaprav se kar sami tja postavite, potem ko ste vzeli listek s številko, in seveda mirno čakate. Če imate srečo, boste prišli na vrsto ravno takrat, ko imajo gospodje zdravniki malico in boste zato "še malo počakali", če pa že ne malicajo, potem imajo pa gotovo kak "nujen primer" in boste zato še bolj potrpežljivo čakali.

Ko greste na občino "delat papirje", se pravi: iskat dokumente, lepo stojite v vrsti in takrat, ko pridete do okenca, vam naveličana uslužbenka nič kaj prijazno pove, da ste zgrešili vrsto in

se morate zato postaviti v drugo vrsto na drugem hodniku, kjer potem drugi uslužbenec ugotovi, da niste kupili dovolj kolekov in morate zato najprej v bližnji kioski iskat kolek in potem priti ponovno v vrsto.

Ja, vrste so čudna stvar! Ko greste čez državno mejo, običajno pridete na mejo ravno takrat, ko je pred vami v vrsti kak revež iz Švice ali Nemčije, kjer dela kot tuj delavec in se vrača v domovino, ki je nekje na jugu Balkana ali še nižje. Potrpežljivo vzhidnete, ko ga carinik pred vami ustavi in začne z velikansko natančnostjo pregledovati vsebino njegovega avtomobila. Potrpežljivo seveda tudi čakate, ko revež, ki ima do doma še najmanj dvanajst ur vožnje, razklada stvari iz prenatrpanega avta in jih potem ponovno skuša vse naložiti v avto, a mu to nekaako ne uspeva. V uteho vam je samo vedno daljša in daljša vrsta avtomobilov za vami in zvedavo lahko v vzvratnem ogledalcu opazujete, kako se vrsta podaljšuje, kot lahko navadno tudi opazujete vedno glasnejši pogovor v avtomobilu za vami. Žena namreč možu razlaga, kako zgrešeno je bilo oditi na pot ravno ob tisti uri, in mož seveda govori, da so tja prišli samo zato, ker je ona pač doma zamujala s pravico na pot. Če imata potnika za vami v avtu tudi otroke, potem lahko slišite običajno tudi jok in čisto primitivne vzgojne metode očeta, ki skuša z glasnim vpitjem narediti red v itak

pod nesramno žgočim soncem vedno pretesnem avtu.

Ko greste po nakupih v večje trgovsko središče ali v bližnji supermarket, se tudi postavite pred blagajno v vrsto in nikdar vam tudi ni jasno, kako je mogoče, da jim vi dajete denar, a vas oni vseeno in kljub temu postavljajo v vrsto. Ko z nakupovalnim vozličkom le pridete do blagajničarke, se navadno le zgodi čudež: mlado dekle obupano dvigne roke, kupec pred vami hoče plačati z bančno kartico in strojček, s katerim se hoče blagajničarka povezati z bančnim sistemom, ne dela in ne dela. Če pa ta strojček že ravno dela, potem pa mora gotovo punca zamenjati papirni trak za račune in tu počete je ni ne gre ravno najbolj hitro od rok. Vi seveda potrpežljivo čakate in zavidljivo gledate človeka, ki je v sosednji vrsti že opravil svoje, a se je bil v sosednjo vrsto postavil veliko pozneje, kot pa ste se bili vi v svojo.

Poletje seveda nosi s seboj tudi počitnice. Vse leto ste garali, nečloveško ste se mučili in spravljali skupaj potrebni denar, da si lahko v poletni sopari končno le privoščite zasluženi odidih na morju ali kje daleč v hriboh. Doma potrpežljivo naložite v avtomobil vse tisto, kar vam bo služilo, in predvsem pa vse tiste stvari, ki vam zagotovo na počitnicah ne bodo služile, a jih leto za leto vseeno vzamete s seboj. Le tistega, kar bi vam najbolj služilo na poti, ne vzamete, in običajno je to čisto pre-

prosta steklenica vode, ki bi vam prišla še kako prav, ko kar naenkrat ugotovite na avtocesti ali nekje na čisto navadni cesti, ki pelje v hribe ali k morju, da v poletnem času tudi drugi ljudje hodijo na počitnice, da so se tudi drugi ljudje odločili, tako inteligentno kot vi, da odidejo na pot takrat, ko grede skorajda vsi na pot. Sonce pripeka, vrsta pred vami leze po polje naprej, sonce še bolj pripeka in neverjetno je, kaj vse se ne dogaja in se dogaja v dolgih vrstah. Nekateri dobesedno ponorimo, drugi pademo v depresijo, tretji postajamo podobni živalicam, drugi zverem, vsi pa si na tihem mislimo, kakšni norci smo, ker gremo na pot takrat, ko grede na pot tudi drugi. V misli nam prihaja prijeten hlad domače hiše, morda tudi senca drevesa na vrtu, predvsem pa mir domačega zavetja, ki ga seveda v dolgi vrsti avtomobilov ni. Za kozarec hladne vode bi dali tudi počitnice, a smo v vrsti in torej čakamo, da se vrsta končno premakne.

Potem pridemo v počitniški kraj in šele tam ugotovimo to, kar smo vedeli že prej doma, namreč to, da je tam veliko, ogromno, odločno preveč ljudi in bomo zato na počitnicah lahko počeli vse, le počitnikovali in oddahnili si ne bomo. In seveda pomislimo na ostarele starše, ki so ostali doma, in to kljub dejstvu, da smo jih vabili s seboj. Na tihem si rečemo, v vrsti, pod žgočim soncem: "Praznopravni niti tako slabo ostati doma!" A vrsta se le počasi premakne in mi z njo.

SLOVENIJA

ISTRSKA ČEZMEJNA REGIJA

EPILOG SPORNEGA PROJEKTA

MILAN GREGORIČ

Ob koncu prejšnjega leta in v začetku tega se je civilna družba Slovenske Istre s tehtnimi argumenti odločno uprla namestu svojih treh županov (Kopra, Izole in Pirana), da bi skupaj z Istrsko županijo ter občinama Milje in Dolina ustanovili istrsko čezmejno regijo. Polemika okrog tega spornega projekta je zajela celoten obmejni in tudi širši slovenski prostor ter je odmevala v medijih skoraj eno leto. Nosilno vlogo v odporu proti temu podtaknjenu in nerealnemu čezmejnemu konstruktumu je odigralo Mnenjsko gibanje za Slovensko Istro, ki je v tem času objavilo okrog 20 različnih sestavkov, peticij, pozivov in javnih izjav ter imelo prek 10 javnih nastopov v živo. Januarja je koordinacijo osmih celic civilne družbe iz Slovenske Istre, ki so večinoma odklanjale načrtovani projekt istrske čezmejne regije, sprejel tudi zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Zagovornike projekta je v javnosti zastopal v glavnem Franco Juri, ki pa je pri obrambi svojih stališč ostal skoraj povsem osamljen. Trije obalni župani (in dolinski prav tako) so se namreč omejevali zgolj na kratke uradne izjave o pripravah na ta projekt in niso odgovarjali na protargumente. Sredi marca se je končno odzvala tudi u-

radna Ljubljana prek sporočila ministra Rupla, ki ga je iznesel v javnosti predstavnik občinskega odbora LDS iz Pirana. V njem smo lahko prebrali, "da je ustanavljanje nekakšne naddržavne regije v tem trenutku nerealen projekt, ki lahko sproži negativne odzive in zavre že vpeljano sodelovanje in razreševanje aktualnih odprtih vprašanj". Sicer pa je minister zagotovil, "da bo MZZ podpiralo istrske občine pri razvijanju obmejne in čezmejne sodelovanja".

Po tem sporočilu so se dogajanja okrog regije precej umirila in v maju je Delo prineslo kratko vest, da so tri istrske občine zaradi nesoglasij v koalicijah odložile na nedoločen čas ustanovitev istrske čezmejne regije. V drugi polovici julija pa je sledilo sporočilo, da so tri občine končno odstopile od prvotne namere za ustanovitev te regije in da so na svojih svetih obravnavale in sprejele pismo o nameri za "vzpostavitev čezmejne sodelovanje Istra-Kras-Morje". Iz tega bi lahko skleпали, da je vendarle prevladal zdrav razum in da se bodo naporji treh obalnih občin končno usmerili v realne oblike čezmejne sodelovanja, in to na širšem ter organsko bolj povezanem prostoru, kot je to zgolj Istra.

ITALIJANSKI PODTAJNIK ROBERTO ANTONIONE V LJUBLJANI

JULIJSKA PRAZNOVANJA V RODIKU

PRIJATELJSTVO IN SODELOVANJE MED DRŽAVAMA

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji vlada in zunanje ministrstvo nista vnaprej komentirala in ocenjevala obiska novega državnega podsekretarja v italijanskem zunanjem ministrstvu Roberta Antonione, v četrtek, 2. avgusta. To je bila odgovorna drža v primeru s poročanjem in napovedmi časnika, zlasti *Dela* in *Dnevnik*, pa tudi državne Radio-televizije, ki so napovedovali, da bo prvi visoki funkcionar desnosedinske vlade Silvia Berlusconi, ki je obiskal Slovenijo, zahteval ponovno obravnavo vprašanja nepremičnin izgnancev (ezulov) oz. optantov iz Slovenske Istre (nekdanje cone B Svobodnega tržaškega ozemlja). Nemara so take domneve slovenskih javnih občil izhajale iz izjav oz. obljub, ki sta jih predstavnikom Zveze združenih istrskih beguncev v sredo, 1. avgusta, dala podpredsednik italijanske vlade Gianfranco Fini in zunanji minister Renato Ruggiero, češ da bo vprašanje njihovih pravic rešeno na nov t.i. "inovativen način". Zlasti pa je na vzdušje pred obiskom Antonioneja vplivalo pisanje tržaškega časnika *Il Piccolo*, ki je objavil nekaj pogovorov z nekdanjim italijanskim zunanjim ministrom Gianniom De Michelisom. Tega so v nekaterih javnih občilih predstavili kot svetovalec predsednika vlade Berlusconi za vprašanje Balkana, toda takšen njegov status sta pozneje zanikala bodisi sam

De Michelis kot tudi državni podsekretar v italijanskem zunanjem ministrstvu Roberto Antonione v pogovoru s svojim gostiteljem, državnim sekretarjem v slovenskem zunanjem ministrstvu, Iztokom Simonitijem.

Gianni De Michelis je zaradi svojih stališč o tem, da so vsi sporazumi o nepremičninah "povoženi", torej da so nerealni, zaradi česar bo morala "sebična" Slovenija italijanskim beguncem oz. optantom vrniti hiše ali druge nepremičnine, izgubil velik del tistega ugleda, ki ga je nemara še imel v Sloveniji. Pri tem spomnimo, da je nekdanji italijanski zunanji minister prejemalec visokega državnega odlikovanja Slovenije "za zasluge pri njeni osamosvojitvi." Še pred enim mesecem se je v Ljubljani in v Piranu udeležil slovesnosti ob deseti obletnici osamosvojitve Slovenije, in tedaj je o njej izrekel veliko pohval.

Roberto Antonione se je v Ljubljani s svojimi sogovorniki lahko brez težav ali zapletov hitro sporazumel o tem, da morata Italija in Slovenija nadaljevati usmeritev k prijateljstvu in sodelovanju, posebej na gospodarskem področju. Poudarila sta vlogo, a tudi probleme slovenske narodne skupnosti v Italiji in italijanske v Slovenski Istri. Državni podsekretar v italijanskem zunanjem ministrstvu je ponovno poudaril, da bo njegova država tudi v prihodnje podpirala Slovenijo pri njenem vključevanju v EU in

zvezo Nato. S slovenskim zunanjim ministrom dr. Dimitrijem Ruplom sta med večerjo na Bledu obravnavala podrobnosti obiska, ki ga bo italijanski zunanji minister Renato Ruggiero predvidoma 11. septembra opravil v Sloveniji. Gost je povedal, da naj bi Slovenijo kmalu obiskal tudi predsednik italijanske vlade Silvio Berlusconi.

O spornem vprašanju nepremičnin nekdanjih beguncev oziroma optantov iz Slovenske Istre je svoje stališče na spletni strani slovenske vlade pojasnil tudi premier dr. Janez Drnovšek. V soboto, 4. avgusta, je zapisal, "da je vprašanje nepremičnin dokončno rešil t.i. rimski sporazum, sklenjen leta 1983. Kljub temu je italijanska stran vprašanje vnovič odprla leta 1994 in z njegovo rešitvijo pogojevala vstop Slovenije v Evropsko unijo. Problem sta državi nato rešili s tako imenovanim španskim kompromisom. Vprašanje optantskega premoženja je torej že rešeno, zato ne bi smelo več obremenjevati odnosov med Italijo in Slovenijo ter med Evropsko unijo in Slovenijo", meni predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek.

O VAROVANJU MEJE NA OBMOČJU GORICE

Med pogovori v Ljubljani sta državni podsekretar v italijanskem zunanjem ministrstvu Roberto Antonione in državni sekretar v slovenskem zunanjem ministrstvu Iztok Simoniti, pozornost namenila tudi italijanski odločitvi, ki je

na državno mejo na območju Gorice poslala močne policijske okrepitve za preprečevanje nezakonitih prehodov čez slovensko-italijansko mejo. Naš predstavnik Simoniti je gostu dejal, "da sicer razume italijansko zaskrbljenost zaradi velikega števila ilegalnih prebežnikov, vendar pa enostranski ukrepi niso najboljša rešitev". O sodelovanju ob meji, zlasti policiji iz obeh držav, bosta na bližnjem srečanju govorila tudi ministra za notranje zadeve Slovenije in Italije, Rado Bohinc in Claudio Scajola.

V policijski upravi Nova Gorica ob tem izrekajo pridržke do podatkov iz vladnih virov v Rimu, da slovensko-italijansko mejo na območju Gorice vsako leto nezakonito prečka okoli 50.000 tujcev. Od tega števila naj bi jih italijanska policija okoli 20.000 prijela. Ti podatki naj bi bili pretirani. Pristojni funkcionar policijske uprave v Novi Gorici je v pogovoru za naš časnik sicer zatrdil, da je število nezakonitih prebežnikov na območju Nove Gorice oz. Gorice v zadnjem času precej upadlo. Zatrdil je tudi, da policijski organi v Novi Gorici niso bili uradno obveščeni o policijskih okrepitvah v Gorici, s katerimi bi boljše zavarovali državno mejo. Takšno obvestilo bi bilo primerno že zato, ker mešane slovensko-italijanske policijske patrulje ob meji na Goriškem še delujejo in jih bodo, če bo le na voljo zadostno število policistov, še okrepili.

POČASTITEV PADLIH IN OPASILO

V nedeljo, 22. julija, so v Rodiku in na Artvižah počastili spomin na mlade žrtve, ki so padle v valu fašističnega nasilja med drugo svetovno vojno. Dogodek je občinski svet občine Hrpele-Kozina razglasil za spominski dan občine. V Rodiku so pred spomenikom padlim pripravili komemoracijo, na kateri so nastopili rodiški cerkveni pevci ter mladi s kulturnim programom. Slavnostni gost na proslavi je bil predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, ki je tako kot predsednik rodiške krajevne skupnosti položil venec k spomeniku. Številni prisotni so se nato pod vodstvom Turističnega društva, ki je bilo pobudnik spominskega dne, odpravili na Artviže, kjer so med bogatim programom pred spomenikom padlim razglasili Spominski dan.

Na predvečer rodiškega praznika, opasila, so domačini pripravili kulturni program. Občinstvu se je predstavila pesnica Dora Bernetič, ki je izdala prvo zbirko svojih pesmi, razstavljene pa so bile fotografije Jane Sluga. Na prireditvi so nastopili Brkinska godba 2000 pod vodstvom Leandra Pegana, domači cerkveni zbor pod

vodstvom Edija Raceta, kantavtor Marko Segulin in recitatorji. Vsi prisotni so se po končanem kulturnem programu zadržali na pogostitvi, kjer so v družbi sorodnikov in prijateljev poklepetali in zapeli. Po predstavitvi knjige so se številni udeleženci odpravili na vaško plesišče, nebo nad Rodikom pa je razsvetlil mogočen ognjemet.

Osrednji dogodek rodiških prireditev - opasilo - je v nedeljo, 22. julija, najprej obeležila sv. maša, katero je daroval koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Po sv. maši so se vaščani odpravili na vaško pokopališče, kjer je škof blagoslovil nagrobni spomenik duhovnikom, umrlim v rodiški župniji. Sledila je blagoslovitev mrliske vežice, ki so jo vaščani zgradili s samoprispevkom. Po blagoslovitvi se je dogajanje preselilo na vaško plesišče, kjer so domačini odplesali tradicionalni prvi ples. Program se je zaključil s podelitvijo nagrad najlepšim domačijam; izročilo jih je Turistično društvo Rodik. Družabnost je potekala skozi ves dan, zvečer pa je za zabavo s plesom znova poskrbela glasbena skupina.

ŠE NEREŠEN PROBLEM JEREMITIŠČA

FORUM ZA GORIŠKO POLEMIČEN

Forum za Goriško, ki je del civilne družbe, ki se zaveza za prepoved Goriške, je sprejel javno izjavo o primeru Jeremitišča v Štandrežu, kjer nekaterim Slovincem grozi razlastitev oziroma odvzem zemljišč, skladno z urbanističnimi zasnovami in politiko občine Gorica.

V dokumentu, ki ga je predsednik Foruma Sergij Pelhan poslal tudi našemu časniku, je zapisano tudi naslednje: "Vsakršen odvzem zemlje v lasti prebivalcev slovenske narodnosti ozi njihov gospodarski in življenjski prostor. Zato bi morali biti tudi ukrepi s področja urbanizma in prostorske politike obravnavani s posebno občutljivostjo. Ocenjujemo, da v postopkih odvzema zemljišč Slovincem v Jeremitišču zaradi širitve tovrstnega postajališča navedena izhodišča niso bila upoštevana."

V zvezi z dopisovanjem med novogoriškim županom Črtomirjem Špacapanom in županom občine Gorica Gaetanom Valentijem pa v Forumu za Goriško menijo naslednje: "Preseneča nas reakcija g. Valentija na opozorilo Špacapani".

POLOVICA SLOVENCEV NE BO ODŠLA NA DOPUST

Počitnice so za Slovence zrcalna slika socialnih razmer, ki vladajo v družbi in državi. Tisti najbolj premožni, ki imajo morda celo svoje jadrnice ali druga plovila, so bodisi že odšli ali pa bodo krenili v mesecu avgustu v oddaljene eksotične kraje in dežele. Pripadniki tako imenovanega srednjega družbenega sloja so se tudi letos odločili za počitnice ob morju, v gorskih

pana, da bi problematiko Jeremitišča morali obravnavati s posebno občutljivostjo. Izjava župana občine Gorica, da gre v tem primeru za vmešavanje v notranje zadeve Italije, je, milo rečeno, čudna, saj že desetletja govorimo o odprti meji med občinama Gorico in Novo Gorico, o dobrososedskih odnosih in o zajemnem reševanju skupnih zadev. Kadar smo pri določenih zadevah enakih misli, ne gre za vmešavanje v zadeve druge države, če pa so mnenja različna, kar je tudi temelj demokracije, takoj nastanejo ocene o vmešavanju. Zaradi tega Forum za Goriško poziva tako slovenske kot italijanske odgovorne politike, da storijo vse, kar lahko, da se problem Jeremitišča demokratično reši v zadovoljstvo obeh strani".

BREZCARINSKE PRODAJALNE

ZAČETEK PRIPRAV NA PREOBLIKOVANJA

Podjetja, ki imajo brezcarinske prodajalne na mejah z Avstrijo, Italijo in Madžarsko, so skladno z zakonom o preoblikovanju prostocarinskih prodajal v t.i. mejne prodajalne in o posebnih ukrepih nadzora teh prodajal začela ukrepati. Brezcarinske prodajalne bodo do konca septembra oz. do začetka oktobra morali bodisi zapre-

ti ali pa jih preoblikovati v t.i. navadne trgovine. Gre za politično zavezo, ki jo je Slovenija dala evropski komisiji že leta 1995.

Iz podatkov slovenske vlade izhaja, da na cestnih mejnih prehodih Slovenije posluje skupaj 50 brezcarinskih prodajal, od tega 16 na meji z Avstrijo, 21 na meji z Italijo, dve na meji z Madžarsko in 11

na meji s Hrvaško. Do vstopa Slovenije v EU bodo lahko poslovale le brezcarinske prodajalne na meji s Hrvaško.

Glede na izsledke študij inštituta za ekonomska raziskovanja sta najbolj verjetna scenarija, da bi navadne trgovine ob mejah, nastale iz prejšnjih brezcarinskih prodajal, obdržale od 60 do 75% sedanjega obsega prodaje in ob tem poslovno preživele. Za takšno oceno so bile uporabljene predpostavke, ki vsebujejo ustrezno znižanje stroškov dela, bistveno zni-

žanje drugih stroškov in primeren trgovsko maržo, torej pribitek na kupno ceno blaga za kritje trgovskih stroškov.

V brezcarinskih prodajalnah je zaposlenih skupaj 824 prodajalcev in drugih uslužbencev. Za vse so zagotovili zaposlitev bodisi v omenjenih navadnih trgovinah ali pa v drugih dejavnostih. Najbrž pa bodo težko ohranili sedanje plače, ki so bile v brezcarinskih prodajalnah povprečno trikrat večje kot pa v drugih trgovinah v Sloveniji.

blizu vihrave balkanske regije Slovenija drugim evropskim državam v prehodu iz socializma v kapitalistični družbeni sistem nudi upanje na to, da je ob pravi politiki in učinkovitem vladanju mogoče uspeti".

Toda novi veleposlanik Združenih držav Amerike v Sloveniji je obravnaval tudi naloge, ki bi jih morala čimprej izpolniti Slovenija. Zlasti bi morala biti bolj odločna pri privatizaciji nekdanjega družbenega in zdaj državnega premoženja. To bi sprostito kapital za razvoj in pritegnilo neposredna tuja vlaganja. Dodal je, "da je potrebno tudi hitreje vračanje premoženja, ki je bilo zaseženo pred vzpostavitvijo neodvisne Slovenije".

M.

NOVI VELEPOS LANIK ZDA

SLOVENIJA, ZGODBA O USPEHU

Odbor ameriškega senata, pristojen za zunanje zadeve, je v četrtek, 2. avgusta, poklicnega in zelo izkušenega diplomata Johnnija Younga imenoval za novega veleposlanika Združenih držav Amerike v Sloveniji.

Nasledil bo veleposlanico Nancy Ely Raphael (na sliki), ki zaključuje mandat in se bo v kratkem vrnila v domovino, kjer bo v zunanjem ministrstvu prevzela novo dolžnost. Novi veleposlanik je v svojem nastopu pred člani odbora ameriškega senata za zunanje zadeve ugodno obravnaval razvoj in stanje v Sloveniji. Slednjo je označil kot zgodbo o

uspehu med evropskimi državami v prehodu. Poudaril je, da imajo ZDA s Slovenijo odlične odnose, in napovedal, da bo kot veleposlanik Slovenijo podpiral in ji pomagal na poti k partnerstvu in polni enakosti z demokracijami razvitega sveta.

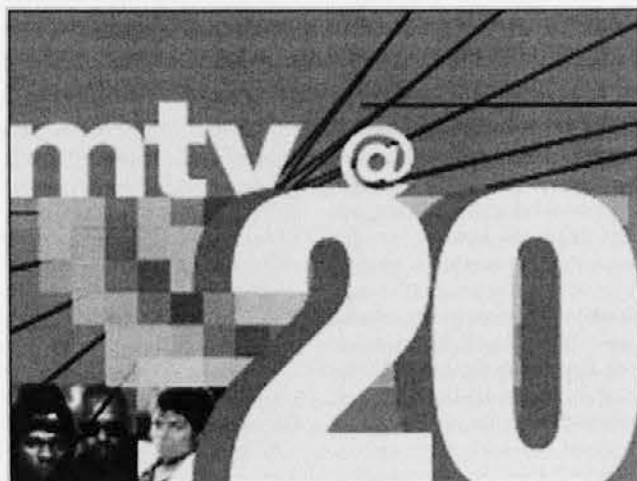
V izvajanjih pred omenjenim odborom je Johnny Young, ki je bil doslej veleposla-

nik v Bahreinu, tudi dejal, "da stabilna, uspešna, demokratična in strateški položajem

TELEVIZIJSKA HIŠA SPREMENILA SVET

DVAJSETLETNICA POSTAJE MTV

14
ČETRTEK,
9. AVGUSTA
2001

Natanko 1. avgusta leta 1981 je z videospotom pop skladbe *Video killed the Radio Star* skupine Buggles začela v Londonu oddajati televizijska postaja MTV, Music Television. Sam začetek televizijske hiše, ki jo danes v svetu gledajo v več kot 400 milijonih gospodinjstvih, ima torej več kot milijardo stalnih gledalcev, je gotovo revolucionarnega pomena. To pa zato, ker je MTV v dvajsetih letih, odkar obstaja, popolnoma spremenila naše dojemanje, spremljanje in tudi poslušanje glasbe. Kar se je še pred dvajsetimi leti zdelo kot gola znanstvena fantastika, je danes stvarnost, saj si danes ne moremo predstavljati neke uspešne pop, rock ali druge moderne glasbe, ne da bi bila ta glasba predvajana prav preko MTV-ja. Ni torej več dovolj poslušati glasbo, ampak nove generacije mladih predvsem gledajo in tudi drugače vizualno doživljajo glasbo. Postaja MTV je v dvajsetih letih dobesedno osvojila ves svet, saj danes poleg osrednje hiše v svetu domala vsaka večja država oddaja tudi krajevni MTV program. MTV je posegla tudi na področje sodobne likovne umetnosti, saj je znano, da videospotniki, tako imenovani videospoti, določajo in odločajo, kakšna bo sodobna likovna govorica trenutnih tokov in smeri v likovni umetnosti, pa naj gre za digitalno ali tudi klasično likovno upodabljanje. Predvsem pa je MTV dosegla,

da se je prodaja sodobne in moderne glasbe razmahnila tudi na do pred dvajsetimi leti še ne osvojena tržišča, kot so Azija, Afrika in predvsem pa Daljni vzhod, vključno z Indijo in Kitajsko.

Če poleg velikega kulturnega vpliva navedemo še dejstvo, da MTV dejansko usmerja nakup in prodajo moderne glasbe, potem je pred nami celostna podoba ene največjih globalizacijskih hiš na svetu. Lahko rečemo, da je po Coca-Coli televizijska postaja MTV tisti globalizacijski dejavnik, ki je najbolj korenito spremenil naše navade in našo vsakdanjo kulturo, pa če nam je to všeč ali ne. Tudi ljubiteljem klasične glasbe moramo povedati, da je prav pojav MTV-ja imel za posledico razmah širjenja manjših, a danes že uglednih televizijskih postaj, ki predvajajo izključno klasično in resno glasbo.

MTV pa je spremenil tudi vsakdanji jezik, žargon mladih ljudi, kot tudi določa modo in ima na svetovno gospodarstvo še kako velik vpliv. Tega so se najprej zavedele velike diskografske hiše, ki so preko MTV-ja začele uveljavljati svoje pop in rock ter druge zvezdnike. Njim pa so sledili giganti oblačilne, modne in konfekcijske industrije, prehrambena industrija ter seveda vsa ostala velika podjetja, od računalniške industrije do bele tehnike in Hi-fi tehnike, ne nazadnje televizije same. ZUT

DEŽELA ZA ENERGETSKO ŠTEDENJE

V Uradnem listu dežele Furlanije-Juljske krajine, ki bo izšel konec avgusta, bo objavljen zakon in razpis pravilnika za korišćenje sredstev, ki jih deželna uprava dodeljuje za kritje raznih pobud, ki naj bi prispevale k štedenju energetske potrošnje. Gre za skoraj 10 milijard lir. Veliko večino zneska, devet milijard lir, so namenili za delne prispevke kot kritje stroškov za uresničitev možnih oblik zmanjšanja in omejevanja porabe energije in uporabo alternativnih oblik energije. Nekaj več kot 800 milijonov lir pa bodo lahko črpali tudi zasebniki, ki se bodo v skladu z vsedravnno akcijo odločili za namestitve sončnih zbiralnikov za segrevanje vode, oziroma energetskih kolektorjev na sončno svetlobo na strehah ter za nameščanje novih peči za izkoriščanje drv oz. lesnih

odpadkov. Vse to naj bi spodbujalo ljudi, tako zasebnike kot javne ustanove, k uporabi alternativnih oblik energije.

PRIJAVA ZALOGE VINA

Kmečka zveza obvešča vinogradnike, da morajo prijaviti morebitne količine vina, ki jih imajo v zalogi dne 31. julija ob polnoči. Ta zaloga mora biti razvidna tudi na hrbtni strani letne prijave vina oziroma na registru za prodajo vin. Te obveznosti so oproščeni samo privatni končni porabniki in trgovci na drobno. V prijavi mora biti vino razdeljeno po kategoriji, in sicer, črna in bela vina, namizna vina, vina s kontroliranim poreklom, vina z geografskim poreklom, neglede na leto proizvodnje. Prijava mora biti predstavljena v petih izvodih v uradih tistih občin, kjer se nahaja klet, do četrta, 30. avgusta 2001.

NEKAJ DRAGOCENIH NASVETOV ZA RAZMNOŽEVANJE OKRASNIH RASTLIN

AVGUST, ČAS ZA PODTAKNJENCE

Številne okrasne in druge rastline lahko razmnožujemo s podtaknjenci. S tem pojmom označujejo enoletne vršičke, ki jih bomo odlomili ali odrezali z zdrave in dobro razvite matične rastline na njeni sončni strani in jih nato podtaknili v primerno mešanico peska, vrtno zemlje in humusa ali šote, da poženejo nove korenine. Na ta način lahko razmnožujemo vrtnice, pelargonije - gorečke, fuksije in hortenzije, nageljne, razne sobne rastline, kot so različne vrste ficusa, pa tudi rožmarin, sivko, žajbelj in številne druge rastline. Zadnja leta na ta način razmnožujejo tudi nekatera drevesa, najboljše se je sistem uveljavil za oljke, saj dobimo tako sadike, ki ohranijo značilnosti matičnega drevesa. Dobro pa je tudi to, da v primeru pozebe cele-

ga drevesa, ko pač moramo novo rastlino vzgojiti iz koreninskih poganjkov, ni potrebno cepljenje, kot je stvar gospodarsko nujna, če gre za oljko, ki smo jo vzgojili iz divjaka in ga nato cepili. V tem primeru bomo morali tudi nove poganjke, ko bodo primerne razviti, spet cepiti. Za oljke je sicer najugodnejši čas za razmnoževanje s podtaknjenci konec junija in prva polovica julija. Kasneje narezani se ne primejo v dovolj visokem odstotku.

Za podtaknjence nekaterih rastlin lahko uporabimo tudi zalistne poganjke, npr. ko gre za nageljne ali pelargonije, navadno pa z matične rastline odrežemo vsaj 15 do 20 cm dolg kos poganjka, ki mu pustimo tri vrhne liste in oči, na spodnji strani vršička, če je

potrebno, pa bomo liste odstranili. Pri izbiri vršička ali poganjka, ki ga bomo odrezali, upoštevajmo, da mora biti rastlina že na videz zdrava in da je les dozorel. Če želimo imeti večja jamstva, da bodo poganjki pogнали, je priporočljivo, da rez kratko namakamo ali potresemo s posebnim hormonskim praškom, ki ga dobimo v nekaterih semenarnah. To bo pomagalo, da bodo podtaknjenci prej pogнали korenine.

Večji rastlinjaki in drevesnice razpolagajo s posebnimi prostori, kjer imajo primerne razmnoževalne mize za podtaknjence. Ob tem skrbijo, da imajo ti prostori stalno vlago in temperaturo ter primerno nedirektno svetlobo. Za domačo rabo pa bo zadoščalo, da pripravimo nekakšen zabojček, v katerega bomo na-

trosili mešanico peska, zemlje in humusa ali šote v istem razmerju.

Narezane podtaknjence postavimo v tako pripravljeno prst in vse skupaj postavimo na senčnato in zavetno mesto ter skrbimo, da bo prst vedno vlažna. Kmalu bomo opazili, ali so podtaknjenci živi, ko pa začnejo rasti, pomeni, da so pogнали korenine in se bodo razvijali. Takrat počakamo še kake tri tedne, da se koreninice utrdijo, nato pa jih previdno vzamemo iz posode z nekaj zemlje okrog koreninskega sistema ter novo rastlinico presadimo v večji lonec, da se bo lahko še naprej razvijala. Šele ko bo dosegla primerno velikost, jo posadimo v dokončni večji lonec ali pa na stalno mesto na prosto.

ZA KMETOVALCE IN REJCE

UKREPI DEŽELNE VLADE

EDI BUKAVEC

Kot smo že poročali na tej strani, so v objavi trije važni ukrepi deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine v korist kmetovalcev in rejcev naše dežele.

Prvi ukrep zadeva objavo odloka, ki uvaja poseg, označen pod črko "b" deželnega načrta za podeželski razvoj (NPR). Prispevki mladim kmetom, ki se prvič naselijo na kmetiji kot vodje podjetja.

Po odloku bodo imeli prednost za prejem podpore najprej tisti kmetje, ki so predložili prošnje do leta 1999. Nato pridejo na vrsto vsi ostali, prej iz leta 2000 in zatem tisti, ki so

predložili prošnje v letošnjem letu.

Pri tem naj omenimo, da je po novih določilih predvideno, da morajo mladi, ki se želijo ukvarjati s kmetijsko dejavnostjo, prej vložiti prošnjo na deželo in, šele ko jim ta da dovoljenje, lahko prevzamejo vodstvo kmetije (zaposijo za številko IVA).

Vsem, ki so vložili prošnje, bo deželna uprava poslala pismo, v katerem je navedena dokumentacija, katero bo treba predstaviti v roku 15 dni od datuma objave odloka v uradnem listu.

Drugi pomemben ukrep zadeva poseg, ki je v NPR oz-

načen pod črko "a" in ki določa podporo oziroma prispevke kmetijskim obratom za razne naložbe (gradnjo kleti, hlevov, toplih gred, nasadov, nakup strojev kmečke mehanizacije, živali ipd.).

Prednost bo dana prošnjam iz prejšnjih let, ki so jih kmetje predstavili deželni upravi za investicije in ki so že zaključene. Za letošnje leto pa bodo kmetje, ki niso še začeli z deli ali opravili nakupov za izboljšave na kmetijah, lahko zaprosili za podpore, ki znašajo 50% na predvidene stroške za hribovita področja ter 40% za nižinska območja.

Pravico do prispevka imajo vsa kmetijska podjetja, ki imajo vsaj enega aktivnega člana družine vpisanega v kmetijske sezname INPS (bivše SCAU).

Nazadnje še tretji ukrep, ki je objavljen v uradnem listu in ki zadeva porazdelitev druge tranše mlečnih kvot v skupnem znesku 4.968 ton mleka.

Za dodelitev novih kvot mleka lahko zaprosijo vsi rejci, ki so v lanskem letu proizvedli vsaj 90 odstotkov lastne kvote. Prednost imajo hribovita območja in mladi, tudi tisti, ki se prvič začnejo baviti z živinorejo, in tisti, ki v prejšnji porazdelitvi niso zaprosili za dodelitev kvot.

Kvota mleka bodo dodeljevale tistim rejcem, katerim bo po izračunu s proporcionalnim sistemom na osnovi kvot, s katerimi razpolagajo, pripadlo vsaj 80 kilogramov mleka za nižinska območja in 50 kilogramov za hribovita.

KMEČKA ZVEZA KONEC SEPTEMBRA V LECCEJU

PRAZNIK UPOKOJENIH KMETOVALCEV

nadaljevanju: 20. septembra bo avtobus odšel iz Vidma, kosilo je predvideno po poti, večerja in prenočitev v kraju S. Giovanni Rotondo (pater Pij). Dne 21. septembra bo najprej ogled vasi S. Giovanni Rotondo, nato kosilo in ogled zna-

nih trullijev v Alberobellu. Prihod v Lecce ter večerja in prenočitev. 22. septembra: ogled mesta Lecce, kosilo in ogled Otranta. Večerja in prenočitev. 23. septembra: udeležba na vsedravnem prazniku upokojencev in kosilo. Popoldne

odhod proti Pescari ali Loreto. Večerja in prenočitev. 24. septembra: ogled mesta in kosilo. Popoldne ogled S. Marina in vrnitev v Videm. Cena izleta je 550.000 lir na osebo, ki jih je treba vložiti ob vpisu.

Zaradi omejenega števila mest, ki so rezervirana za tržaško pokrajino, Kmečka zveza vabi vse zainteresente, da se čimprej zglasijo v njenih uradih.

SLOVENIJA

NAJVEČJA DRUŽBA ZA IZVOZ VIN MENJALA LASTNIKA

ZADRUŽNA VINSKA KLET KUPILA SLOVENIJAVINO

Vine in drugih. Brici bodo ohranili podjetje Slovin International, ki je spadalo v poslovni sistem Slovenijavina, ga okrepili in izboljšali njegovo poslovanje. Prevzeli so vseh 16 zaposlenih, ki poznajo in obvladajo izvozno dejavnost. Vendar pa bo pod novim vodstvom celotna izvozna dejavnost neposredno pod nadzorstvom vinarjev, tudi tistih iz drugih vinorodnih območij v Sloveniji, ki se bodo vključili v projekt skupnega nastopa na tujih trgih. V pošteve prihajajo zlasti vinska klet v Vipavi, splošna

kmetijska zadruga Zaloščan v Zaloščah pri Dornberku, med vinarji od drugod pa omenjajo Lendavske gorice. Nakup družbe Slovenijavino v Ljubljani je briško zadruga

go oz. vinsko klet na Dobrovem stal 162,7 milijona tolarjev, kar je seveda velik finančni zalogaj. Denar so zagotovili z bančnimi posojili in iz svojih virov. Vinska klet se je za dalj časa odrekla naložbam v svoji veliki vinski kleti na Dobrovem, kar bo mogoče tudi zato, ker je klet vsaj še za neko obdobje dovolj tehnološko posodobljena, tako da bo lahko normalno poslovala. Ob tem je direktor vinske kleti na Dobrovem Silvan Peršolja dejal, "da bodo vlaganja omejili na najnujnejše investicijsko vzdrževanje, odpovedali pa se bomo vsemu, kar ni neposredno povezano s proizvodnjo kakovostnega in vrhunškega vina v Goriških Brdih". M.

VRŠIČ / SLOVESNOST PRI RUSKI KAPELICI

SPOMIN POSTAJA SIMBOL IN POT MIRU

MIRAN MIHELIC

Ruska kapelica in skrb za ohranitev kulturnega spomenika pod Vrščem postajata simbol solidarnosti in prijateljstva med Slovenijo in Rusijo.

Vsakoletna slovensko-ruska počastitev spomina v snežnem plazu umrlih ruskih ujetnikov, ki so gradili vršičko cesto, nudi obojestransko priložnost za boljše spoznavanje in vse večje sodelovanje ter zblíževanje najbolj oddaljenih slovanskih narodov in držav. Sledilo je večdnevno srečevanje na sakralnem, kulturnem in gospodarskem področju.

Letošnji praznik sv. Ane je pri Ruski kapelici pod Vrščem k sakralni in spominski slovesnosti privabil nekaj sto obiskovalcev; med njimi je bila tudi številna delegacija iz Rusije pod vodstvom namestnika predsednika državne ruske dume Arturja Čilingarova, metropolita Smolenskega in Kalingrajskega Kirila. Udeležili so se ga še minister za protimonopolno politiko in podpora podjetništvu Ilija Južanov in ruski veleposlanik v Sloveniji ter člani Društva Slovenija-Rusija. S slovenske državne strani sta bila prisotna predsednik Milan Kučan in zunanji minister Dimitrij Rupel, s cerkvene pa ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode in upokojeni be-

ograjski nadškof dr. Franc Perko. Dan prej je ta v kranjskogorski cerkvi daroval mašo za dušnico za vse ruske vojake, ki so v avstrijskem ujetništvu umrli med prvo svetovno vojno. Pri gradnji vršičke ceste je en sam plaz pod seboj pokopal nad sto ruskih ujetnikov. Prav na tem mestu so potem njihovi preživeli tovariši zgra-

dili skromen, toda v lepoti in simboliki veličasten spomenik, leseno pravoslavno kapelo v izjemno lepem ruskem arhitektonskem slogu. Prebivalci Zgornje savske doline so znali prisluhniti pravim strokovnjakom in jo ohraniti.

Z naše strani je bilo v teh letih poudarjeno, da je ta dan kot poklonjen spomenu na lju-

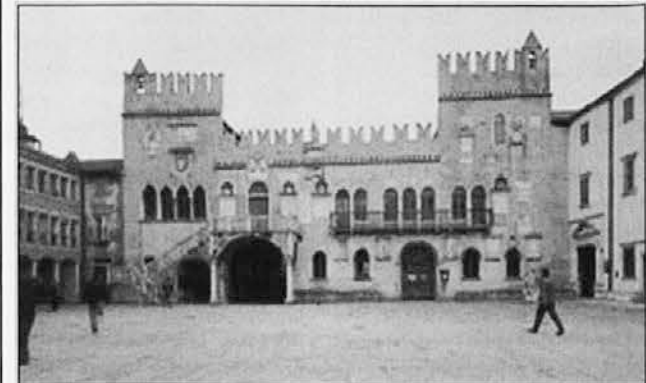
di in čas, ki je zaznamoval na tem mestu del skupne zgodovine. Obenem ga mnogi čuti-jo kot praznik - tudi kot praznik slovanske duše. Podpredsednik dume Čilingarov je bil vidno ganjen, da stoji na kraju, kjer že 85 let počivajo kosti ruskih vojakov, ki tukaj niso umrli po lastni krivdi. Zgrajeni spomin simbolno priča o veličini duha sotrpinov, ki so v takratnih razmerah imeli moč zgraditi tako veličasten spomenik. Ob poklonu njihovega spomina, med polaganjem vencev, je izrazil tudi hvaležnost slovenskemu narodu, občini Kranjska Gora in Društvu Slovenija-Rusija, da so, ne glede na okoliščine, ohranili spomin nanje. Metropolit Kiril se je zahvalil posebej številnim zbranim v ta namen. Menil je, da to zgornjo pričo, kako ta množica vse to zelo ceni, ker je darovala svoj prosti čas, ki ga danes ljudje cenijo bolj kot kdajkoli prej. Pohvalil je visok nivo kulture tukajšnjega človeka, če se ljudje spominjajo na mrtve, ki jim ne morejo nič dati. Potem to dokazuje globok duh nacije. To navdušenje, da so se udeležili v tako velikem številu, kaže velik pomen za nadaljnje odnose med narodoma. Po zaslugi prav te kapelice se odnosi med narodoma razlikujejo od drugih.

KULTURNO POLETJE V SLOVENSKEI ISTRI

MILAN GREGORIČ

Slovenska Istra preživlja svoje poletje v znamenju bogatih kulturnih, predvsem gledaliških in glasbenih večerov. Na prvem mestu bi omenili Primorski poletni festival, ki stopa v osmo leto svojega delovanja ter polni trge, ulice in gledališča treh obalnih mest z več deset predstavami resne, zabavne in tudi provokativne vsebine. Predstave potekajo v sta-

Križni hodnik Minoritskega samostana sv. Frančiška v Piranu idr.). Tudi sam sestav gledaliških in glasbenih skupin je izredno pester in ob slovenskih ansamblih zajema tudi gledališke in glasbene skupine iz Zagreba, Beograda, Cremona, z Dunaja, iz Dublina, Sankt Petersburga, Brazilije in od drugod. Da ne omenjamo, da se je v tem času v Portorožu odvijal tudi festival slovenskih popevk *Melodije morja in sonca*,

rih mestnih jedrih Kopra (Titov trg, Pretorska palača-na sliki zgoraj, Pokrajinski muzej, Atrij gimnazije, Carpacciov trg idr.), Izole (Mazziolijev trg, Park Arrigoni, opuščeni tunel poreške železnice...) in Pirana (Tartinijev in Turšičev trg...). Nekaj pa jih gostuje tudi v obalnih gledaliških hišah, portoroškem Avditoriju ter v Mladinskem zdravilišču na Debelem rtiču. Na njih nastopajo gledališke in pevске skupine iz Slovenije (Ljubljana, Kranj, Maribor), zamejstva, Zagreba, Beograda ter drugih evropskih držav (Italije,

svečana podelitev nagrad Istria nobilissima v režiji Unije Italijanov kot tudi nastop pevškega zbora Kluba slovenskih študentov z Dunaja.

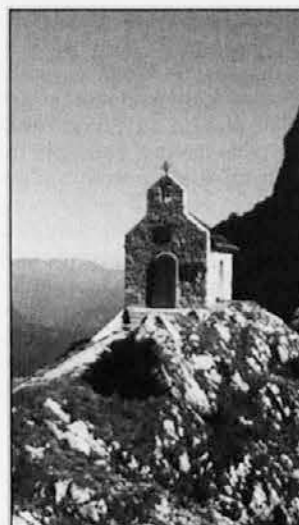
In kot naslednja kakovostna dopolnitev kulturnega dogajanja na obali nastopajo Piranski glasbeni večeri, ki slavijo letos 23. obletnico delovanja ter s svojo ponudbo "glasbenim sladokuscem, turistom in ljubiteljem kulturne dediščine kraja" predstavljajo nenadomestljiv sestavni del kulturnega utripa obale. Glede na to, da ti večeri potekajo v glavnem

SAKRALNI SPOMENIKI PO SLOVENSKEI PLANINSKI POTI

NARAVNE LEPOTE VABIJO

Poletje vabi, da se spočijemo in okrepimo, da najdemo v "begu" iz vsakdanjosti novih moči, da se pri morju ali na planinah razvedrimo, pa tudi, da kaj novega spoznamo. Slovenija je pravi biser, kar se tiče naravnih lepote, saj jo ves svet pozna tudi po tem zakladu. Med temi naravnimi lepote so gotovo slovenske gore, doline in soteske, polja in vinogradi, vasi in kmetije. Poseben čar v raznolikih slovenskih pokrajinah pa prav gotovo imajo kozolci na poljih, cerkve in kapelice na vzpetinah ter druga številna sakralna znamenja.

Za tistega, ki rad "plove" po internetu in bi rad kaj več zvedel o tem, preden se odpravi na pot v našo matično domovino, povejmo, da si lahko na straneh Cerkev na Slovenskem (www.rkc.si) ogleda pod naslovom *Cerkve, kapelice, znamenja... ob Slovenski planinski poti* v poglavju *Aktualno* nekaj deset res dobrih fotografskih posnetkov teh svetih znamenj in nekaj spremnih besedil. Pravi strokovnjak in zbiralec tovrstnega blaga je dipl. mat. Ciril Velkoverh iz Ljubljane, že 50 let član Planinskega društva. Po upokojitvi je pri Planinski zvezi Slovenije uredil šest planinskih vodnikov ter predstavil v dnevnih časopisih in revijah več knjig s tega področja. V zadnjem času pripravlja letne sezname slovenske planinske bibliografije. Intenzivneje je pričel fotografirati v zadnjem desetletju, ko je pripravil poleg pokrajinskih tudi več sto dokumentarnih fotografij naše naravne in kulturne dediščine ob Slovenski planinski poti. Doslej je že 35-krat predaval ob dia-

pozitivih ter postavil že več kot 70 razstav fotografij različnega formata v domovini in med zdomci v tujini. Kot sam pravi na spletni strani, je med hojo po Slovenski planinski poti "namesto lova za žigi na kontrolnih točkah te poti skušal

poiskati vsa verska znamenja kot del naše kulturne dediščine. V Sloveniji je skoraj 3000 cerkva, kapelic in drugih znamenj pa je prav gotovo desetkrat toliko. Ob Slovenski planinski poti in v krajih, skozi katere ta pot poteka, pa je kakih

400 sakralnih objektov, med njimi več kot 50 cerkva, 50 križev in razpel, 100 kapelic in več kot 150 drugih znamenj."

Vedno na isti spletni strani je tudi besedilo dr. Marjana Zadnikarja, ki strokovno in nazorno opisuje vrste znamenj na Slovenskem. Pri tem govori o župnih in podružničnih cerkvah in cerkvicah, kapelah in (odprtih in zaprtih) kapelicah, slopnih znamenjih, stebrastih znamenjih, ki stojijo pogosto v spomin na pregnano kugo v srednjem veku, lesenih razpelih s kipi Križanega, postavljenih pred več stoletji v spomin na srečne in nesrečne dogodke in ob križiščih za srečo in opomin, kamnitih križih, podobah in kipih svetnikov, ki so predstavljali zaščitnike in varuhe ljudi in njihovega imetja, freskah znanih domačih ali tujih umetnikov, pomembnih in vrednih kulturnih spomenikov iz časa, ko so nastajali. "Cerkve z zvoniki so vidne že od daleč; vrisane pa so tudi v zemljevidih," piše prof. Zadnikar; "kapelic pa je že preveč, da bi lahko označili vsa njihova mesta tudi na vseh zemljevidih... Razna druga znamenja, velika in majhna, pa so pogosto skrita očem, pa tudi domačini vedno ne vedo, kam so jih postavili njihovi predniki. Mnoga verska znamenja so pomembni kulturno umetniški spomeniki... Raznolikost zaprtih in odprtih kapelic je v vseh in v vsaki slovenski pokrajini velika. Znamenja, ki so jih navadno izdelali domačini in lastniki zemljišč, pa izražajo veliko domiselnost v ustvarjanju preprostih ljudi." Slovenske naravne lepote in spomeniki torej vabijo, da se ob njih odpočijemo in še kaj lepega spoznamo o naši preteklosti in umetniški ter verski zgodovini.

DD

Francije, Madžarske, Češke, Rusije in Velike Britanije).

Naslednje pomembno kulturno žarišče, ki s svojim programom bogati poletne mesece, je Avditorij Portorož. Z njim ponuja najrazličnejše resne in zabavne gledališke, plesne in ljudskoglasbene predstave. Že samo v mesecu juliju se je odvijalo prek dvajset prireditev tako v amfiteatru portoroškega avditorija kot tudi v očarljivih okoljih starega mestnega jedra Pirana (Prvomajski trg, gledališče Tartini, Caffè teater Piran,

v samostanskih prostorih (križni hodnik Minoritskega samostana Sv. Frančiška v Piranu, na sliki), so letos še posebej svečano obeleženi, saj proslavlja samostan svojo 700. obletnico obstoja. V ličnem prostoru o teh večerih bomo med ostalim, "da bo komorna glasba z izbranim programom iz domače in tuje glasbene zakladnice in z najuglednejšimi slovenskimi in evropskimi poustvarjalci zaživela v vsej svoji razgibanosti".